155. Perjantaina 20 päivänä marraskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Vaaleja:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 4607

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja eräiden asevelvollisuuden suorittamiseen liittyvien lakien muuttamisesta .... „

Hallituksen esitys n:o 133
Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3

3) Ehdotukset laeiksi sosiaalihuoltolain sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 4608

Hallituksen esitys n:o 174
Lakialoitteet n:ot 58 ja 106/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1032, 1036, 1062, 1092, 1142, 1145, 1218, 1229, 1284, 1285, 1292, 1343, 1347, 1380, 1382 ja 1396/1991 vp sekä 276, 289 ja 292
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

Kolmas käsittely:

4) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 4609

Hallituksen esitys n:o 162
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

S.

5) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojelusta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4610

Hallituksen esitys n:o 163
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

6) Ehdotus laiksi Romanian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys n:o 164
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

7) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 222
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

8) Ehdotus laiksi arpajaislain 3 ja 5 §:n muuttamisesta 4611

Hallituksen esitys n:o 253
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

9) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

10) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ... 4614

Hallituksen esitys n:o 283
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20

S.

11) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ... 4614

Hallituksen esitys n:o 144
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

12) Ehdotus laiksi merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ... 4623

Hallituksen esitys n:o 231
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

13) Ehdotukset laiksi merimieslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ... 4624

Hallituksen esitys n:o 232
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen käsittely:

14) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 287
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

15) Ehdotukset laeiksi osakeyhtiölakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 236
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

Esitellään:

16) Hallituksen esitys n:o 289 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta ... „

17) Hallituksen esitys n:o 293 laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ... 4642

18) Hallituksen esitys n:o 298 laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ... 4649

S.

19) Hallituksen esitys n:o 299 laiksi näkövammaisten kirjastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ... 4650

20) Hallituksen esitys n:o 305 laiksi työllisyyslain muuttamisesta ... „

21) Ed. Kääriäisen ym. lakialoite n:o 48 laeiksi valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n 3 momentin ja edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta ... 4653

Pöydällepanoa varten esitellään:

22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä laeiksi eläinlääkärintoimen harjoittamisesta annetun lain sekä eläinlääkintähuoltolain 3 ja 17 §:n muuttamisesta (HE 196) ... 4655

23) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta laiksi Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamisesta ja laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 254) ... „

24) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksestä laiksi siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi ja laiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n muuttamisesta (HE 265) ... „

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 46 hallituksen esityksestä laeiksi patenttilain 3 §:n, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 3 §:n ja mallioikeuslain 5 §:n muuttamisesta (HE 215) ... „

26) Talousvaliokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksestä laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta (HE 238) ... „

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi kemikaalilain muuttamisesta (HE 106) ... „

S.

28) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi rakennuslain muuttamisesta (HE 271) 4655

29) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laeiksi vesilain, yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetun lain, vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 2 §:n sekä terveydenhoitolain 52 §:n muuttamisesta (HE 234) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Alaranta, Alho, Dromberg, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Karhunen, Koskinen, Kääriäinen, Laukkanen M., Lax, Leppänen P., Linnainmaa, Morri, Nordman, Ojala A., Pekkarinen, Perho-Santala, Pokka, Pykäläinen, Rehn O., Rinne, Rusanen, Röntynen, Tiuri, Urpilainen, Vehkaoja ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Isohookana-Asunmaa ja Ojala A.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Alho ja Linnainmaa, virkatehtävien vuoksi ed. Tiuri sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Dromberg, Jansson, Jokiniemi, Karhunen, Kääriäinen, Rinne ja Urpilainen sekä tämän kuun 24 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. O. Rehn.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmien ohella kuluvan marraskuun 13 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 294, 296, 297, 306 ja 307 sekä tältä päivältä hallituksen esitys n:o 308, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 457, 462, 463, 468, 476, 477, 480, 482—485, 489—493, 497, 498, 500—502. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Sasi: Herra puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille ilmoitetaan, että valitsijamiesten kokous pidetään tiistaina 1 päivänä joulukuuta 1992 kello 13.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa. Kokouksessa suoritetaan seuraavat vaalit: Suomen Pankin tilintarkastajien täydennysvaali, valtiontilintarkastajien vaali ja eduskunnan tilintarkastajien vaali.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun ulkoasiainvaliokunnan ja talousvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan jäseneksi ed. Juhantalo ja varajäseneksi ed. Korkeaoja sekä

talousvaliokuntaan jäseneksi ed. Kauppinen ja varajäseneksi ed. O. Rehn.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja eräiden asevelvollisuuden suorittamiseen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 133
Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3. Viime tiistain

kolmannessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5 a, 7, 12, 16, 17 a, 18, 20—25, 27, 30, 31 ja 33 § hyväksytään keskustelutta.

34 §.

Keskustelu:

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 34 § saa vastalauseessa olevan muodon.

Ed. Rimmi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. A. Ojalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. A. Ojala ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. A. Ojalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

36 a, 36 c, 36 d, 36 f, 37, 38, 42, 42 a, 44, 45 ja 50 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
toisen lakiehdotuksen 1—7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 3 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
neljännen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
viidennen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi sosiaalihuoltolain sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 174
Lakialoitteet n:ot 58 ja 106/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1032, 1036, 1062, 1092, 1142, 1145, 1218, 1229, 1284, 1285, 1292, 1343, 1347, 1380, 1382 ja 1396/1991 vp sekä 276, 289 ja 292
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39. Viime tiistain kolmannessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Muttilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukaiset kolme lakiehdotusta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Muttilaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 2)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

17 § hyväksytään keskustelutta.

27 a §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 27 a § hyväksytään vastalauseen mukaisena eli "muu henkilö" ei voi olla omaishoitaja.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27 b §.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 27 b § saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ed. M u t t i l a i n e n : Herra puhemies! 27 b § on vastalauseessa muotoiltu työministeriön ja palkansaajajärjestöjen esityksen mukaisesti. Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27 c § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 27 d §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään vastalauseen mukaisesti uusi 27 d §, jossa määritellään omaishoitajan oikeus vapaaseen ja oikeus kunnan järjestämiin palveluihin.

Ed. M u t t i l a i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi 27 d § vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 27 d §:ää, "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 162
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee pöytäkirjan niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojelusta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 163
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Romanian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 164
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 222
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi arpajaislain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 253
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi metsänparannuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Hallituksen esitys metsänparannuslain muutokseksi on ilmeinen huononnus. Se merkitsee käytännössä sitä, että metsänparannusvaroja saadaan yhä vähemmän ja vähemmän metsänparannustöihin. Meidän kansallisomaisuutemme, vaikka se onkin pitkälti yksityisomistusta, on kuitenkin myös yhteistä omistustamme. Suomi seisoo puujaloilla. Hallituksen esitys huonontaa metsien hoitomahdollisuutta. Siksi ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Riihijärven tekemää ehdotusta.

Ed. Pelttari: Herra puhemies! Tämä laki sinänsä on mielestäni hyvin nykyaikainen, mutta kiinnitän huomiota siihen, ettei vyöhykejaolla, joka tulee asetuksella säädettäväksi, huononneta niitä alueita, joilla metsän kasvattaminen on äärimmäisen vaikeaa. Tarkoitan tällä lähinnä Tornion, Tervolan ja Keminmaan kuntia. Ne ovat aika reheviä kasvultaan, mutta metsän kasvattaminen niissä on vaikeaa. Pitää ottaa huomioon, että uitto on lopetettu Kemijoessa. Nämä ovat lähekkäisiä kuntia, joista on aika hyvä kuljettaa metsäautoteitä pitkin, mutta sen sijaan metsän kasvattaminen niissä on hyvin ongelmallista.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Ed. Riihijärvi dramatisoi liikaa tämän lain aiheuttamaa metsänparannusvarojen tukitason laskun merkitystä. Ei tämä tule metsänparannustöitä lopettamaan maassamme, mutta kun on säästettävä laajemminkin monissa asioissa, tämä on aivan järkevää säästämistä ja metsänparannustoiminnan turvaavaa.

Sinänsä vyöhykejakokysymys on hyvin tärkeä. Valiokunta on edellyttänytkin, että asetuksen tarkistamisen yhteydessä on laajemmin käytävä läpi tukitasot eri puolilla maata ja katsottava, ovatko ne ajanmukaiset.

Valiokunta otti myös kannanoton siitä, että tässä maassa vihdoin kaivattaisiin pitkäjänteisempää metsästrategiaa ja metsäohjelmaa. Tältä osin on syytä tuoda esille, että sosialidemokraatit ovat edellyttäneet jo aikoja sitten myös metsäpoliittisen selonteon antamista, jossa metsätalouden merkitys niin kansallisesti kuin Euroopan integraatioon nähden voitaisiin laajasti käydä läpi ja eduskunnassa käsitellä ja nostaa metsäpolitiikka sille kuuluvaan arvoon myös tämän talon työssä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Rajamäki ed. Riihijärven puheenvuorosta, että siinä todella ylidramatisoitiin asiaa. Kun kaikilla valtionhallinnon aloilla ja yhteiskunnan toimintalohkoilla on ajauduttu siihen, että joudutaan supistamaan, niin voidaan tehdä myös tällä lohkolla. Tämä ratkaisu nyt on hyvin kevyttä luokkaa. Tällä ei todellakaan metsätaloutta tuhota. Päinvastoin voisi letkauttaa tähän keskusteluun sen, että metsää voi mennä vesurin kanssa hoitamaan ilman valtion tukeakin.

Ed. Björkenheim: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen mukaan mielestäni lähinnä rahojen käyttöä on kohdennettu uudella tavalla. Joskin tietysti tämä on säästölaki, niin tämän mukaan tulee kyllä kuitenkin pari asiaa, jotka tekevät metsätyöt mielekkäämmiksi. Viittaan vain pariin asiaan.

Nuorten metsien kunnostus on sellainen asia, jota todellakin olemme odottaneet. Tämä on

myönteinen uudistus. Pidän myös mielekkäänä, että pystypuiden karsinta nyt on jäänyt pois. Samoin pidän metsänomistajan kannalta hyvänä asiana, että takaisinmaksumahdollisuutta on nopeutettu.

Mutta kyllähän täällä tietysti huonojakin asioita on. Esimerkiksi Pohjanmaalla tulee kyllä tarkoittamaan aika paljon se, että uusia ojia ei tämän jälkeen voida lain turvin tehdä, vaan ainoastaan vanhoja kunnostaa. Ehkä siellä kuitenkin suurin osa on ojitettu, mitä on tarkoitettukin.

Pidän myös huonona, että luonnontuhojen korvaamisesta on luovuttu sillä tavalla kuin se on ennen ollut. Ehkä tähän voidaan palata sitten, kun meillä on rahaa enemmän.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Jos on oikein huolissaan siitä, miten metsän kehittyminen Suomessa voi tapahtua, voi tarkastella metsätalouden menokehyksiä lähivuosien näkökulmasta ja todeta sen, että jos esimerkiksi olisi haluttu panostaa todella metsänhoitoon, olisi sijoitettu metsänparannukseen huomattava osa niistä rahoista, jotka mm. sijoitettiin Veitsiluodon metsien hankkimiseen. Niillä sellaisenaan ei ole metsänhoidon kannalta mitään tekemistä, vaan mieluumminkin siitä seuraa, että metsänparannusvaroja on pakko entisestään kiihtyvässä määrin ohjata sellaisille alueille, joilla metsän kasvu on kaikkein kivuliainta. Kun ollaan niukkojen rahallisten resurssien kanssa tekemisissä, kannattaisi kyllä pohtia sitäkin, olisiko metsänparannusrahat keskeisesti kohdennettava juuri sinne, missä metsän tuotto on parhain. Tällä tavalla saataisiin mahdollisimman hyvä hyötysuhde.

Erityisen keskeiseksi tällaisen, voisiko sanoa, pitkäjänteisen metsästrategian rooli tulee siinä vaiheessa, kun uudistettu metsäverotus astuu voimaan. Siinä mielessä lakiehdotus toteutuessaan on jo myönteinen askel, että kun uusi myyntiin pohjautuva metsäverotus ei ehkä rohkaise nuoren metsän hoitoon, niin tällä lailla siinä saadaan huomattavia edistysaskeleita.

Ed. R i i h i j ä r v i : Herra puhemies! Totean ed. Rajamäelle, että kyllä tämä laki merkitsee varojen vähäisempää ohjausta metsänparannustöihin ja on siinä suhteessa varmasti huononnus.

Kun ed. Rajamäki kyseli pitkän tähtäimen metsäohjelmaa ja hallituksen selontekoa, haluan todetaan vain lyhyesti, että meillä on sentään toistasataa vuotta jo metsiä hoidettu, joten kyllä ohjelmat ovat ihan selvät, eikä tämä hallitus järkensä puolesta pysty sellaista ohjelmaa esittämään. Sen tähden näen välttämättömäksi, että mennään eteenpäin entisellä lailla. Sillä on saatu paljon hyvää aikaan. Tämä liittyy laajemminkin koko kansantalouteemme ja energiahuoltoon. Me saamme metsistä niin paljon energiaa, että emme tarvitse viidettä ydinvoimalaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Olisi erikoinen näky, kun ed. Pulliainen tylsän vesurin kanssa hyttysten keskellä pajupusikossa raivaisi metsää, niin kuin hän sanoi, että sinne voi mennä kuka tahansa.

Mitä itse asiaan ja ed. Rajamäen puheenvuoroon tulee, meillä kaikilla alueilla kyllä säästetään. Se on selvä asia, ja säästämisen tuloksetkin näkyvät: yli 400 000 työtöntä, keväällä 500 000.

Metsien raivauskysymys on hyvin suurimerkityksellinen työllistämisen kannalta maaseudulle. Vaikka tässä ei kovin paljon rahallisesti siihen suuntaan puututakaan, niin jonkin verran kuitenkin. Tiedän varsin hyvin pienen metsän omistajana, miten monta henkilöä työllistetään metsän raivauksessa. Vaikka meillä on metsästä tietyllä tavalla ainespuusta ylituotantoa tällä hetkellä, niin tulevaisuutta ei koskaan tiedä. On siinä kuitenkin jonkinlainen hyöty sen rinnalla, jos työllistetään ihmisiä lakaisemaan vaahteranlehtiä viisi metriä toiseen suuntaan ja viisi metriä toiseen suuntaan, mistä ei ole mitään taloudellista hyötyä. Toisin sanoen työllistämiskysymys maaseudulla metsän raivauksen yhteydessä on erinomaisen tärkeä asia. Tähän olisi pitänyt kiinnittää huomiota.

Ed. K a l l i : Herra puhemies! Käsittelyssä oleva lakiehdotus pitää sisällään periaatteessa kaksi myönteistä asiaa. Toinen on metsänparannustyölajien merkittävä laajentuminen. Kun voimassa oleva laki mahdollistaa vain taimikoiden hoitamisen, niin tämän lain voimaan tullessa myös nuorten metsien kunnostus on mahdollista eli ed. Aittoniemenkin mainitsema energiapuun korjuu voidaan laajentaa metsänparannustuen turvin toteutettavaksi. Toinen myönteinen asia, joka jo ed. Björkenheimin puheenvuorossa tuli ilmi, on ns. pienten lainojen takaisinmaksun kannustaminen, kun maksamalla vanhan metsänparannuslainan takaisin saa mahdollisen korkohyvityksen.

Negatiivista on tietenkin yksittäisten hankkeiden lainojen poistuminen; tämä tulevaisuudessa hoidetaan pelkästään metsänparannustuella.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kalli ehtikin jo vastaamaan ed. Aittoniemelle substanssiasiaan eli energiapuuasiaan, joka on otettu myös huomioon.

Lisäksi totean, arvoisa puhemies, ed. Aittoniemelle, että kun viime kesänä olin vesurin, tosi terävän vesurin, kanssa metsässä vesuroimassa pajupuskia pois ja myös harventamassa koivuja, niin jotakin siitä näkymästä ympärilläni puuttui, ja se oli ed. Aittoniemen solakka olemus katsomassa, kun minä olin siinä puuhassa.

Edustajat Isohookana-Asunmaa ja A. Ojala merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Pelttari: Arvoisa puhemies! Vahinko sinänsä on, että lainat poistuvat tätä kautta. Se johtaa siihen, ettei monikaan sellainen tiehanke toteudu, jossa on eläkeläisiä tai muita pienituloisia. Tällaisessa hankkeessa saattaa olla mukana yli 50, jopa 60 metsänomistajaa. Nyt kun hanke menee avustuspohjaiseksi, se jää toteutumatta. Se on vahinko se. Edustan aluetta, joka on metsäteollisuuden lähellä, lähellä Metsä-Botniaa ja Veitsiluotoa. Minusta juuri sellaiset alueet pitäisi ottaa tehometsätalouden piiriin eikä jättää ulkopuolelle.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Lopuksi vain muistutan, että tällä lainsäädännöllä halutaan säästää valtion menoja. Yksi konkreettinen säästökohde on se, että kun valtion maksamien metsänparannuslainojen takaisinperintään on kulunut vuositasolla melkein 13 miljoonaa markkaa, nimenomaan sen hallinnointiin, niin nyt tästäkin yritetään päästä eroon.

Olen samaa mieltä ed. Pelttarin kanssa siinä mielessä, että totta kai tämä on tietynlainen heikennys siihen tilanteeseen, missä nyt ollaan. Mutta se on taas elämän realiteetti, että säästää pitää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Riihijärvi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Andersson, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Laakkonen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen V., Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, Ojala A., Ojala O., Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Renko, Renlund, Rimmi, Roos J., Roos T., Rossi, Ryynänen, Räty, Rönnholm, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Savela, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Wahlström, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Riihijärvi, Suhonen, Tennilä ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Donner, Dromberg, Gustafsson, Heikkinen, Jansson, Jokiniemi, Ju-

hantalo, Kanerva, Karhunen, Koskinen, Kääriäinen, Laaksonen, Lahtinen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Leppänen P., Linnainmaa, Miettinen, Morri, Pekkarinen, Perho-Santala, Pura, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Rinne, Rusanen, Röntynen, Salolainen, Sasi, Takala, Tiuri, Urpilainen, Vehkaoja, Viinanen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 283
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 144
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kun lukee sivistysvaliokunnan mietintöä, olisi olettanut, että sivistysvaliokunta olisi yksimielisesti päätynyt esittämään lain hylkäämistä, mutta näinhän ei valitettavasti käynytkään.

Korkeakoulujen kehittämislaki ja erityisesti sen 3 § ovat antaneet vankan perustan korkeakoulujen kehittämiselle, kuten me kaikki tiedämme, ja erityisesti se on antanut sitä resurssien lisäyksen muodossa. Kuten sivistysvaliokunnan mietinnön yksimielisestä osasta käy ilmi, siinä todetaan, että säädettäessä korkeakoulujen kehittämislakia tarkoituksena oli turvata korkeakoululaitoksen voimavarojen suunnitelmallinen ja ennustettavissa oleva kehitys, niin että Suomen tietotaidollisen osaamisen jatkuvuus ja pitkäjänteinen kehittäminen olisi mahdollista myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Näin siis sivistysvaliokunta aivan yksimielisesti toteaa, mutta hallituspuolueiden edustajat päätyivät hyväksymään hallituksen esityksen, joka merkitsee itse asiassa korkeakoulujen kehittämislain ainakin väliaikaista romuttamista, toivottavasti ei lopullista, mutta pahaa pelkään tuntien tämän hallituksen.

Me tiedämme, että vuoden 95 loppuun mennessä korkeakouluille on asetettu säästöleikkaustavoitteet, osittain jo toteutetut, jotka yhteensä merkitsevät miljardin markan leikkauksia niihin suunnitelmiin ja niihin tavoitteisiin, joita kehittämislaissa on asetettu. Tässä ei riitä se, mitä hallituspuolueiden edustajat ovat pyrkineet tuomaan ilmi, että vuosina 88—91 toki saatiin lisää rahaa ja resursseja korkeakoululaitokselle. Mutta kun nyt ollaan usean vuoden aikana tekemässä merkittäviä säästöpäätöksiä, voi sanoa, että nämä muutaman vuoden takaiset resurssilisäykset kuivuvat kasaan. Tuntuu lähes irvokkaalta myös se, että valiokunta kuitenkin haluaa korostaa edelleen mietinnössään sitä, miten tärkeää nyt erityisesti koulutus on, kun olemme ensi vuoden alusta mitä todennäköisimmin Euroopan talousalueen jäsen, ja mitä uusia mahdollisuuksia talousalue tuo meidän tutkijakoulutuksellemme asettaen velvoitteita ja odotuksia myös kotimaisen tutkimuksen kehittämiseksi.

Kuten opposition vastalauseesta käy ilmi, me emme voi olla hyväksymässä tällaista häilähtelevää korkeakoulupolitiikkaa, jossa todellakin nyt suhdannesyistä ollaan rajusti leikkaamassa korkeakoulujen voimavaroja.

Kaiken kaikkiaan tämän hallituksen osalta voi todeta sen, että sillä ei ole selkeästi määriteltyä korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaa. Se on ailahtelevaista ja tempoilevaa. Otan nyt vain esimerkiksi viime kevään tapahtumat, jotka ovat var-

masti vaurioittaneet monia korkeakouluja myös sisältäpäin. Epäviisaasti oltiin siirtämässä Eläinlääketieteellistä korkeakoulua Helsingistä Kuopioon ja vastaavasti Kuopiossa aiottiin lakkauttaa hammaslääketieteen opetus. Näitä esimerkkejä löytyy toki. Nämä asiat oli valmisteltu todella huonosti, ja me kansanedustajat jouduimme ykskaks tilanteen eteen, jossa näille esityksille ei ollut löydettävissä mitään tiedepoliittisia perusteita. Tiedämme hyvin, mikä sekasotku nyt monissa korkeakouluissa, erityisesti Kuopiossa, on syntynyt.

Tiistain keskustelussa ovat muun muassa ed. Aula ja eräät muutkin muistaakseni käyttäneet puheenvuoroja, jotka näkevät tulevaisuuden ratkaisuksi sen, että tehdään rakenteellisia rationaalistamistoimenpiteitä korkeakouluissa, yhdistetään hallintoa, kirjastoja ja vastaavia. Minusta se on eri asia. Voi olla hyvin järkeväkin päästä tiettyihin kustannussäästöihin tältä osin. Mutta säästöt, joita nyt hallituksen esityksessä on, eivät ole järkeviä. Nämä vievät resursseja korkeakouluilta ja niiden kehittämismahdollisuuksilta.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Outi Ojalan hylkäysehdotusta.

Maamme korkeakoulupolitiikka on ollut hyvin suhdanneherkkää, kuten ed. Outi Ojala jo äsken totesikin. Hyvinä aikoina on vahvistettu korkeakoululaitosta ja sen voimavaroja on kasvatettu reippaasti valtion budjeteissa. Tieteen, tutkimuksen ja opetuksen merkitys on tajuttu ja tunnustettu. Hyvin vähän on vain kyselty, onko voimavarat suunnattu oikein. Varaa on ollut ylläpitää lahojakin rakenteita. Lama on opettanut tinkimään kaikesta.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä, että korkeakouluopetuksesta ja tutkimuksesta karsitaan. Kansainvälistyvässä maailmassa koulutus, tiede ja tutkimus sekä ylipäänsä maamme kilpailukykyyn vaikuttaminen saadaan aikaan korkeakouluopetukseen satsaamalla. Sehän on investointi tulevaisuuteen.

Käsittelemme vuoden 1993 korkeakoululaitoksen kehittämislakia, jossa määrärahojen karsintaa nyt tehdään. Mielestäni tämä on kohtuutonta, kuten lain ensimmäisessä käsittelyssä laajemmin totesinkin. On löydettävä muita keinoja puuttua korkeakoululaitoksiin, jotka ovat lahoja rakenteellisesti.

Suomessa on 21 tiede- ja taidekorkeakoulua. Näistä sijaitsee 9 Helsingissä. Maamme korkeakouluista on ruotsinkielisille korkeakoulupaikkoja Helsingissä, Turussa ja Vaasassa. Korkeakoulujen hallinto- ja tukipalvelut voidaan koota yhteen paikkakuntakohtaisesti. Esimerkiksi 4 Helsingissä sijaitsevan 4 taidekorkeakoulun hallinto- ja tukipalveluita olisi mahdollista mielestäni yhdistää.

Eläinlääketieteellisen korkeakoulun itsenäinen asema tulee opetusministeriön korkeakoulujen rakenneryhmässä aivan varmasti erittäin riidanalaiseksi. Kyse ei voi silloin olla ainoastaan rakentamis-, peruskorjaus- tai tonttikustannuksista vaan ensisijaisesti eläinlääketieteen kehityksestä. Toivon, että tässä keskustelussa hallitus löytää ratkaisun Eläinlääketieteellisen korkeakoulun kehittämisestä kansainväliselle tasolle. EKK on alansa ainoa yksikkö maassamme, ja siksi sen kehittäminen on merkittävää.

Hallituksen uskottavuus korkeakoulupolitiikan järkevänä hoitajana on kärsinyt pahemman kerran sen esitettyä hammaslääketieteellisen tiedekunnan lakkauttamista. Hallituksen esitys on tehty kaikista asiantuntijalausunnoista poiketen. Hallitus kuvittelee esityksensä kompensoituvan Eläinlääketieteellisen korkeakoulun siirtämisellä Helsingistä Kuopion yliopiston tiedekunnaksi. Näillä asioilla on kovin vähän asiallista yhteyttä keskenään. Pelkkä kompensaatio ei riitä siirron perusteluksi. Tällä sekoilulla saatettiin panna lopullinen sinetti jo lähes 20 vuotta sitten esitetylle sinänsä järkevälle suunnitelmalle kehittää eläinlääketieteellistä opetusta ja tutkimusta. Politiikan sekä korkeakoulu- ja tiedepolitiikan on oltava järkevässä suhteessa keskenään. Vaikka valta näissäkin asioissa on eduskunnalla, niin eduskunnankin päätösten uskottavuus voidaan asettaa kyseenalaiseksi, elleivät järkisyyt ole päätösten taustalla.

Kuten tiedämme, Suomen pärjääminen kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa on kiinni omasta osaamisesta, omista ratkaisuistamme. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä määrärahojen vähentämistä tältä vuodelta eikä tuleviltakaan vuosilta. Tämän johdosta, arvoisa puhemies, toteankin, että poliittisille päättäjille on merkittävää, että tunnustamme tänä päivänä tarvittavan korkeakoulu- ja yliopistopolitiikkaa ja niille pitää taata rauha, jotta Suomessa tietotaito voidaan saada sille tasolle, että pärjäämme kansainvälisessä kilpailussa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ydinvoimaponnen käsittely eduskunnassa runsas pari

viikkoa sitten oli hyvin ilahduttava tapahtuma nimenomaan siksi, että kansanedustajat itsenäisesti päättivät oman tahtonsa äänestyksessä. Se oli aika lailla poikkeuksellista mutta ilahduttavaa. (Ed. Aittoniemi: Pieleen meni!) — Ja oikein meni, ed. Aittoniemi.

Jos tänäänkin olisi kansanedustajilla vapaa vallankäytön mahdollisuus, uskon, että kansanedustajien enemmistö äänestäisi nyt käsittelyssä olevan korkeakoululaitoksen kehittämislain romuttamisesityksen todella nurin. Minä rohkenen uskoa, että näin tapahtuisi. Siinä määrin luotan kansanedustajien sivistystahtoon kaikesta huolimatta.

Mikäli sivistysvaliokunnassa hallitusryhmien jäsenten ilmeistä jotakin voi päätellä lakiesityksen toisessa käsittelyssä valiokunnassa, oli heidän olonsa jossakin synnillisyyden ja harmistuneisuuden välimailla. Muutenhan sivistysvaliokunta on varsin sivistystahtoinen päätöksissään, nimittäin aina silloin, kun hallituspuolueiden enemmistö sen sallii.

Nykyinen porvarihallitus esiintyy puheissa mielellään sivistyksen, koulutuksen ja tutkimuksen lipunkantajana. Arkitodellisuus käytännössä on aivan toista. Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys 144 osoittaa väitteeni oikeellisuuden.

Korkeakoululaitoksen kehittämislain romuttamishanketta ei tulisi mielestäni eikä vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä hyväksyä. Olen todella yrittänyt pohtia sellaisia perusteluja, joilla lakiesityksen voisi hyväksyä, enkä kerta kaikkiaan ole löytänyt yhtään sellaista hyväksyttävää perustelua. Siksi täällä tehty ehdotus lain hylkäämisestä on ainut mahdollinen. Sivistysvaliokunnassahan oppositioryhmät, siis vasemmistoliitto, sosialidemokraattien ja vihreiden eduskuntaryhmät, esittivät lain hylkäämistä.

Tällä lailla nimittäin korkeakouluilta viedään noin lähes 500 miljoonaa markkaa ensi vuonna. Hallituksen esityksen mukaisesti vuoden 1993 budjettiin korkeakouluille ehdotettujen määrärahojen yhteismäärä on tarkasti ottaen 466,3 miljoonaa markkaa pienempi kuin tänä vuonna. Voimassa olevan kehittämislain 3 § on muuten sisällöltään hyvin kuvaava, paljastava ja selvittävä, minkä tähden tällainen lakipykälä joskus on hyväksytty. Se kuuluu näin: "Korkeakoulujen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan korkeakoululaitokselle valtion tulo- ja menoarviossa osoitettujen määrärahojen yhteismäärää vuosina 1987—1996 vähintään kustannustason nousua vastaavasti." Tällä on ollut tavoitteena juuri varmistaa tuloksellinen toiminta.

Mutta ei korkeakoulujen rokottaminen tähän lopu, ei alkuunkaan, sillä hallitus on päättänyt periaatepäätöksessään 14.10. tänä vuonna, että myös vuosina 1994 ja 1995 tehdään leikkauksia, ja niin muodoin hallitus periaatepäätöksessään toteaa itse, että "säästöt vuosina 94 ja 95 edellyttävät myös korkeakoululaitoksen kehittämislain muuttamista". On siis hämäystä väittää, että leikkaukset ovat vain väliaikaisia ja yhtä vuotta koskevia. Tosin käsittelyssä oleva lakiesitys on tarkoitettu vain yhdeksi vuodeksi, mutta paljon puhuvaa oli hallitusryhmien käyttäytyminen valiokunnassa: Kun siellä yritimme tuota asiaa ponnen muotoon saada, niin eipä sitä hyväksytty. Tämä asia jäi hallitusryhmien osalta vain toivon varaan. Tosin on mielenkiintoista todeta, että toivokin oli hyvän suuntainen, sillä valiokunta korostaa mietinnössään sitä, että vuonna 1994 tulisi korkeakouluille taata kehittämislain pysyvien säännösten mukaiset määrärahat, eli valiokuntakin toivoo, että vuonna 94 ei kehittämislakia romutettaisi, vaan se olisi voimassa 3 §:n osalta. Mutta pontta siis eivät hallitusryhmät sallineet.

Leikkaukset vuodesta 1993 alkaen vuoden 95 loppuun mennessä tulevat olemaan noin miljardi markkaa. Se on oleellisen suuri rahamäärä. Vertailun vuoksi todettakoon, että korkeakoulujen budjetti ensi vuonna tulee olemaan noin 5 miljardia markkaa, siis budjetti 5 miljardia ja leikkaukset 1 miljardi kolmen vuoden aikana. Ne ovat siis hyvin oleellisen suuria.

Täällä on jo todettu, että tämä kehittämislaki vuodelta 86 on luonut vankan perustan korkeakoulujen kehittämiselle ja mahdollisuuden pidemmän aikavälin suunnittelutyöhön. Tavoitteena sitä laadittaessa oli nimenomaan se, että korkeakoulut eivät joutuisi suhdannepolitiikan ja suhdannevaihteluiden armoille. Nyt nämä pelot ovat käyneet ja käymässä toteen.

Tämä porvarihallitus itse on ohjelmassaan esimerkiksi luvannut turvata korkeakoulujen voimavarat tutkimukseen ja koulutukseen, edellytykset kansainvälistymiseen ja osallistumiseen kansainvälisiin tutkimusohjelmiin sekä opiskelija-, harjoittelija-, opettaja- ja tutkijanvaihtoohjelmiin. Siis tämän kaiken on tämä hallitus luvannut ohjelmassaan.

Mitä ensi vuoden, siis vuoden 93, leikkaukset merkitsevät käytännössä? Asiantuntijoiden mukaan tämä voimavarojen pieneneminen tulee näkymään taantumana kansainvälistymiskehi-

tyksessä sekä opetuksessa että tutkimuksessa. Kansainvälinen tutkimusyhteistyö kärsii, opiskelumahdollisuudet heikkenevät kurssikirjahankintojen sekä atk-hankintojen vähenemisen johdosta. Tutkimus tulee puolestaan kärsimään tutkimuslaitteiden ja kirjallisuuden hankintojen pienentyessä. Näin siis asiantuntijat ovat todenneet.

Esimerkkinä todettakoon vielä, että Turun yliopistolle vuodelle 93 ehdotukset merkitsevät 9 prosentin supistuksia ja supistusten seurauksena mm. Kuopion yliopisto joutuu vuonna 93 jättämään kaikki suuret laitehankinnat suorittamatta sekä vähentämään määrärahoja mm. laitosten opetus- ja tutkimustoiminnasta, kirjallisuushankintamäärärahoja, atk-menoja sekä matka-apurahoja. Kun opiskelijamäärä samanaikaisesti kasvaa Kuopiossa yli 7 prosenttia, ei määrärahojen vähennys voi olla heijastumatta mm. opetuksen tasoon. Tätä mieltä on sivistysvaliokunnassa ollut Kuopion yliopiston rehtori.

Näistä hallituksen esittämistä leikkauksista ei itse asiassa synny mitään taloudellista hyötyä. Senkään tähden niitä ei pitäisi tehdä.

Hallituksen toiminta on hyvin lyhytnäköistä ja täysin ristiriidassa laman voittamisen tavoitteiden kanssa. Tiedollisilla voimavaroilla, tutkimuksella ja osaamisella tulee olemaan entistä suurempi merkitys sivistyksen ja taloudellisen kehityksen perustekijänä. Uudet kansainvälistymishaasteet edellyttävät korkeakouluille lisää voimavaroja, ei niiden leikkaamista, ja uusiin haasteisiin voidaan saada lisää voimavaroja rakentamalla korkeakoululaitoksessa yhteistyötä ja tehostamalla toimintaa. Esimerkiksi Turun yliopistossa ja Åbo Akademissa on erittäin mielenkiintoisia yhteistoiminnan toteutuksia käytännössä. Turun yliopiston rehtori Arne Rousi on kertonut niistä hyvin mielenkiintoisella tavalla Helsingin Sanomissa 18 päivänä marraskuuta.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa tärkeimmät Suomen tulevaisuuden tekijät ovat sivistys, koulutus, tiede, kulttuuri ja kansalaistoiminta. Olen samaa mieltä kuin eräs kansanedustaja Tutkas-seuran tulevaisuusseminaarissa eduskunnassa 21.10. tänä vuonna. Kyseinen kansanedustaja totesi siellä: "Maamme koko tulevaisuudelle ehdottomasti tärkein menestys- ja selviytymistekijä on kansakunnan henkinen infrastruktuuri ja sen kehittyminen. Koulutus, tiede ja kulttuuri ovat sen perusainekset. Niitä koskevat tulevaisuusvalinnat ovat keskeisimpiä koko yhteiskunnan kehitysuraa koskevia valintoja." Näin totesi kansanedustaja, opetusministeri Riitta Uosukainen Tutkaksen seminaarissa. Niinpä niin! Toivottavasti tämä hallitus edes joskus siirtyisi puheista tekoihin.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva korkeakoulujen kehittämislaki on taannut korkeakouluillemme myönteisen kehityksen, jonka varassa on voitu pitkäjänteisesti suunnitella ja toteuttaa yliopistojemme toimintaa. Nyt maamme hallitus sivistysvaliokunnan enemmistön myötävaikutuksella on romuttamassa tätä korkeakoululaitoksemme keskeistä selkärankaa, korkeakoulujen kehittämislakia.

Ihmettelen syvästi sivistysvaliokunnan enemmistön kantaa sen hyväksyessä korkeakoululaitoksemme romuttamisen ajankohtana, jossa tarvitsisimme nimenomaan kauaskantoista, pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa, jonka varaan juuri nyt voisimme korkeakoululaitoksemme, korkeimman opetuksemme ja tutkimuksemme kehityksen rakentaa.

Vakava ja pohtiva suhtautuminen näin tärkeään kysymykseen on erityisen tärkeää juuri nyt, kun Suomi on pääsemässä mukaan Euroopan yhteisön tutkimusohjelmiin ja muutenkin kansainvälistymisen paineet ovat tällä hetkellä suuret opetusta ja tutkimusta kohtaan. Nyt on kysyttävä, millä resursseilla nuo uudet tavoitteet oikein voidaan saavuttaa.

Valiokunnan enemmistö pitää lakiesitystä tarpeellisena puoltaessaan hallituksen esityksen hyväksymistä. Jos lakiesitys nähdään hallituksen vuoden 1993 budjettiesityksen johdosta sen tosiasiatilanteen toteamisena, että hallitus vastoin hallitusohjelmiaan leikkaa ja runnoo korkeinta opetustamme ja tutkimustamme, on lakiesityksen tarpeellisuus mielestäni kuitenkin hyvin kyseenalainen. Kysynkin: Millä tavalla on sivistysvaliokunnan mielestä tarpeellista murentaa koko korkeakoululaitoksemme selkärankaa? Hallituksen esitykselle ei löydy edes tässä taloudellisessa tilanteessa tarpeellisia perusteita. Nythän on kyse siitä, haluammeko me tässä maassa, haluaako hallitus ohjelmiensa mukaisesti olla tukemassa maamme korkeinta opetusta ja tutkimusta vai ei.

Kuinka valiokunta on voinut marraskuussa päivätyssä mietinnössään hurskastella korostavansa sitä, että vuonna 1994 tulisi korkeakouluille taata kehittämislain pysyvien säännösten mukaiset määrärahat? Kuinka tämä on mahdollista, kun valiokunta jo marraskuussa on tiennyt, vai tiesikö, että hallitus oli jo 14.10.1992 periaatepäätöksessään päättänyt uusista korkeakoulu-

menojen hyvin radikaaleista supistamisista? Hallitushan päätti, että vuoden 1995 loppuun mennessä korkeakoulujen säästöleikkaukset ovat yhteensä noin miljardi markkaa, niin kuin äsken kuulimme, ja että nämä korkeakoulujen leikkaukset ja supistukset toteutetaan nimenomaan vuosina 1994—1995. Näin ollen nämä leikkaukset edellyttäisivät myös vuosina 1994—1995 korkeakoululaitoksen kehittämislain muuttamista. Siis väliaikaisuudesta on tässä tilanteessa turha puhua.

Olisin kyllä odottanut tässä tilanteessa, kun tosiasioiden valossa tiesimme, että leikkaukset eivät ole väliaikaisia vaan koskevat myös vuosia 1994—1995, sivistysvaliokunnalta huomattavasti perusteellisempaa ja kokonaisvaltaisempaa pohdintaa näin keskeisestä asiasta, sen periaatteesta ja käytännöstä.

Tämä lakiesitys on mielestäni hylättävä ainakin kahdesta syystä. Ensinnäkin on periaatteessa kohtuutonta romuttaa korkeakoulujen kehittämislaki ajankohtana, jona sitä eniten ja kipeimmin tarvitsemme. Juuri näitä tilanteita varten koko laki on tehty. Korkeakoulujen kehittämislain keskeinen sisältöhän on taata korkeakoululaitoksen voimavarojen suunnitelmallinen ja ennustettavissa oleva kehitys nimenomaan taloudellisesti vaikeina aikoina. Lakia säädettäessä katsottiin, että myös vaikeina aikoina ja erityisesti juuri silloin on panostettava entistä enemmän korkeimpaan opetukseen ja tutkimukseen.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys ja valiokunnan mietintö ovat totuuden vastaiset äsken toteamistani syistä. Mikäli hallituksen periaatepäätökset korkeakoululaitoksen määrärahasupistuksista toteutetaan, lakiesitys ei tule siis olemaan väliaikainen ja vain vuotta 1993 koskeva. Näistä syistä yhdyn sivistysvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen ja tuen omasta puolestani lakiesityksen hylkäämistä. Tälle lakiesitykselle ei todellakaan löydy yhtä ainutta perustelua.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtanen tiedusteli, oliko sivistysvaliokunta tietoinen hallituksen periaatepäätöksestä, joka on 14.10. tehty. Vastaisin hänelle, että sivistysvaliokunta oli tästä tietoinen. Meille oli jaettu varsin aikaisessa vaiheessa tämä hallituksen periaatepäätös, ja siinä sivulla 9, kohta 2.8, todetaan korkeakouluista nämä leikkaukset, siis myös vuodet 1994 ja 1995. Sen lisäksi tässä todetaan, että säästöt vuosina 1994 ja 1995 edellyttävät korkeakoululaitoksen kehittämislain muuttamista. Minä olen sivistysvaliokunnassa ehdottanut, että mietintöön olisi kirjattu tämä periaatepäätöksen kohta, koska tämä tietenkin on hyvin oleellista tietoa korkeakoulujen ja niiden voimavarojen kehittymisen osalta. Ehdotin, että tämä kohta juuri siinä muodossa kirjattaisiin, kuin se periaatepäätöksessäkin on. Mutta hallituspuolueet enemmistöllään äänin 9—8 eivät hyväksyneet tämän asian kirjaamista mietintöön. Tässä oli siis vastaukseni ed. Luhtaselle siitä, tiesikö valiokunta tästä asiaa käsitellessään.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta valiokuntatyöskentelystä, että tämä valtioneuvoston periaatepäätös tuli melko viimeisessä vaiheessa. Asiantuntijat eivät tähän asiaan puuttuneet kovinkaan paljon, vaan saimme kuin hämärän peitosta asian selvitettyä. Meille annettiin sellaista tietoa, että korkeakoulut ja yliopistot tosiaankin nyt jollakin lailla pärjäisivät. Selkeästi annettiin myös tietoa, että palkkauskustannuksista, monista laitehankinnoista ja kansainvälisestä toiminnasta jouduttaisiin tinkimään.

On hyvin valitettavaa, ettei oppositiopuolueen kansanedustajille, jotka ovat valiokunnassa, anneta riittävästi aina tietoja. Tähän mielestäni pitäisi tulla jollakin tavalla muutoksia, että osaisimme käsitellä asioita oikeudenmukaisesti ja meillä olisi myös päivän tasalla oleva tietous valiokuntatyöskentelyssä. Kansan kohdalta olisi kaikkein parhainta, että tehdään hyvää lainsäädäntöä.

Me opposition edustajat kannamme vastuuta korkeakoulujen ja yliopistojen koulutuspolitiikasta, mitä ei voi sanoa hallituspuolueen edustajien tekevän.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun samaan asiaan kuin ed. Astala. Oma käsitykseni on hieman toisenlainen kuin ed. Tykkyläisen. Käsitykseni mukaan kyllä sivistysvaliokunta sai ja on saanut yleensäkin käsiteltävistä asioista riittävästi tietoa. Ongelma on vain se, miten valiokunta tätä tietoa käyttää.

Toinen ongelma, joka mielestäni on vakavampi, on se, minkälaisia toivomuksia asiantuntijoina kuultavat henkilöt esittävät hallituksen lakiesitysten suhteen. Hämmästyneenä täytyi todeta valiokunnassa, että esimerkiksi valtaosa rehtoreista oli valmis hyväksymään nämä leikkaukset, kunhan ne pysähtyvät ensi vuoteen. Sellaisessa tilanteessa, jossa yliopistojen ja korkeakoulujen

rehtorit antavat tukensa hallituksen suunnittelemille leikkauksille, tietenkään opposition kansanedustajien toiminta tällaisen lakiesityksen hylkäämiseksi ei ole kovin helppoa. Tiedän, että kaikissa yliopistoissa, niissäkin joissa rehtorit ovat olleet valmiita hyväksymään leikkaukset, perustasolla eli tutkija- ja opettajatasolla ollaan leikkauksista kokonaan toista mieltä.

Ymmärrän myös sen, että monet niistäkin rehtoreista, jotka olivat valmiita leikkauksiin, katsoivat, että ehkäpä kun he kerran ovat hyväksymässä leikkauksia, hallitus pysäyttää leikkaukset siihen. Me tiedämme kuitenkin, että näin ei tule tapahtumaan. Ellei nouse riittävää vastarintaa korkeakouluissa niin rehtorien ja opettajien kuin opiskelijoiden keskuudessa, eduskunnan oppositio ei koskaan kykene saamaan riittävää tukea näiden hallituksen huonojen lakiesitysten kaatamiseksi. Tällainen liike toisin sanoen korkeakoulujen keskuudessa on välttämätön, jos tuloksiin aiotaan pyrkiä.

Ed. Räty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtanen piti erittäin hyvän puheenvuoron, jota lämpimästi kannatan sivistysvaliokunnan jäsenenä. Kyllä sivistysvaliokunta yksimielisesti tietää sen, että tämä on väliaikainen laki, joka on vain yhden vuoden voimassa, ja leikkaus on siis lähes 500 miljoonaa markkaa. Tiedetään myös se, että säästöpäätökset tulevina vuosina jatkuvat eikä korkeakouluille anneta kyseessä oleviin toimintoihin varoja.

Keskeinen asia, mikä mielestäni tulisi ratkaista, on se, miten valiokunnassa yleensä edustajat suhtautuvat hallituksen esityksiin. Kyllä pelin henki vain näyttää menevän niin, että tulkoon hallitukselta minkälainen säästöpäätös tahansa valiokunnan käsittelyyn, eivät hallituspuolueen edustajat uskalla lähteä taistelemaan vastoin omiaan. Toisin sanoen hyväksytään, vaikka laki olisi kuinka älytön tai kuinka asiantuntijat ovat takoneet päähän, että tällä lailla ei ole käytännössä minkäänlaista järkeä eikä pohjaa, kun olemme vielä liittymässä Euroopan yhteisöön, jolloin nimenomaan tarvittaisiin kyseessä olevia varoja. Mutta eivät edustajat uskalla äänestää vastaan. Tämä on keskeinen seikka, joka mielestäni turhauttaa niin valiokunnassa kuin myös tässä salissa. Tämä lakikin tulee menemään läpi sen johdosta, että eivät keskustapuolueen, kokoomuspuolueen eivätkä RKP:n edustajat uskalla äänestää vastaan, koska he pelkäävät kurinpalautusta, mikä ilmeisesti puolueen tai ryhmän johdolta edustajille koituu.

Mielestäni on kaikkein ällistyttävintä, että sivistysvaliokunnan tulisi ottaa voimakkaasti kantaa nimenomaan tänä aikana siihen, miten ja mistä leikataan ja mille arvoille suomalaista koulutusjärjestelmää ollaan viemässä. Se on täysin voimatonta, koska peli menee aina niin, että kun hallituksen esitys tulee, se menee muuttumattomana eteenpäin.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liittyen ed. Laakson puheenvuoron totean, että silloin kun olimme aikanamme hallituksessa, yleensä saimme periaatepäätökset aika alkuvaiheessa. On valitettavaa, että nykyisin tietysti kun emme ole hallituksessa ja olemme oppositiossa, nämä tiedot eivät tule meille niin nopeasti.

Totean, että itse olen osallistunut valiokunnan työskentelyyn sivistysvaliokunnassa ja kuunnellut asiantuntijoiden lausuntoja. Totean vielä edelleenkin, että periaatepäätös tuli aika viime vaiheessa.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Luhtaselle ja ed. Tykkyläiselle kuin myös ed. Rädylle.

Täällä tuli sellaisia väitteitä, että tämä säästöpäätös romuttaa nyt korkeakoulujen mahdollisuudet. Kysymyksessähän on laki, jossa leikataan vain kustannusten nousun osuus, ei siis mitään sen enempää. Muistutan, että edellisen hallituksen aikana korkeakoulujen määrärahoja nostettiin 15 prosentilla vuosittain yli tämän lain tason. Sen avulla meillä kehitettiin korkeakouluja, aivan uusia laajennuksiakin tapahtui.

Nyt tilanne on muuttunut ja joudumme säästämään joka alalta. Ei ole oikein, että muusta osasta opetusministeriön ja koulutuksen tasosta säästetään ja yliopistot ja korkeakoulut jätettäisiin sivuun, koska kuitenkin tuli esiin valiokunnassa, että korkeakouluissakin on rationalisoinnin varaa. Rehtorit sanoivat, että vuosi voidaan hyvinkin pärjätä, vaikka joudutaan leikkaamaan koulutusta rationalisoimalla ja järkeistämällä. Valiokuntahan otti todella sellaisen kannan, että ainakin vuosi mentäisiin eteenpäin. Me emme tiedä, mikä tilanne on silloin. Sivistysvaliokunta pitää valitettavana, että leikkauksia joudutaan tekemään, mutta korostaa, että tämä olisi vain väliaikainen laki. Se nähdään, mitä tapahtuu. Sen takia puolustan sivistysvaliokunnan työskentelyä. Kyllä meillä oli riittävästi tietoa ja lausuimme myös, mikä oli valiokunnan enemmistön kanta.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astalan puheenvuoroon viitaten totean, että kun valiokunta on käsitellyt asiaa koskien kolmena vuonna tapahtuvia leikkauksia, minä pidän entistä huonompana ja entistä valitettavampana asiana sitä, että valiokunta on näin olankohautuksella sivuttanut tämän pitkän leikkausohjelman ja hurskaasti todella toivonut, että tämä jäisi vain väliaikaiseksi.

Olen myös tutustunut korkeakoulujen lausuntoihin tästä asiasta, vaikka en sivistysvaliokunnan jäsen olekaan, ja olen todennut ja ymmärtänyt asian niin, että rehtorit ovat antaneet lausuntonsa ainoastaan koskien tämän vuoden määrärahan leikkauksia. He kaikki ovat esittäneet toivomuksen, että laki todella olisi väliaikainen. He eivät ole siis käsitelleet jo päätettyjä kolmivuotisia leikkauksia vaan pelkästään valittaen tätä yhtä vuotta, vuotta 1993, koskevia leikkaussuunnitelmia.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rädylle sanoisin, että kyse ei ole uskalluksesta vaan realismista. Sanon myös sen, että minua keskustan edustajana ei sido mikään puoluekuri. Minua ratkaisuissani sitoo se oma vastuuni, mikä minulla tänä päivänä tämän päivän päätöksentekijänä tässä maassa tässä taloustilanteessa on. Jokainen meistä tietää, että tämä maa ja meidän päätöksentekoprosessimme on täynnä asioita, joita kaikki haluaisimme kannattaa, kaikki kaikkea hyvää, mutta siihen ei kerta kaikkiaan ole nyt mahdollisuutta.

Me uskomme, että pienen kansan ja valtion voima on sivistyksessä, se on aivan totta. Mutta mitä sillä sivistyksellä sitten tehdään, jos Suomi on myyty eniten tarjoavalle? Missä se valtio sitten on, jos täällä ei ole enää oikeastaan yhtään mitään? Suomi on niin syvässä kriisissä, että todellisuus on se, että kaikkien on oltava mukana tässä. Minusta on, ed. Räty, kohtuutonta sivallella mennen tullen kevyesti vastuuttomuutta ja kevyttä päätöksentekoa, kun itse tiedän, että me olemme yökaudet täällä pähkänneet ja etsineet vaihtoehtoisia satoja miljoonia, jotta ei tarvitsisi puuttua siihen, tähän eikä tuohon. Mutta jostakin on otettava. Minusta solidaarisuutta on se, että me olemme kaikki mukana näissä talkoissa. Sivistystä on myös se, että kantaa vastuuta.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjan puheenvuoron johdosta on todettava, että joko hän on täysin epätietoinen siitä, miltä pohjalta lakiesitystä ja tähän liittyviä asioita ja päätöksiä on käsitelty tai sitten hän jatkaa täällä tietoisesti hämäyslinjaansa. Pakko on tulla jompaankumpaan johtopäätökseen, sillä muuten en voi lainkaan ymmärtää tämän kaltaisia väitteitä, joita ed. Ala-Harjalla täällä oli.

Ensinnäkin hän totesi, että me emme tiedä, mikä tilanne ensi vuonna on. Ed. Ala-Harja tietää erittäin hyvin, että hallitus on periaatepäätöksessään päättänyt, että leikkauksia tehdään vuonna 1994 ja silloin myös muutetaan kehittämislakia. Sen lisäksi ed. Ala-Harjan tulkinta siitä, kuinka paljon nyt leikataan, oli virheellinen, sillä nyt budjettiehdotus on 466,3 miljoonaa markkaa pienempi kuin tänä vuonna. Sehän osoittaa, että ed. Ala-Harjan tulkinta oli täysin virheellinen.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Ala-Harjalle totean, että hän hallituspuolueen jäsenenä varmasti on tiennyt myös sen valtioneuvoston periaatepäätöksen, joka koskee vuosia 1994—95, joten hän tietää, että kysymys ei ollut pelkästään vuodelle 1993 tehtävästä säästöpäätöksestä. Mielestäni pitäisi tuoda esille kuitenkin ne tiedot, mitkä pitävät paikkansa.

Totean tässä yhteydessä myös sen, että nyt tämä säästö merkitsee monien yliopistojen kohdalla sitä, että työntekijöitä joudutaan irtisanomaan, mikä on valitettava asia. Se myös osaltaan tietää sitä, että niihin kaupunkeihin ja kuntiin, missä irtisanomisia tapahtuu, ei myöskään saada verotuloja, joten taloudellinen tilanteemme tulee vain menemään alaspäin.

Yliopistojen ja korkeakoulujen pitäisi saada oma rauha toiminnalleen, niin että ne pystyvät luomaan ja kehittämään uusia toimintoja, jotta silloin kun rakennetyöryhmä tekee ratkaisun, niillä olisi myös näyttöjä siitä, kuinka ne taloudellisesti pärjäävät. Tämän johdosta minä toivoisin, että ed. Ala-Harja muistelisi tarkemmin valiokunnan käsittelyn asioista ja tulisi myös tuomaan esille niitä epäkohtia, mitkä olivat tämän asian yhteydessä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan totta se, mitä ed. Luhtanen totesi rehtorien kannanottoina. Kaikki kuullut rehtorit olivat sitä mieltä, että korkeakoulujen kehittämislain 3 §:n muuttamisen pitää ehdottomasti koskea vain yhtä vuotta. Kyllä kaikki rehtorit ilmoittivat tämän. Mutta kun he samalla

ilmoittivat, että korkeakoulut voivat sopeuttaa toimintansa niihin leikkauksiin, jotka koskevat ensi vuotta, supistaa noin 500 miljoonalla markalla menoja, niin käytännössä kun ei ole minkäänlaista vastarintaa ensi vuoden osalta rehtorien taholta leikkaukseen, niin on aivan selvää, että tämä helpottaa sitä, että hallitus voi jatkaa samalla linjalla myös vuonna 1994. Juuri näin on käymässä tällä hetkellä. Eli tätä tärkeää korkeakoulujen kehittämislakia aiotaan muuttaa nyt ei vain yhden vuoden osalta, vaan tänne tulee tulevaisuudessa esitys myös ainakin vuotta 94 koskevaksi muutokseksi.

Kun ed. Suhola totesi, että hän käyttää henkilökohtaista harkintaa ja äänestää omantunnon mukaan näissä kysymyksissä ja että hän ei pelkää ryhmäkuria, niin tuntuu aika oudolta se, että kaikissa ed. Suholan äänestyksissä hänen henkilökohtainen vakaumuksensa on ollut täsmälleen sama kuin hallituksen esitykset. Mielenkiintoinen henkilökohtainen vakaumus.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vielä vastaisin, että tässä 466 miljoonassa, ed. Astala, kyllä minä olin ihan kärryillä, mistä puhuttiin, jos väititte, että en tiennyt, mitä käsiteltiin. Mutta kun kokonaismääräraha on viime vuonna, siis 91, ollut yli 5 miljardia ja kun siitä nyt todella leikataan 466 miljoonaa, niin todella se ei vielä meidän korkeakoulu- ja yliopistokulttuuriamme ja mahdollisuuksiamme leikkaa niin ratkaisevasti, että se vaarantuisi. Me joudumme todella nyt säästämään joka sektorilta, ja korkeakoulut tulevat tähän mukaan oikeudenmukaisesti.

Henkilöstömenot ovat 80 prosenttia myös korkeakoulujen menoista. Kyllä se valitettavasti tietää sitä, että korkeakoulujen henkilökuntaa täytyy vähentää. Tämä on se valitettava tosiasia. Mutta olisiko oikein, että joku osa meidän kansastamme olisi suojatyöpaikoissa siinä mielessä, että heitä ei koskisi tämä lama ja tämä vaikea tilanne, mikä nyt on? Kyllä minusta kaikkien täytyy ottaa tästä vastuuta ja myös taloudellisesti. En hyväksy sitä, että korkeakouluilta supistetaan, mutta me olemme tässä tosiasian edessä. Vaikka olisimme mitä mieltä, niin meidän täytyy realiteetit tunnustaa ja sen mukaan toimia ja pyrkiä toimimaan oikeudenmukaisesti.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ehdinkin jo keskustelun kuluessa ihmetellä, miksi hallituspuolueiden edustajat eivät keskusteluun osallistu. Siinä mielessä on hyvä, että edustajat Suhola ja Ala-Harja keskustelun tässä vaiheessa ovat tulleet mukaan.

Ed. Suhola on jo salista poistunut, mutta hänelle haluaisin huomauttaa, että korkeakouluja koskeva vähennys ensi vuoden budjetissa on prosentuaalisesti suurimpia, mitä miltään osa-alueelta ensi vuoden budjettikirjasta löytyy, ja sama huomautus myös ed. Ala-Harjalle. Tulee sellainen epäily, että osittain hallitus on kohdistanut supistuksiaan sinne, missä odotettavissa oleva vastarinta on vähäisintä.

Viime vuoden keväällä, kun eduskunta valmistautui keskustelemaan hallituksen talouspoliittisesta tiedonannosta ja itse valmistauduin käyttämään ensimmäistä ryhmäpuheenvuoroa tässä salissa, tutustuin viime vuoden budjettikirjaan. Hyvin kiinnostuneena tarkkailin siinä eri asioihin myönnettyjen määrärahojen suuruusluokkasuhteita. Yksi asia, joka jäi siinä vaiheessa mieleeni: Vielä toukokuussa 91, jolloin tämä supistusrumba ei ollut alkanut, maatalouden hinta-, vientituki- ja kesannointikorvaukset olivat saman suuruiset kuin korkeakouluille myönnetyt kaikki määrärahat yhteensä plus kehitysyhteistyömäärärahat vielä lisäksi. Sen jälkeen opetusministeriöön on kohdistettu voimakkaita supistuksia ja varsinkin kehitysyhteistyötä on karsittu todella roimalla kädellä, koska näiden supistusten varsinaiset kohteet harvemmin edes voivat käydä täällä Eduskuntatalolla delegaatioina kertomassa, mitä nämä supistukset heille merkitsevät.

Sen sijaan viime vuoden kaikissa lisäbudjeteissa muistaakseni maatalousministeriön määrärahoja lisättiin, nimenomaan maatalouden hinta- ja vientitukia. Asehankintamäärärahoista ei tingitty.

Tämän vuoden ensimmäisestä lisätalousarviosta mieleeni jäi se, että siinä opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoja supistettiin yhteensä 540 miljoonaa ja maa- ja metsätalousministeriön varoja lisättiin 450 miljoonaa eli melkein kokonaan opetusministeriön ja sosiaaliministeriön leikkaukset menivät maatalouden lisäyksiin.

Aivan äskettäin hyväksytystä tämän vuoden kolmannesta lisätalousarviosta jäi mieleen, että yksin maatalouden lomatukimäärärahoja lisättiin reilusti yli 100 miljoonalla. (Ed. Savolainen: 290!) Tämän haluaisin rinnastaa siihen, että nyt korkeakoulujen määrärahoja ensi vuodelle ollaan leikkaamassa lähes 10 prosentilla, mikä on todella prosentuaalisesti suurimpia leikkauksia ensi vuoden budjettiesityksessä.

Pidän sinänsä selvänä asiana sitä, että säästöjä tarvitaan Suomen julkistaloudessa. Sitä seikkaa en yritä kiistää, mutta sitä mieltä olen, että leikkaukset eivät kohdistu kovin mielekkäästi ja tasapuolisesti. Myös korkeakouluista löytyy varmasti kohtia, joissa säästöjä voidaan tehdä.

On esimerkiksi aloja, joilla on selvää ylikoulutusta kuten hammaslääketiede ja ilmeisesti myös varsinainen lääketiede. Me tiedämme kaikki, miten kipeitä ovat sellaiset ratkaisut, joissa lopetetaan kokonaisia koulutusyksikköjä. Mutta ilmeisesti meidän koulutusjärjestelmämme kokonaisuuden kannalta se olisi kuitenkin huomattavasti mielekkäämpää kuin se, että juustohöyläleikkauksilla kuristetaan kaikkia. Esimerkiksi opistoinsinööriksi opiskelevat ovat itse monin tavoin tuoneet kansanedustajille julki huolensa siitä, että alan koulutusmäärät ovat kasvaneet niin moninkertaisiksi niin lyhyen ajan sisällä, että todennäköisesti muutaman vuoden sisällä valmistuneet eivät löytäisi työpaikkaa, vaikka suhdannetilanne olisi valoisampi.

Me tiedämme kaikki, että sekä korkeakouluja että tiedekuntia että muita oppilaitoksia on tässä maassa perustettu hyvin useasti aika paljon aluepoliittisin perustein. Jos tämä johtaa jollakin alalla selvään ylikoulutukseen, niin minusta on nuorten ihmisten pettämistä, että heidät saadaan näkemään se monen vuoden vaiva jonkin alan koulutuksen hankkimiseksi ja tekemään ne taloudelliset uhraukset, mitä opiskelu merkitsee. Sitten sillä hetkellä kun he ovat valmistuneita, alan koulutuksen saaneita on kerta kaikkiaan liikaa siihen nähden, mitä työmarkkinat vetävät. Yleensä ottaen olen sitä mieltä, että näillä ylikoulutusaloilla kokonaisten yksiköiden lakkauttaminen olisi mielekkäämpää kuin koko korkeakoulutukseen ja koko koulujärjestelmään kohdistuva juustohöylämenetelmä. Muitakin säästömahdollisuuksia löytynee. Paikkakunnilla, joilla toimii useita korkeakouluja, esimerkiksi hallinnossa ja varsinkin uskoakseni kirjastotoimessa voidaan yhteistyöllä löytää säästöjä. Voi osoittautua, että näiden säästöpaineiden aiheuttama yhteistyön kehittäminen voi osoittautua ihan hyväksi ja hedelmälliseksi itse opetuksen ja tutkimuksen kannalta.

Esimerkiksi Tampereella olen monesti miettinyt sitä, että siellä on hyvin monen tieteenalan kohdalla omalta näkökannaltaan huomattavaa asiantuntemusta ympäristöasioista. Näitä aloja, joilta ympäristöasiantuntemusta Tampereelta löytyy, ovat esimerkiksi arkkitehtuuri, lääketiede ja lääketieteessä erityisesti kansanterveystiede, sosiologia, kunnallishallinto ja esimerkiksi tekniikan puolelta vesitekniikka. Pitäisin erittäin suotavana sitä, että tällainen eri tiedekuntiin ja eri korkeakouluihin sisältyvä kuitenkin samaa alaa sivuava asiantuntemus voitaisiin jollain mielekkäällä tavalla organisoida yhteistyöhön.

Tässä keskustelussa on moneen otteeseen jo vedottu korkeakoulujen kehittämislakiin. Tästä keskustelusta saa sen vaikutelman, että korkeakoulujen kehittämislaki on aikoinaan ollut lähinnä rituaali, kuten on moni muukin laki, jossa on luvattu erinäisten etuisuuksien lisäämistä muutaman vuoden päästä. Nyt kun taloudellinen tilanne on heikko, näitä vedetään takaisin. Tällainen lainsäädäntömenettely: soutaminen ja huopaaminen, ei mielestäni luo kovin hyvää kuvaa Suomen eduskunnasta eikä ylipäätänsä koko Suomen politiikan hallitsemisen tasosta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä tukee tämän hallituksen esityksen hylkäämistä ja sillä perusteella, mitä täällä on esitetty. Näemme niin, että korkeakouluopetuksen tason ja laajuuden alasajaminen merkitsee samaa kuin yrityksessä se, että aletaan syödä osakepääomaa. Tämä nuori opiskelijaväestö on yhteiskunnan osakepääomaa, joka katsoo tulevaisuuteen opiskelun kautta, ja toisaalta se on myöskin yhteiskunnan tulevien toimintojen runko. Sekään ei auta mitään, että tämä laki on väliaikainen. Kaikki on, niin kuin laulussakin sanotaan, väliaikaista nykyisin, mutta loppujen lopuksi kuitenkin pysyvää.

Erääseen asiaan kuitenkin, herra puhemies, johon ed. Hassikin jonkin verran viittasi, kiinnittäisin huomiota. Otan esimerkiksi lääkärikoulutuksen, jossa aivan hiljattain esitetyn artikkelin mukaan, jos nykyistä koulutusmäärää jatketaan, lähivuosina työttömien lääkäreiden määrä on 3 500. Sellainen on täysin järjetöntä, koska ei pystytä tarjoamaan työtä myöskään mahdollisina hyvinä aikoina, joista tällä hetkellä ei ole tietoakaan. Eri koulutussektoreilla — tässä tapauksessa tarkoitan lääkärin ammattia — pitäisi kuitenkin pitkällä tähtäimellä suunnitella työllistämismahdollisuudet yhteiskunnassa ja sen mukaan rajata koulutettavien määrää. Ei ole mitään järkeä, että meillä on 3 500 lääkäriä, joilla ei ole työtä. Siltä alueelta on vaikea löytää työtä miltään rinnakkaisammatinkaan alueelta, se on niin spesiaalinen ala. Tämä tulisi kyllä varmasti yhteiskunnassa ottaa huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Louvo, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Roos J., Roos T., Räty, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestää ed. Lax.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Alaranta, Alho, Andersson, Donner, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Juhantalo, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Koskinen, Kääriäinen, Laaksonen, Lahtinen, Laukkanen M., Leppänen P., Linnainmaa, Malm, Metsämäki, Morri, Nyby, Paasio, Perho-Santala, Puisto, Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Rehn O., Rinne, Rusanen, Rönnholm, Röntynen, Tiuri, Toivonen, Urpilainen, Vehkaoja, Viinanen, Viljamaa, Vuoristo ja Vähänäkki.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 46. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Herra puhemies! Painoin vahingossa ensin ed. Laxin tyhjää-nappia.

P u h e m i e s : Merkitään pöytäkirjaan.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 231
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laiksi merimieslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 232
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 287
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotukset laeiksi osakeyhtiölakiin, asuntoosakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 236
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys n:o 289 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Hallituksen, ministeri Salolainen, olisi syytä vetää johtopäätökset tämänpäiväisestä tilanteesta ja pyytää eroa. Hallitus on ajanut tämän maan työntekijät, kaikki SAK:laisesta työntekijäkunnasta akavalaisiin toimihenkilöihin, sellaiseen jamaan, että hallitus ei ole voinut odottaa tuponeuvotteluissa mitään muuta kuin hylkäävää päätöstä. Niin tyly hallituksen linja on ollut palkansaajia kohtaan, erityisesti niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat jo menettäneet työpaikkansa, työttömiä kohtaan. Kaikkein raa'immin hallitus kohtelee sairasta työtöntä. Jotta päästäisiin jonkinlaiseen järkevään keskusteluun siitä, millä tavalla tämän maan asioita tulisi hoitaa, ja pystyttäisiin työttömyys kääntämään pienenevään suuntaan nopeasti, ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin että hallitus vetää pelinappulansa pois pelikehästä. Kuvaus esimerkiksi pääministerin erityisavustajan Esa Härmälän toiminnasta on häkellyttävä. Juoniminen tuntuu olevan se pääasiallinen toimintatapa, jolla neuvotteluja käydään.

Viimeiset työttömyystilastot lokakuun lopulta kertovat, että kuun viimeisenä päivänä meillä rikottiin 400 000 työttömän raja, maassa oli 403 502 työtöntä. Tätä työttömien määrää tämä maa ei kestä. Ennen kaikkea nämä työttömät eivät kestä sitä menoa, joka tässä maassa on. He eivät kestä sitä, että heistä ei kanneta huolta. Jopa pankkitarkastusviraston Aranko toteaa, että pankkien seuraavan kriisin aiheuttaja, kun tähän asti yrityksillä on mennyt huonosti, on se, että työttömät ihmiset eivät pysty enää selviytymään velkojensa maksusta. Hallitus vain lisää työttömien ahdinkoa ja myös ajaa monen työttömän sellaiseen tilanteeseen, että hänellä ei ole mitään mahdollisuuksia selvitä niistä taloudellisista velvoitteista, joita hänellä on, ennen kaikkea perheensä huoltamisesta ja asunnon ylläpitämisestä.

Ne muutosesitykset, joita neuvotteluissa työttömyysturvaan on esitetty, eivät riitä muuttamaan kokonaiskuvaa miksikään. Hallitus on tahallaan ärsyttänyt ay-liikkeen jäsenet ja, niin kuin sanoin, ennen kaikkea työttömät ja sairaat ihmiset sellaiseen tilanteeseen, ettei heillä voi olla mitään muuta vastausta hallituksen toimiin kuin pelko ja epäilys. Vastauksena ei voi olla muuta kuin "ei" tässä tilanteessa. Hallitus on esitys esityksen jälkeen ladannut pöytään sellaisen määrän huononnusesityksiä, ettei enää voi olla järkevää keskustelutilannetta, vaan epävarmuus ja pelko on noussut niin voimakkaaksi, ettei tästä tilanteesta tämän hallituksen kanssa päästä eteenpäin.

Ay-liikkeen osalta voi esittää ihmetyksen siitä, että työllisyyslain heikennys eli velvoitetyön poistaminen työllisyyslaista, joka myös on tämän päivän listalla, ei ole ollut neuvotteluissa mukana. Mutta se liittyy aivan oleellisesti työttömyysturvaan. Tällä hetkellä, kun työttömyyskassapäivien enimmäismäärä on 500, jo useita kymmeniätuhansia työttömiä on pudonnut kokonaan päivärahan piiristä. He eivät saa myöskään peruspäivärahaa. Tietysti se, että päivien määrää olisi lyhennetty 400:aan, olisi vaikeuttanut edelleen tilannetta. Mutta se, että 400 päivän raja on nyt vedetty pois, ei pelasta tilannetta kymmenientuhansien työttömien kohdalla, vaan 500 päivän rajakin merkitsee sitä, että hyvin monet työttömät joutuvat kokonaan päivärahan ulkopuolelle.

Tänä päivänä Aamulehdessä oli esimerkki nelilapsisen perheen isästä, jolla 500 päivää on täyttynyt. Tänä päivänä peruspäivärahaa ei tule markkaakaan. Eikä hänen vaimonsa ole mikään hyvätuloinen, mutta tulorajat, joilla peruspäivärahaan on oikeus, ovat niin alhaiset, että ne merkitsevät, niin kuin sanoin, kymmenilletuhansille työttömille sitä, että he eivät saa markkaakaan peruspäivärahaa. Esimerkiksi tässä perheessä se merkitsi 3 500 markan tulojen menetystä. Jos ajatellaan, että työttömyyspäiväraha nelilapsisen perheen isällä oli 3 500 markkaa kuukaudessa, niin ei sitäkään voi järin suurena pitää. Hän sai siis ansioon suhteutettua päivärahaa niin kauan kuin sai, mutta nyt se on loppu. Hänen kaltaisiaan on todella paljon tässä maassa. Juuri työllisyyslain suojaverkko, velvoitetyö pitkäaikaistyöttömille vuoden työttömyyden jälkeen, on monessa tapauksessa ollut ainoa pelastus, koska sen jälkeen on ollut mahdollisuus päästä uudelleen ansioon suhteutetun päivärahan piiriin.

Tietysti on monia työttömiä, jotka eivät voi päästä ansioon suhteutetun päivärahan piiriin tällä hetkellä, koska heillä on ollut sellainen työ, että he eivät ole voineet olla ammattiliiton jäseniä. Tästä esimerkkeinä ovat monet pienyrittäjät. Nimenomaan peruspäivärahan tarveharkinta on sellainen ongelma, joka aiheuttaa tämän täydellisen väliinputoamisen. Jos nämä yrittäjät olisivat saaneet velvoitetyön ja liittyneet ensimmäisenä päivänä ammattiliittoon, niin kuuden kuukauden työn jälkeen heillä olisi mahdollisuus päästä ansiosidonnaisen päivärahan piiriin.

Hallitus on tässä esityksessään perunut myös 130 päivän jälkeisen leikkauksen. Siitä ei voi sanoa muuta kuin, että se oli ehdotus, josta ei mitään muuta voinut odottaakaan, kuin että hallituksen on pakko vetää se takaisin. Samoin hallitus on vetänyt pois lomautusaikaisen kolmen viikon peruspäivärahakauden, joka myös on ollut erittäin heikko esitys. Sen tarkoituksenahan on ollut vähentää lomautuksia. Mutta miksi sen seuraukset on kohdistettu työttömään? Kohdistettaisiin nämä seuraukset työnantajiin, niin etteivät käyttäisi lomautuksia siinä määrin kuin on tehty, niin kuin on sanottu, tilinpäätösten paikkailussa.

Osa-aikatyön vastaanottamista koskevia säännöksiä näissä neuvotteluissa on esitetty kuulemma hieman korjattavaksi. Tämä esityshän oli myös varsin kohtuuton, koska keväällä, kun velvoitetyötä heikennettiin niin, että siitä tuli enää osa-aikainen, kun se ennen oli kokoaikainen työ, hallitus nimenomaan sanoi, että osa-aikaisesti velvoitetyöllistetyt voivat loppuajalta saada soviteltua työttömyyspäivärahaa. Hallituksen esityksellä tämä oikeus aiottiin viedä pois kokonaan. Nyt minulla ei ole käytössä vielä niin tarkkoja tietoja, että tietäisin, mitä esitys merkitsee, korjaako se ongelman vai ei.

Hallitus esitti alun perin karenssipäivien pidentämistä 5 päivästä 7 työpäivään eli käytännössä viikosta puoleentoista viikkoon, koska vain 5 päivältä työttömyyspäivärahaa maksetaan. Viimeinen esitys on, että sitä jatketaan 9 päivään. Tämä on Ilon sopimuksen vastainen esitys. Edellisen kerran kun täällä käsiteltiin karenssiajan pidennystä sairauspäivärahan osalta, sehän kaatui siihen, että se voitaisiin jättää edelleen lepäämään. Samahan koskee tietysti työttömyysturvan päivärahaa. Tältä osin hallituksen on turha yrittää tänne tuoda tällaisia esityksiä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ainakaan ole hyväksymässä missään tapauksessa tämmöistä esitystä.

Tulopoliittiseen sopimukseen liittyvät myös eläke-esitykset. Mitä näistä on tähän mennessä saatu tietoa siitä, miten hallitus on niitä vetänyt takaisin, siellähän on niin valtava määrä heikennyksiä mukaan lukien eläketason pudottaminen 50 prosenttiin, että siitä huolimatta, mitä nyt on sovittu, että siirrytään asteittain näihin, ymmärtää erittäin hyvin, että esimerkiksi julkisen sektorin ammattijärjestöt eivät tällaista voi niellä, koska käytännössä siinä eläke-etuja heikennetään oleellisella tavalla, minkä valtion tai kunnan pitkää mutta kapeaa leipää syövät joutuisivat nielemään. He eivät ole valmiit sitä hyväksymään, vaikka hallitus näistäkin on jonkin verran antanut periksi. Tämänkin osalta nämä esitykset ovat ilmeisesti vielä aika pyöreitä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen yve:n ikärajan korotusta on vedetty selkeästi määritellyin tavoin takaisin. Tässä tilanteessa, kuten usean kerran olen esittänyt, ainoa järkevä tapa olisi, että ikääntyneitä työttömiä ja myös 55 vuotta täyttäneitä vielä työssä olevia, mutta varsinkin työttömiä, päästettäisiin eläkkeelle heidän niin halutessaan. Tämäkin toimii aivan väärään suuntaan. Olen myös osoittanut sen, että yhteiskunnalle tulee huomattavasti halvemmaksi, että vanhemmasta päästä päästetään ihmisiä eläkkeelle ja saadaan nuorille töitä. Myös palkkakustannuksissa näin säästettäisiin huomattavasti. Mutta hallitus ei osaa laskea näin pitkälle.

Viimeisestä työttömyystilastosta käy ilmi esimerkiksi, että nyt on 55 vuotta täyttäneitä työttömiä 32 710. Kun heidät päästettäisiin eläkkeelle ja kun työttömyyspäivärahojen bruttomeno on suurempi kuin eläkkeiden, jo bruttomenossa säästettäisiin varmasti. Ja vaikka verotus eläkkeestä on vähän kevyempi, väitän, että myös nettomenossa tämä toisi säästöä. Tämä olisi inhimillistä ja järkevää. Tämän lisäksi se, että myös työssä olevat voisivat siirtyä eläkkeelle, toisi juuri hallituksen koko ajan vaatimaa palkkamenojen pienenemistä.

Hallituksen tupoesitys ei pitänyt sisällään lainkaan palkankorotuksia. Se on pienipalkkaisille naisille tietysti kestämätön esitys, koska niin monella tavalla on perheiden asumiskustannuksia korotettu ja ensi vuonna korotetaan vuokria sekä tulee kiinteistövero. Kaikki nämä ovat tulleet lisänä puhumattakaan sairaskuluista. Hallitus esittää tupopaketissaan jälleen verojen korotusta, mutta ei suinkaan niin, mitä vasemmistoliittokin on esittänyt, että korotetaan suurituloisten verotusta progressiivisesti. Se on se, mihin me olemme olleet valmiit.

Rouva puhemies! Päätän puheenvuoroni siihen, mistä sen aloitinkin, eli mielestäni hallituksella ei ole mitään muuta johtopäätöstä tämän päivän tilanteesta tehtävissä, kuin jättää eronpyyntönsä, muuten emme pääse tästä taloudellisesta lamasta irti, mihinkä meidät on ajettu ja jonka seurauksista kaikkein eniten kärsivät työttömät ihmiset ja sairaat työttömät vieläkin enemmän.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella niin, että helpoin ja paras ratkaisu olisi, että hallitus eroaisi tässä tilanteessa. Mutta siihen en luota. Ed. Stenius-Kaukonen lähti siitä, että se on ainoa mahdollinen ratkaisu, ja sanoi puheenvuorossaan, että nyt ei ole järkevää keskustelutilannetta. Kuitenkin se on löydettävä, ei vain keskustelutilanne, vaan neuvottelutilanne ja neuvotteluyhteys. Itse asiassa haarukka, joka nyt on olemassa, vaikuttaa sellaiselta, että jos järkeä käytetään, ennen kaikkea maan hallituksen puolella, neuvottelupöytään pitäisi voida mennä ja saavuttaa siellä tulos.

Kysymys karenssiajasta on varmasti kynnyskysymys, samoin ehkä järjestäytymisvero ja naisvaltaisten alojen osalle tehty päätös sovitetusta päivärahasta ovat ongelmallisia, mutta eivät ne ennen kaikkea rahassa mitaten muodosta sellaista aukkoa sopimuksen tielle, ettei siihen löytyisi, kun järkeä käytetään, ratkaisu. Sen tähden mielestäni eduskunnasta pitää patistaa sekä hallitusta että palkansaajapuolta neuvottelupöytään. Vielä on aikaa estää se onnettomuus, joka hallituksen uppiniskaisuuden ja järjettömyyden vuoksi on uhkaamassa yhä selkeämmin. Suurlakko tai yleislakko olisi todella suuri onnettomuus.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on tapahtunut niin paljon, että täytyy tunnustaa, että kaikki asiat eivät varmasti ole tiedossani, mutta minulla oli vielä pari tuntia se käsitys, että ammattijärjestöjen johto ja hallitus olivat päässeet sopimukseen ja neuvotteluyhteys oli olemassa. Kun ed. Kalliomäki sanoi, että pitäisi päästä johonkin lopputulokseen ja neuvottelutulokseen, niin sellainenhan oli tehty. Hallitus oli antanut jopa niin paljon

periksi työttömyysturvakysymyksissä, että jotkut ovat ehtineet jo arvostella sitä periksi antamista.

Mielestäni oli hyvä, että oli löydetty yhteinen sopimus ja näkemys siitä, miten työttömyysturvaa leikataan. Siihen olivat ammattijärjestöjen puheenjohtajat tiettyyn määrään saakka suostuneet, ja loppu oli tarkoitus kerätä verolla, joka ei ainakaan kokoomuksen eduskuntaryhmässä kovin suuria ilonhuutoja aiheuttanut.

Se, että nyt SAK:n hallitus on, en tiedä, onko jo valtuustokin, päättänyt hylätä esityksen, paremminkin herättää epäilyn siitä, että ammattijärjestöjen puheenjohtajilla ei ollutkaan mandaattia neuvotella koko järjestön puolesta. Kyllä me kansanedustajat olimme antaneet omille ministereillemme varmasti mandaatin neuvotella emmekä voi sillä perusteella vaatia eroa, että he ovatkin päässeet sopimukseen aamuun mennessä. Siinä mielessä en ymmärrä vaatimusta hallituksen erosta, tai niin kuin ed. Stenius-Kaukonen vaatii jostakin syystä ministeri Salolaisen eroa. Kyllä kai tässä paremminkin ammattijärjestöjen johto on nyt omituisessa tilanteessa, kun heidän neuvottelemansa sopimus ei menekään heidän jäsenistössään läpi.

Kaiken kaikkiaan olemme niin vaikeassa tilanteessa Suomessa tällä hetkellä, että kyllä kaikella tavalla kaikkien tahojen pitää pyrkiä jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen. Kyllä me mahdollisesta yleislakosta maksamme niin suuren laskun, että siitä eivät hyödy sen enempää ammattijärjestöjen jäsenet kuin työttömätkään.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tältä osin voin olla ed. Tainan kanssa aivan samaa mieltä, että toivottavasti järki voittaa ja hallitus nyt tulee vielä vastaan ammattiyhdistysliikettä. Valitettavaa tietysti koko ajan on ollut se, että vielä eilen hyvin yksiselitteisesti niin pääministeri Aho kuin ministeri Viinanenkin pitäytyivät hyvin tiukasti kiinni hallituksen esityksissä ja kannoissa. Tältä osin mielestäni ed. Tainan on turha ammattiyhdistysliikkeelle palloa vierittää. Jos todellakin oli pyrkimys neuvotteluratkaisuun, vastaantuloa olisi pitänyt tapahtua jo aikaisemmin. Onneksi nyt kuitenkin viime yön aikana ja aamuyön tunteina ilmeisesti on lähentymistä tapahtunut.

Mutta kyllä esitykset edelleenkin, mistä hallitus pitää kiinni, ovat sen verran kovia, ja kun me täällä yksimielisesti olemme sitä mieltä, että yleislakko olisi tälle yhteiskunnalle kaikkein kallein ratkaisu, niin täytyy toivoa, että hallituspuolueet vielä keskuudessaan pohtivat sitä ja painostavat ministereitänsä siihen, että ratkaisu löytyisi.

Täytyy, ed. Taina, muistaa se, että nämä asiat, jotka vielä hiertävät neuvotteluissa, eivät merkitse sitä, etteivät ammattiyhdistysliike ja palkansaajapuoli joutuisi tinkimään erittäin paljon. Kuten ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorosta kävi ilmi, hyvin monessa asiassa on jo tingitty ja annettu periksi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yleislakon partaalle tämän maan on ajanut hallitus. Mielestäni se on täysin selvää. Sillä linjalla, mitä se on vetänyt täällä koko olemassaolonsa ajan, ei ole mikään ihme, että tähän tilanteeseen on tultu. Vaadin nimenomaan koko hallituksen eroa enkä ministeri Salolaisen. Mutta kun ministeri Salolainen nyt tuli paikalle, niin voin todeta, että mainitsin hänen nimensä. Toivon, että hän jää kuuntelemaan tätä keskustelua eikä poistu täältä salkkunsa kanssa, vaan istuu, että tässä tilanteessa edes yksi ministeri kuuntelisi sitä keskustelua, mikä täällä on, koska nämä kaikki ovat kuitenkin lakisääteisiä asioita, joista täällä päätetään. Kun hän silloin, kun puhuin, oli juuri poistumassa salista, niin sen takia mainitsin hänen nimensä. (Min. Salolainen: Kiitos huomiosta!)

Ed. Kalliomäelle totean vain sen, että hänen puheenvuorostaan paistoi läpi se, että sosialidemokraateilla on vain näytelmän viimeinen näytös menossa. Tämän johtopäätöksen voi ed. Kalliomäen puheenvuorosta vetää. Näytelmä tässä on, jossa ensi viikolla hyväksytte tämän esityksen, kun saatte jonkun yhden pienen korjauksen siihen vielä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Tainan puheenvuorosta totean, että työmarkkinoilla on oma neuvottelujärjestelmänsä. Ed. Taina varmasti sen tunteekin, mutta tulkoon nyt kerrotuksi, että ei se ole mikään ratkaisu, jos keskusjärjestöjen neuvottelukunta neuvottelee. Neuvottelukunnan tehtävä on neuvotella ja tuoda järjestöjen hallintoelinten käsittelyyn saamansa neuvottelutulos, ja hallintoelimet sääntöjen mukaisessa järjestyksessä ottavat siihen kantaa, ja näin on tänään SAK:n hallituksessa tapahtunut.

Mitä tulee tinkimiseen tai vastaantuloon, todellakin koko ajan, kun neuvotteluja on käyty, on tullut tietoja siitä, kuinka paljon ammattiyhdistysliikkeen taholta on tultu hallitusta vastaan.

Ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön taholta on siitäkin vastaantulosta jo tullut kritiikkiä, koska siellä on ollut aika suuria asioita, joista he olisivat halunneet pitää kiinni.

Yksi erittäin tärkeä asia, joka tämänpäiväiseen pakettiin liittyy, on myös se, että siellä ei ollut penninkään palkankorotuksia. Tiedämme varsin hyvin, kuinka erityisesti matalapalkkaiset ihmiset tarvitsisivat surkeasti ostovoimaa elääkseen tässä yhteiskunnassa ja omalta osaltaan pystyisivät auttamaan sitä, että myös kotimarkkinateollisuudella olisi kulutusta eikä tulisi lisää työttömiä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tainalle totean, että Ahon hallitus on tehnyt periaatepäätöksen noin 80 leikkauksesta sosiaalietuihin ja -palveluihin. Nyt hallitus on tullut vastaan muutamassa kysymyksessä ja niissäkin riittämättömästi. Sitä paitsi samaan aikaan on vedetty kovempi linja esimerkiksi karenssiajan pidentämiseen. Kun jäljellä on näin paljon huononnuksia, niin ammattiyhdistysliikkeen kenttäväellä on kaikki perusteet hylätä se esitys, joka on tehty. Esimerkiksi eläkkeiden osaltahan edelleenkin on voimassa hallituksen periaatepäätös, jossa todetaan, että tavoitetaso lasketaan 50 prosenttiin eläkkeiden osalta. Se koskettaa jokaista palkansaajaa. Jo yksistään se on asia, jossa ay-liikkeen on syytä ja myös velvollisuus toimia, ehdottomasti.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Taina totesi, että tilanne on vaikea, näinhän se tietenkin on, ja myös meidän kaikkien täytyy osallistua säästötalkoisiin. Mutta sitä minä en ymmärrä, ed. Taina, että säästöt kohdistetaan vaikeuksissa oleviin. Hallituksen alkuperäinen esitys, josta viime yön aikana on poikettu, kohdistui rajulla kädellä nimenomaan työttömiin ja sellaisiin ihmisiin, jotka ovat nyt joutuneet tässä yhteiskunnassa vaikeaan asemaan; tällaisia halutaan kuristaa yhä edelleen. Lisäksi voi todeta, mikäli ihan oikein havaitsin, että tänään hallitus on jälleen antanut saman suuntaisia esityksiä, joissa säästöt kohdistetaan nimenomaan pienituloisiin ihmisiin, nimenomaan sellaisiin ihmisiin, jotka ovat vaikeuksissa, jotka sairastavat jne. Kun näillä säästötoimilla, niin kuin edellä on jo osittain todettukin, pudotetaan kansalaisten ostovoimaa, kotimarkkinat heikkenevät ja syntyy uusia työttömiä kotimarkkinayritysten joutuessa konkurssiin, tämä linja on kerta kaikkiaan täysin väärä. Täytyisi muuttaa suuntaa, niin silloin olisi jotakin toivoa edes.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Taina iloitsi äsken puheenvuorossaan siitä, että eräät ammattiyhdistysjohtajat olisivat olleet valmiita leikkaamaan työttömyysturvaa eli hyväksymään hallituksen esityksiä tältä osin. Minä olen siinä käsityksessä, että jos näin todella tapahtuisi ja tällainen sopimus olisi syntymässä, sellaiset johtajat jäisivät ilman joukkoja. Siitä saattaa olla kyse myös SAK:n valtuuston piirissä esiintyneessä vastarinnassa.

Erityisesti, ed. Taina, olen hämmästynyt siitä, mikä on teidän oikeudenmukaisuus- ja solidaarisuuskäsityksenne. Te olette vaatimassa työttömyysturvan leikkaamista. Miljardeja markkoja siirrettäisiin hallituksen esitysten mukaan työttömiltä työllisyyteen, niin kuin hallitus väittää. Siis työttömiltä otetaan pois. Mutta samaan aikaan te olette ajamassa sellaista verolinjaa, jolla pääomanomistajat pääomaverouudistuksen kautta saisivat vähintään miljardin markan hyödyn, lisätulon, jolla yritykset vapautetaan veroista ja näin kunnallisveron maksajat maksaisivat senkin aukon täyteen, joka näin kuntien tuloissa on vähennystä. Te ette hyväksy rikkaiden verotuksen kiristämistä, mutta te ottaisitte työttömiltä. Minä en voi ymmärtää, että tällaista linjaa ajetaan Suomen eduskunnassa tänä päivänä ja vaaditaan vielä ammattiyhdistysliikettä tähän suostumaan.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En itse ole mitenkään innokkaasti ajamassa työttömyysturvan leikkauksia. Päinvastoin, kuten sanoin, olin iloinen siitä, että ammattijärjestöt ja hallitus olivat löytäneet yhteisymmärryksen työttömyysturvan leikkauksista. En edes tiedä, mikä se yhteisymmärrys oli, koska minulla ei ole siitä vielä tietoa, enkä tiedä, onko sitä edes julkistettukaan. Mutta etukäteen, kun asioista on keskusteltu, sain sen käsityksen, että työttömyysturvaa pyrittäisiin leikkaamaan sillä tavalla, että nimenomaan nuoria kouluttamattomia ohjattaisiin koulutukseen työttömyysturvan sijaan ja tällä tavalla siirrettäisiin työttömyysturvan varoja toisiin tarkoituksiin. Todellakaan en tunne yksityiskohtia, mutta en myöskään pidä mitenkään tavoiteltavana työttömyysturvan leikkausta, niin kuin ed. Laine väitti minun sanoneen.

Ed. Tennilä puhui tuporatkaisun yhteydessä eläketason alentamisesta, tavoitetason alentami-

sesta 50 prosenttiin. Se ei minun käsitykseni mukaan lainkaan ole ollut yöllisissä neuvotteluissa eikä mikään paketin osa lainkaan, vaan tämä asiahan on sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän selvitettävänä. Itse uskoisin, että selvitysten lopputulos on se, että ehdotus tavoitetason alentamisesta on huono, voidaan muulla tavoin päästä samaan ratkaisuun.

Ed. Vistbacka puhui siitä, että vain vaikeassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistetaan leikkauksia. Olen samaa mieltä siitä, että toivottavasti ei tarvitsisi leikata sosiaaliturvaa miltään osin eikä varsinkaan sitä vaikeasti sairaitten sosiaaliturvaa, josta ed. Stenius-Kaukonen puhui. Mutta tosiasia on se, että eivät hyvin toimeentulevat ihmiset ole yhteiskunnan tuen varassa. Hehän ansaitsevat toimeentulonsa työllään, joten kun puhutaan yhteiskunnan varojen riittämättömyydestä, valitettavasti aina on kysymys niistä ihmisistä, jotka ovat yhteiskunnan tuen varassa. Toisin sanoen aina on kysymys vaikeassa asemassa olevista, joko työttömistä, eläkeläisistä tai sairaista, jotka saavat yhteiskunnan ja sosiaaliturvan kautta oman toimeentulonsa.

Mutta meidän tulisi kylläkin päästä sosiaaliturvakysymyksissä todellisiin kysymyksiin eli rakenteellisiin leikkauksiin. Itse kannatan kansliapäällikkö von Hertzenin esittämiä ajatuksia esimerkiksi kuntien yhdistämisistä ja hallinnon leikkaamisista. Sieltä suuret säästöt löytyisivät, ja siinä suhteessa hallitus ei ole riittävästi tehnyt.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin aika hämmästyneenä ed. Laineen äsken käyttämää puheenvuoroa siitä syystä, että olen tähän saakka ymmärtänyt ed. Laineen edustavan hyvin sosiaalisesti oikeudenmukaista linjaa. En todellakaan voi pitää sosiaalisesti oikeudenmukaisena sitä, että sairausvakuutusmaksua korotetaan 0,15 penniä äyriltä. Tämä koskee nimenomaan myös pienituloisia ihmisiä, pienituloisia, työttöminä olevia peruspäivärahan varassa eläviä ihmisiä. Siis tämä ratkaisu, josta on viime yönä sovittu, on kaikkea muuta kuin sosiaalisesti oikeudenmukainen peruspäivärahan varassa eläviä työttömiä kohtaan.

Sitä taustaa vasten olen todella pettynyt, että tällaiseen ratkaisuun on päädytty. Nyt olisi ollut minusta aika katsoa tilannetta siltä pohjalta, että meillä on kymmeniätuhansia työttömiä, joiden on pakko tulla toimeen 116 markalla, ja on vielä kymmeniätuhansia työttömiä, jotka joutuvat tulemaan toimeen ilman työttömyysturvaa, ovat täysin sosiaalitoimiston huoltoavun varassa. Jos tähän tilanteeseen, jotta vältytään leikkauksilta, säädetään 0,15 penniä äyriltä sairausvakuutusmaksua, se on minusta muiden vastuulla olemista.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nyt minä en ollenkaan ymmärrä, miten ed. S-L. Anttila oli päässyt tuollaiseen käsitykseen minun puheenvuorostani. En ainoallakaan sanalla viitannut mihinkään sosiaaliturvamaksun 0,15 pennin lisäkorotukseen, jota en ainakaan ole papereissa nähnyt, ja jos olisin nähnyt, olisin ehdottomasti vastustanut, ellei se kohdistuisi pelkästään rikkaisiin. Silloin on asia tietysti toisin. Minä protestoin sitä, että hallituksen esitykset tähtäävät lähes 3 miljardin leikkaukseen työttömiltä sitä varten, että Relanderin ohjelmia voitaisiin toteuttaa. Pidän tätä vääränä rahoitustapana.

Olen sitä mieltä, että pääomaverouudistus pitäisi hylätä, koska siitä hyötyvät osinkotulojen saajat, pääomatulojen saajat runsaalla miljardilla, jos se ajetaan täällä läpi. Olen sitä mieltä, että rikkaille annettu verotaulukkohelpotus pitäisi peruuttaa. Olen myös sitä mieltä, että muista sellaisista eduista, jotka suurituloisille, suuryrityksille, vakavaraisille firmoille on annettu ja annetaan, pitäisi luopua ja käyttää varat esimerkiksi työttömien työllistämiseen.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttilalle voin kertoa, että vasemmistoliitto on takuuvarmasti Robin Hoodin linjalla eli me haluamme ottaa rikkailta ja antaa köyhille. Tässä ei ole mitään epäselvää. Sen sijaan teillä on mennyt nyt sillä lailla sekaisin linja, että kun teidän ideologinne Santeri Alkio oli vielä köyhän asialla, nyt on hirttynyt koko Alkio nykyiseen hallituspolitiikkaan.

Te olette olleet tukemassa esityksiä, joilla kaikkein huono-osaisimmilta otetaan. Esimerkiksi työttömyysturvan huononnuksissa on yhtenä esityksenä mm. se, että nuorten työttömyyspäivärahoille pääsy koulun jälkeen edellyttäisi neljän kuukauden odottelua. Mitä muuta se on kuin kaikkein surkeimmassa jamassa olevien nuorten aseman huonontamista, jos tällainen esitys toteutuu?

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsiteltävänämme laki, joka on herättänyt hyvin suurta mielenkiintoa ja hyvin suurta murhetta jo silloin, kun sen tulo eduskuntaan on

tiedetty. Minä olen uudessa työpaikassani nyt ollut vajaat kaksi vuotta, ja on pakko todeta sellainen seikka, että tuskin mikään yksittäinen ryhmä on ollut eduskunnassa käytettyjen hyvin kielteisten puheenvuorojen kohteena niin paljon kuin ammattiyhdistysliike ja työtä tekevät ihmiset. Se on ollut erittäin valitettavaa. Se alkoi kohta eduskuntakauden alussa tämän hallituksen toimesta, ja se on jatkunut jatkumistaan.

Näyttää siltä, että Ahon hallitus on ottanut yhdeksi päätehtäväkseen purkaa niitä turvaverkkoja, tukijärjestelmiä, joita vasemmistolaisen työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen toimesta on yhteiskuntaan vuosien mittaan rakennettu. Esimerkki ovat esitykset, joita on vähän muutettu viime yön aikana, että ansiosidonnaista työttömyysturvaa leikattaisiin ja maksatuspäiviä vähennettäisiin. Edelleen on voimassa esitys, että järjestäytyneille työntekijöille laitettaisiin järjestäytymisvero. Niin ikään on esitys siitä, että lomautettujen työntekijöiden ja osa-aikaista työtä tekevien ihmisten mahdollisuutta saada soviteltua työttömyyspäivärahaa edelleen vaikeutetaan. Tähän voi liittää vielä mukaan sen, että meillä on tänään käsittelyssä toinen lakiesitys, työllisyyslaki, joka ollaan romuttamassa ja sieltä poistamassa esimerkiksi velvoitetyö, joka on ollut yksi turvaverkko myös siltä osin, että kun on ollut kuusi kuukautta työssä, on päässyt takaisin ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin.

Kun kootaan eri palaset, joita hallitus on lakiesityksiin koonnut järjestäytyneiden työntekijöiden kurittamiseksi, ei voi tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että on etsitty selkeä, määrätietoinen linja, jolla ansiosidonnaista työttömyysturvaa heikennetään ja tätä kautta heikennetään ammatillisesti järjestäytyneiden ihmisten mahdollisuuksia ja yritetään kaikin voimin ajaa alas suomalaista ammattiyhdistysliikettä, sen voimaa ja mahdollisuuksia myös vastedes valvoa ja hoitaa järjestäytyneiden työntekijöiden etuja ja oikeuksia. On uskomatonta se, että näin voimakkaita hyökkäyksiä esimerkiksi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan tehdään, kun ansiosidonnaista työttömyysturvaa nauttivat ihmiset maksavat jokaisesta tilistään työssä ollessaan maksua järjestelmänsä turvaamiseksi. On todella siis määrätietoinen tavoite ajaa ansiosidonnainen työttömyysturva ja perusturva 116 markkaa päivässä hyvin lähelle toisiaan.

Erikoisen vakava tilanne on tällä hetkellä tässä maassa, kun ajatellaan, että meillä on yli 400 000 työtöntä, mitä se olikaan: 403 502. Se on määrä, jota on mahdoton uskoa, kun ajatellaan, minkälaista hätää, tuskaa, kärsimystä ja turvattomuutta se tuottaa koko yhteiskuntaan, eikä se helpotu yhtään siitä, että kaveri tietää, että on yli 400 000 muuta. Se on aina yksilöllinen hätä ja kärsimys, ja yksilöllisyyden lisäksi se on hätää ja tuskaa lähi-ihmisille ja perhepiiriin.

Pitkäaikaistyöttömiä oli Suomessa lokakuun lopulla 14 000, siis yli vuoden työttöminä olleita. Ennusteet lähtevät siitä, että luku yltää yli 50 000 työntekijän jo tämän vuoden lopussa. Kun meillä on vielä ollut voimassa laki, että on ollut velvoitetyö, johon viittasin, niin kuitenkin on ollut jonkinlaiset mahdollisuudet ajan mittaan näillä ihmisillä päästä työhön ja sen jälkeen myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin. Nyt tämäkin oikeus ollaan myöhemmin esille tulevassa laissa ottamassa pois. Suomalaisten oikeus, siis työn oikeus, perustuslaillinen oikeus työhön, ollaan mielestäni viemässä silloin, jos tämä laki vesitetään.

Sen lisäksi tässä on erittäin suuria vaaroja siihen suuntaan, että kun ihmisellä ei ole paluuta ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin ja hän joutuu pelkän peruspäivärahan eli 116 markan varaan, voi käydä niin, että hän ei saa mitään, koska se on tarveharkintaista. Tähän kohtaanhan ed. S-L. Anttila mm. mainitsi, että on 60 000 työtöntä, jotka eivät saa mitään. Tämä on erittäin suuri puute myös meidän lainsäädännössämme ja puute, joka tulisi ehdottoman nopeasti korjata.

Toinen erittäin vakava, koko työttömyysproblematiikkaan ja työttömyysturvaproblematiikkaan liittyvä seikka on osa-aikaisten työntekijöiden kohtalo. Meillä on Suomessa erittäin paljon osa-aikaisia työntekijöitä, jotka ovat joutuneet siihen asemaan ilman omaa tahtoaan. Muistan, että kun työllisyyslakia edellisen kerran huononnettiin, korostettiin juuri sitä, että onhan sentään oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan, vaikka lakia huononnettiinkin niin, että työvelvoite pudotettiin 75 prosenttiin.

Tähän lakiesitykseen, jota nyt käsitellään, liittyy myös osa-aikaisten työntekijöitten turvan heikennys samaan aikaan, kun suunnitelmissa on luoda tähän maahan 150 000 uutta osa-aikatyöpaikkaa. Kaiken lisäksi on pelättävissä, että tässä myös tasa-arvoasiat ovat hyvin suuressa vaarassa, koska rohkenen epäillä, että tuskin miehille ne 150 000 osa-aikatyöpaikkaa tulisivat. Tulisivatpa kelle tahansa, se on vakava asia silloin, jos työntekijä itse ei sitä halua,

vaan hän pakon sanelemana joutuu tähän kierteeseen.

Mitä tulee tämänpäiväiseen tilanteeseen, asiat ovat varsin nopeasti muuttuneet. Neuvotteluja on pitkään käyty ja todella itsekin toivoisin, että tämä hallitus ottaisi nyt lusikan kauniiseen käteensä, ottaisi tosissaan sen seikan, että suomalaiset työntekijät ja suomalainen ammattiyhdistysliike eivät tule sietämään sitä, että näiden etuja ja oikeuksia sotketaan ja poljetaan niin raa'asti kuin on viime aikoina tehty.

Meillä on tiedossamme varmasti vain muutamia asioita, joihin esimerkiksi ed. Kalliomäki rajallisesti puheenvuorossaan viittasi ja joissa ongelmat ovat enää varsin pienet ja toivotaan, että neuvottelemalla päästään asioissa eteenpäin. Minusta tuntuu kuitenkin siltä ja osittain siitä tiedänkin, että neuvottelujen kuluessa ammattiyhdistysliikkeen taholta on tultu työttömyysturvaan ja muihin työntekijöiden oikeuksiin liittyen jo niin pitkälle vastaan, että sen vastaantulon sietoraja SAK:n hallitukselta ja valtuustolta loppui.

Rohkenen myös toivoa todella sitä, niin kuin jo äsken sanoin, että hallitus ymmärtäisi tämän vakavan tilanteen ja katsoisi asioita niin, että työttömät ja työntekijät ovat uhranneet jo kyllä aivan riittävästi ja aivan liikaakin. Tästä asiasta päästään eteenpäin ainoastaan sillä, että hallitus muuttaa kurssia niin, että se lähtee toteuttamaan elvyttävää politiikkaa, luomaan työpaikkoja tähän maahan eikä ota lainarahaa pelkästään siten, että sillä tuetaan konkurssipankkeja ja pankkien tukemiseksi kuritetaan suomalaisia työntekijöitä, sairaita, lapsia ja vanhuksia.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämänhetkinen olotila ja tilanne tupomarkkinoilla on hämmentävä ja hieman pelottavakin. En tiedä tarkkaan, mitä kaikkea on tapahtunut, mutta tiedän, että maassa on hyvin vakava ja vaikea tilanne. Kun tuponeuvotteluja on kuitenkin käyty hiljalleen jo useita viikkoja, ihmettelen kovasti sitä, että hallitus tuo eduskuntaan nämä työttömyysturvaa heikentävät lait. Nämähän ovat olleet eduskunnan ala-aulassa saatavissa jo reilun viikon, tiistaina nämä jätettiin pöydälle ja nyt nämä annetaan eduskunnalle. Kun tiedettiin hallituksen piirissä, että työttömyysturvan heikentäminen on neuvotteluissa kynnyskysymys, mietin sitä, halusiko hallitus näyttää voimaansa sillä, että nämä lait tuotiin tänne eduskuntaan, vai halusiko hallitus käyttää peukaloruuvina neuvotteluissa näitä lakeja. Hallitus olisi kyllä ehtinyt myöhemminkin tuoda nämä lait eduskuntaan, jos se olisi todella halunnut sitä, että vilpittömästi näiden sisällöstä tai poisvetämisestä neuvotellaan tulopoliittisissa neuvotteluissa.

Asia on nimittäin sillä tavalla eduskunnassa, että täällä on budjetti levällään kuin jokisen eväät. Budjettilakeja on vielä tulossa. Kukaan ei tiedä budjetin lopullista sisältöä, vaikka jo ennen juhannusta ensi vuoden budjetin piti olla kasassa. Sen jälkeen siihen on tehty muutoksia ja muutoksen muutoksia. Kirjauksia ja korjauksia on tullut valtiovarainministeriöstä. Viisi eripaksuista nivaskaa on tullut budjettiin muutoksia, ja väitän, että mikään ministeriö ei kokonaisuudessaan tiedä vielä, mikä ensi vuoden budjetin sisältö on. Tällaista tilannetta ei tässä talossa ainakaan niin kauan ole ollut kuin minä täällä olen ollut.

Nyt käsiteltävänä oleva laki sisältää vain työttömien ihmisten aseman kurjistamista. Tämän lain sisältö, työttömyysturvan leikkaus, kohdistuu samaan ryhmään ihmisiä, johon monet muut leikkaukset kohdistuvat. Otan esimerkiksi asumistuen. Ensi vuoden budjettiin on asumistukeen varattu määrärahaa 1 250 miljoonaa. Tänä vuonna asumistukeen menee yli 2 miljardia. Siellä on muistaakseni nyt varattu jo 1,9 miljardia. Budjetin perusteluissa sanotaan, että asumistuen saantiperusteita muutetaan sillä tavalla, että tuo 1,25 miljardia riittää. Kun on valiokunnassa ja jaostossa kuunnellut asiantuntijoita ja kysynyt, miten tämä yhtälö ratkaistaan, niin asiantuntijat sanovat, että asumistuen perusteita muutetaan sillä tavalla, että noin 60 000—70 000 näillä säännöillä asumistukeen oikeutettua ruokakuntaa jää asumistuen ulkopuolelle. Niiden, jotka asumistukea saavat, asumistuki leikkautuu 100—500 markkaa kuukaudessa. Kun työttömiä on asumistuen saajista yli 35 prosenttia ja monet muut leikkaukset kohdistuvat aivan samaan ihmisryhmään, niin täytyy kysyä, millä ihmeellä nämä ihmiset tulevat toimeen. Vastaus on se, että ei ole muuta tietä kuin mennä toimeentulotukea hakemaan, ja se on suoraa menojen siirtoa valtiolta kunnille. Tätä kunnat eivät varmasti ole ottaneet huomioon, kun ovat budjettiaan laatineet.

Tämän lain sisällöstä on nyt aika vaikea keskustella, kun ei todellakaan tiedä, mitä on lopullisesti neuvoteltu. Sen tiedän, että SAK:n hallitus ei ole hyväksynyt neuvottelutulosta, ja tiedän, että valtuusto keskustelee asiasta parhaillaan. Mutta pidän täysin oikeutettuna sitä, että

ammattiyhdistysliike ei ole hyväksynyt tämän lain sisältöä ja niitä heikennyksiä. Kun olen keskustellut ihmisten kanssa kentällä, niin he pitävät jopa yleislakkoa oikeutettuna sen vuoksi, että ammattiyhdistysliike ja työssä käyvät ihmiset eivät ole itselleen vaatimassa nyt kovinkaan paljoa, vaan he pitävät sellaisen ihmisryhmän puolia, työttömien puolia, jotka eivät itse pysty puoliaan pitämään.

Joka tapauksessa olemme tilanteessa, että työttömiä on Suomessa yli 400 000 ja todennäköisesti työttömyystilanne synkkenee. Tilanne ei ole totisesti kenenkään hallinnassa, ei tämän maan hallituksen eikä kenenkään muunkaan, koska sitä kierrettä, jonka vaikutuksesta työttömyys syvenee, ei ole saatu katkaistua eikä se katkea näillä toimenpiteillä, mitä hallitus kaavailee. Se ei katkea sillä, että satsataan pelkästään vientiteollisuuteen. Nyt vienti vetää niin kauan kuin vetää. Katsotaan, miten käy, kun Ruotsin kruunu kelluu, mitä se vaikuttaa. Mutta kotimarkkinoihin ei ole satsattu. Meillä yrityksiä kaatuu ja työttömiä tulee lisää, ja heistä ei ole huolehdittu tarpeeksi tämän hallituksen toimesta.

Pelottavaksi tämän tilanteen tekee myös se, että ihmisiä vaivaa pelko ja epävarmuus. Se vaivaa yrityksiä, yrittäjiä, työntekijöitä, työttömiä, ja vielä työssä olevat pelkäävät sitä päivää, jolloin heille sanotaan, että työ loppuu. Sen takia minusta tämä tilanne Suomessa on hyvin pelottava.

Jos tämä käsiteltävänä oleva laki vedettäisiin pois, se tekisi valtion kukkarossa reilun miljardin rahana. Kun vertaa sitä siihen, että pankkitukea on annettu noin 28 miljardia, lisäksi SKOPille suorasti ja epäsuorasti 16 miljardia, niin mikä on 1 miljardi, kun verrataan sitä pankkitukeen? Jatkossakin todennäköisesti pankkien tukemiseen menee koko tuloveron tuotto, joten en ihmettele yhtään sitä, jos tavallinen ihminen ei ymmärrä, miksi pankkeja tuetaan. Monesti on keskusteltu siitä, että pankkeja pitäisi tukea sitä kautta, että yrityksiä tuettaisiin, että yritys pystyy maksamaan velkansa, ettei pankeille tule luottotappioita, mutta tähän asti siinä ei ole päästy eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan olemme sellaisessa tilanteessa, että yhteiskuntamme vakiintuneita tapoja ja rakenteita ollaan purkamassa ja muuttamassa sellaisella vauhdilla, että hirvittää. Onkohan tämän maan hallituksessa tai missään muuallakaan mietitty, mikä lopputulos, mikä on se päämäärä, johon olemme menossa? Minusta ainakin tuntuu, että ei ole mietitty. Ei ole mietitty, millainen on tulevaisuuden yhteiskunta.

Jos kaikki nämä sosiaali- ja työttömyysturvaan ym. liittyvät leikkaukset toteutetaan, joita maan hallitus on periaatepäätöksissään tehnyt, ne 79 periaatepäätöstä, mihin ed. Tenniläkin viittasi, niin tässä maassa käy sillä tavalla, että tämän maan kansalaiset jakautuvat kahtia. Tulee a-kansalaisia, joilla on vaurautta, rikkautta, työtä ja jotka pystyvät ostamaan itselleen palvelut. He pystyvät ostamaan itselleen eläkkeet, työttömyysturvan, sairausturvan jne. ja suhtautuvat kitsaasti siihen, että b-kansalaisten sosiaaliturva täytyisi maksaa. B-kansalaiset ovat sellaisia, jotka ovat jääneet tässä yhteiskunnassa syrjään. Siellä on työttömiä, vanhuksia, osa-aikaisia jne., ja he tulevat käyttämään yhteiskunnan julkisia palveluja, jotka kuihtuvat. Missä on mietitty, haluammeko tällaiseen yhteiskuntaan mennä? Minä luulen, että kokonaisvaltaisesti ei ole mietitty missään. Eri ministeriöt hoitavat asioita hyvin kapea-alaisesti katsoen vain omaa sektoriaan, eikä nähdä sitä, että kun tältä sektorilta leikataan, niin toiselle sektorille tavalla tai toisella tulee lisää menoja ja kokonaisvaikutus on miettimättä.

Missä esimerkiksi on päätetty se, että sosiaalinen asuntotuotanto lopetetaan Suomessa? Ei missään, mutta niin vain käy, kun asuntohallitus lakkautetaan ja aravatuotantoa rajusti supistetaan jo nyt valtiovarainministeriöstä tulleella kirjeellä siten, että 4 500 aravavuokra-asuntoa jätetään rakentamatta tai siirrytään korkotuella rakennettaviin asuntoihin, joita ei pystytä rakentamaan ainakaan asiantuntijoiden mukaan, koska muutokset ovat liian nopeita.

Nämä kaikki muutokset, leikkaukset ja säästöt, jos niin voidaan sanoa, jotka kohdistuvat hyvin suurelta osin samoihin ihmisiin, aiheuttavat hyvin suuria ongelmia tulevaisuudessa. Sen vuoksi pitäisi hyvin vakavasti miettiä yli puoluerajojen sitä, mihin ollaan menossa. Mielestäni muutosten vauhti on liian kova. Päätöksiä tehdään yksittäisinä miettimättä kokonaisuutta, miettimättä sitä, mihin kaikkien leikkausten summa johtaa. Mielestäni olisi korkea aika käydä keskustelua eduskunnassa siitä, millainen on tulevaisuuden yhteiskunta jonka lapsillemme jätämme.

Sen vuoksi vaadin, että hallituksen on tuotava viimeistään alkutalvesta eduskunnalle selonteko, jossa arvioidaan, mikä on säästöjen ja leikkausten yhteiskunnallinen yhteisvaikutus eikä vain

valtiontaloudellinen. Kyllä me valtiontalouden budjettileikkaukset tiedämme, mutta sitä emme tiedä, mikä on lopputulos yhteiskunnallisesti. Jos tässä maassa tämä hallitus istuu vielä helmikuussa, kun eduskunta tulee lomalta, mielestäni hallituksen velvollisuus on selvittää tämä asia eduskunnalle.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Törnqvist kiinnitti puheenvuoronsa loppuosassa mm. huomiota juuri kokonaisvaltaiseen miettimiseen, missä on mietitty ja onko mietitty lainkaan kokonaisvaltaisia vaikutuksia. Yksi sellainen asia, johon haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota, on juuri se, että meillä on satakuntatuhatta nuorta työttömänä. Työelämässä on ikääntyneitä, yli 50—55-vuotiaita, pitkän työhistorian tehneitä miehiä ja naisia, jotka ovat terveytensä menettäneet ja sairastavat esimerkiksi paljon. Näiden ihmisten eläkeiän nostamista haaveillaan nyt yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottamisella. Eikö tämä ole aika epäjohdonmukaista, kun ajatellaan sitä, miksi näiden ihmisten eläkeikärajaa ollaan korottamassa ja pitämässä heitä väkisin työelämässä, kun meillä on koulutettuja nuoria fiksuja ihmisiä, elämänsä alussa olevia, jotka kipeästi tarvitsisivat nämä työpaikat? Minulle ei ainakaan riitä perusteeksi se, ettei ole rahaa eläkekustannuksiin. Tämä on mielestäni tyyppiesimerkki kokonaisvaltaisen ajattelun puutteesta.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Törnqvist puheenvuorossaan käsitteli työttömyysturvan leikkauksia. Olemme sen takia tässä tilanteessa, ed. Törnqvist, että olemme tässä salissa ja tässä maassa viimeisen viiden kuuden vuoden aikana harjoittaneet sellaista politiikkaa, että nyt on tullut laskujen maksamisen aika. Olemme todella rakentaneet sellaista lainsäädäntöä, jota kansantaloutemme kantokyky ei kestä.

Ed. Törnqvistin kanssa olen samaa mieltä siitä, mihin lopetitte, eli olen myös itse kaivannut sitä, että kun säästöt on täällä käsitelty ja lait tulevat voimaan ensi vuoden alussa, niin totta kai hallituksen tulee keskuudessaan selvittää, miten ne kohdentuvat yksilötasolla, perhetasolla ja kotitalouksissa, koska monta lakia saattaa tavallaan kohtaantua samaan osoitteeseen. On tavattoman vaikea tietää tätä ilman selvitystä. Ennen kuin lähdetään päättämään vuoden 94 säästöistä, tänne todella pitää tämän tyyppinen selvitys tuoda, koska vasta silloin tiedämme, mitä lait ovat käytännössä vaikuttaneet. Varmasti asia on niin, että kukaan meistä 200 kansanedustajasta ei kykene nyt mieltämään, mitä kaikkea tämä tosiasiassa arkielämässä merkitsee, mitä täällä nyt päätetään.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila toi esiin, miten rahaa on viime vuosina tehdyillä laeilla käytetty, nimenomaan eduskunnan päätöksillä. Ongelma meillä käytännössä on se, että valtion budjetista yhä suurempi, räjähdysmäisesti kasvanut osa menee pankeille, yhä enemmän myös vakuutusyhtiöille, pankeille 28 miljardia. Laskimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että vakuutusyhtiöille on menossa nyt noin 6 miljardia. Se on yhteensä 34 miljardia 175 miljardista markasta. Elinkeinoelämän muu tuki 24 miljardia, maataloustuki 12 miljardia, maatalouden eläkemaksut 1,8 miljardia. Tämän vuoden budjetissa maatalouden lomittajatuki oli 1,1 miljardia, mutta se ei maataloudelle riittänyt. Heille lisättiin lisätalousarviossa 300 miljoonaa markkaa, niin että se on 1,4 miljardia. Näin pääsemme pitkälle yli 70 miljardiin markkaan. Se on ongelma. Siis 100 miljardia markkaa jää muuhun toimintaan.

Tässä mielessä ymmärtää, että nyt alkaa olla palkansaajien mitta täysi. Työttömyysturvaesityksessä, joka hallituksen taholta on tuotu, esimerkiksi lomautettujen osalta kuukaudessa päivää kohti tulee 58 markkaa vakuutuksesta, jonka he ovat omalla työllään itse kustantaneet. He eivät ole mitään sellaisia ihmisiä, jotka olisivat olleet työelämän ulkopuolella ja saisivat tässä mielessä rahaa jotenkin korvauksetta, vaan he ovat nimenomaan vakuuttaneet itsensä. 58 markkaa on tavattoman vähän.

Minusta tuntuu, että ed. S-L. Anttila ei tiedä, että 6 000 markkaa kuukaudessa palkkaa saava saa vähän yli 3 000 ja 16 000 markkaa kuukaudessa saava 4 374 markkaa kuukaudessa. Onko tästä noin 4 000 markasta tai vähemmästä vielä varaa tinkiä?

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila sanoi, että viimeisten viiden kuuden vuoden aikana on harjoitettu sellaista politiikkaa, että tulos on nyt nähtävissä. Ed. S-L. Anttila, minulle on muodostunut sellainen käsitys, että pidemmän aikaa on harjoitettu sellaista politiikkaa eikä vain viime hallituskaudella, mihin ymmärsin ed. S-L. Anttilan viittaavan.

On totta, että kun elimme pitkässä noususuhdanteessa ja jaettavaa oli paljon, niin totta kai haluttiin paikata sellaisia aukkoja, joita tiedettiin olevan olemassa. Kun esimerkiksi sosiaaliturvaa on vuosikymmenien aikana rakennettu pala palalta, kun varoja ei ole ollut rakentaa kerralla, niin aina on jäänyt väliin aukkoja, mutta totta kai on tullut päällekkäisyyksiäkin. Tämän kokonaisselvittäminen olisi tarpeen.

On totta, että noususuhdanteen aikana ei nähty kauas tulevaisuuteen. Se on totta. Jos olisi nähty, niin totta kai olisi myös toimittu eri tavalla. On hämmästyttävää, että valtiovarainministeriön samat ekonomistit, jotka eivät silloin viisi kuusi vuotta sitten nähneet kauas tulevaisuuteen, vaikka tavallaan heidän tehtävänsä on tämä, ovat kuitenkin nyt järjestämässä tämän maan taloutta, tavallaan taustalla, koska ministerithän päätökset tekevät. Nyt olemme joka tapauksessa sellaisessa tilanteessa, josta on vain selvittävä. Muuta tietä ei ole, ja selviämisessä tarvitaan inhimillisyyttä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Skinnarille ihan lyhyesti palkansaajien mitan täyteen tulemisesta. Ed. Skinnari, tämän hallituksen toimesta vuosi sitten syksyllä maatalousväestöltä leikattiin 30 prosenttia heidän maataloustulostaan. Siitä oli seurauksena erilaiset traktorimarssit ja mielenosoitukset eduskunnan edessä ja muualla. Eli kyllä leikkuri on käynyt jokaisen ammattikunnan kukkarolla. Turha tässä maassa on asettaa eri väestöryhmiä vastakkain. Kaikilta on otettu. Valitettavasti vain on niin, että me emme ole kyenneet suurituloisten verohelpotusta purkamaan, jonka edellinen hallitus teki. Siltä osin on politiikka ollut sosiaalisesti epäoikeudenmukaista, mutta kaikilta, ed. Skinnari, on leikattu.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on vähän erilainen laskentatapa ed. S-L. Anttilan kanssa aivan ymmärrettävistä syistä, kun hän sanoi, että hallituksen toimesta on maataloustulosta leikattu 30 prosenttia. (Ed. S-L. Anttila: Viime syksynä, vuosi sitten!) Kun katsotaan esimerkiksi tämän vuoden budjettia maatalouden osalta, niin siellähän on maatilatalouden kehittämisrahastosta siirretty noin 600 miljoonaa eri vaiheissa maatalouden osuutena budjetin katteeksi. Se kuitenkin tosiasiassa on tietysti maatalouden tulevaa rahaa, mutta se on valtion rahaa. En halua mennä tähän sen syvemmälle.

Se, mikä minua on surettanut ja hämmästyttänyt koko tämän hallituksen voimassaolon ajan, on, että heti alusta alkaen se kävi ammattiyhdistysliikkeen kimppuun henkisesti sillä tavalla, että se yritti nujertaa ja saada yliotetta ammattiyhdistysliikkeestä. Kaikki ministeri Viinasen ja pääministeri Ahon puheet ovat aiheuttaneet sen, että tavallisella työmiehellä on ollut nyrkki taskussa. Ja se nyrkki on ollut kovassa puristuksessa. Nyt jos ei viisaasti toimita tulopoliittisessa ratkaisussa, niin tilanne räjähtää. Ihmiset ovat niin ahdistuneita, että eivät kestä enää. Sen vuoksi minusta tässä on äärimmäisen vakava tilanne.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist mielestäni kuvasi erittäin hyvin tilannetta, jossa ollaan. Olemme todella vakavassa tilanteessa, ja välillä epäilee, ymmärtääkö hallitus ollenkaan, mihin se omilla toimillaan on tätä maata ajamassa. Tässä suhteessa yhdyn joihinkin puhujiin. Välillä ajattelee, että vastakkainasettelu yhteiskunnassa tehdään tarkoituksella, mutta sitten epäilee kuitenkin, ymmärtääkö hallitus itse asiassa, miten vakavia seurauksia viime kädessä on tulossa. Jos hallitus olisi järkevä, niin se vetäisi tämän lakiesityksen kokonaan pois roskakoriin. Tämä kuuluu siihen sarjaan ns. säästötoimenpiteitä tai säästölakiesityksiä, jotka on hallituksen poukkoilevan toiminnan johdosta tehty rauhoittamaan markkinavoimia, joihin hallitus ilmeisesti on yrittänyt itse uskoa, mutta joihin kukaan muu tässä yhteiskunnassa ei ole uskonut. Jos hallituskin vielä uskoi esityksen antaessaan, että ammattiyhdistysliike kerta kaikkiaan tässä maassa on heikko ja tyytyy tähän, niin sitten ei todellakaan ole minkäänlaista kosketusta arkielämään tai tuntumaa. Toisaalta, jos hallitus lain tekikin ja halusikin tuoda eduskuntaan tarkoituksella kärjistääkseen yhteiskunnan ilmapiiriä ja vaikeuttaakseen tuloneuvotteluja, niin siinä se totta totisesti valitettavasti onnistui.

Ed. Taina jo aikaisemmin totesi, miten hallitus kuitenkin on pyrkinyt neuvottelemaan ja luuli jo saaneensa neuvottelutuloksen. Muistutan siitä, että hallitus on koko ajan todella vaikeuttanut ilmapiiriä ja mm. pääministeri Aho ja ministeri Viinanen ovat jatkuvasti antaneet ymmärtää, että jos näitä heikennyksiä, mitä tässä laissa on, ei toteuteta, niin vastaava säästö on joka tapauksessa otettava työttömiltä eli työttömyysturvasta. Tämä on juuri se järjettömyys, että hallitus ei kerta kaikkiaan suostu

uskomaan, että työttömien turvassa ei enää ole tinkimisen varaa.

Ed. Törnqvist toi esille asumistukikysymyksen, johon haluan myös itse täällä puuttua. Meillähän on tapahtunut valtava räjähdys asumistuen saajissa. Kahden vuoden aikana 70 000 uutta henkilöä on tullut asumistuen piiriin ja näistä 50 000 on työttömiä. Eli työttömyyden kasvaessa ja toimeentulon heiketessä väistämätön seuraus on ollut juuri se, että ihmiset ovat olleet pakotettuja turvautumaan asumistukeen. Nyt jos heikennetään entisestään työttömyysturvaa, niin se merkitsee juuri sitä, että asumistukiluukulla on kymmeniätuhansia uusia ihmisiä. Tämä on täysin järjetön ajatus.

Muistutan vielä mieleen, että viime syksyn tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä sinne saatiin nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksesta vaatimus siitä, että asumistukea tälle vuodelle nostetaan, ja se kohosikin tälle vuodelle siitä, mitä hallitus alun perin kaavaili. Nyt me tiedämme, että ilman tätä ratkaisua kerta kaikkiaan ei olisi pärjätty, koska noin 2 miljardia markkaa menee tänä vuonna asumistukeen. En tiedä, onko niin, että keskustapuolueen kansanedustajat eivät ymmärrä, mitä asuminen maksaa. Teidän kannattajajoukkonne asuu pääosin ilmeisesti omissa omakotitaloissaan maaseudulla ja te ette ollenkaan ymmärrä, mitä maksaa vuokra-asuminen esimerkiksi Helsingissä tällä hetkellä. Kun 55 markkaa maksetaan neliöhintaa ns. sosiaalisesta asumisesta, kun on vuokraaravaan päässyt, niin miten ihmeessä selviävät ihmiset, jotka saavat 3 000 markkaa kuukaudessa työttömyysturvaa tai muita elinmahdollisuuksia? Eihän kerta kaikkiaan voi selvitä, se on sula mahdottomuus.

Minä en ymmärrä tämän yhteiskuntapolitiikan sektoroituneisuutta. Tämä hallitus ei tajua yhteiskuntapolitiikasta yhtään mitään. Se katsoo työttömyysturvaa työttömyysturvana. Se katsoo yhtä asiaa tämän putken läpi, mutta ei hallitse kokonaisuutta, mitä tapahtuu ihmisten arkipäivässä, kun ihmiset eivät kerta kaikkiaan enää selviä elämästään. Tämä on se ongelma. Minä toivon, kun täällä on edes kolme keskustapuolueen kansanedustajaa tässä vaiheessa — kokoomus on loistanut jo pitkän aikaa poissaololla täältä — että edes keskustapuolue tutkisi asiaa. Tämä on kuitenkin teidän perinteenämme ollut, että te olette ymmärtäneet vähävaraisia ihmisiä. Toivon, että te ymmärtäisitte ihmisten arkipäivän kokonaisuutta, niin että te kerta kaikkiaan heivaatte vähintään eräät ministerit ulos ja vaihdatte edes joukkuetta, jos te ette suostu eroamaan, koska eiväthän suomalaiset ihmiset voi enää selviytyä tässä tilanteessaan.

Siis ensin piti saada lähes 1,5 miljardia markkaa säästöjä, joita Aho perusteli sillä, että ne on välttämättömiä, ne on pakko ja tästä ei muuten selvitä. Nyt on kuitenkin osoittautunut, että hallitus on perääntynyt monista asioista eli nämä säästöt eivät olleetkaan niin välttämättömiä. Minkä takia ihmisiä pompotellaan, säikytellään, pelotellaan? Eikö olisi paljon tärkeämpi, että yhteiskunnassa saataisiin aikaan sellainen ilmapiiri, joka vaikeuksien ylikin näkisi, joka loisi jonkinnäköistä uskoa tulevaisuuteen ja siihen, että tästä ponnisteltaisiin eteenpäin?

Kun aikaisemmissa puheenvuoroissa on syytetty sitä, että ammattiyhdistysliike ja erityisesti SAK ei hyväksynyt tätä hallituksen esitystä, niin minä muistutan juuri, että täällä on monia muita huononnuksia. Ammattityhdistysliike on valitettavasti nielaissut sen ed. Stenius-Kaukosen mainitsemankin työllisyyslain heikennyksen, mikä minusta on tosi kurjaa ja siis todella masentavaa.

Sen lisäksi neuvottelutulokseen oli otettu ns. järjestäytymismaksu eli se, että 120 markkaa pitäisi työttömyyskassan jäsenten maksaa työttömyyskassoille ensi vuonna lisää maksuja, jotta työttömyyskassat selviytyisivät velvoitteistaan. 120 markkaa voi tuntua meidän tulotasossamme hyvinkin pieneltä ja minimaaliselta, mutta muistutan, että esimerkiksi sellaiselle työntekijälle, joka saa 5 000 markkaa palkkaa kuukaudessa ja maksaa jo nyt prosentin ammattiyhdistysjäsenmaksua eli 50 markkaa kuukaudessa, tämä ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksu nousisi 20 prosenttia. Kymppi kuukaudessa on näille pienituloisille rahaa joka tapauksessa. Se ei ole mikään abstrakti käsite, vaan se on ihan rahaa, joka on poissa jostain muusta. Meille varmaan kymppi kuukaudessa ei tunnu missään, mutta pienituloisille se tuntuu.

Työttömyyskassoista huolehtiminen on muutenkin asia, josta ei nyt ole aivan varmuutta, miten se on ratkennut neuvotteluissa vai onko ratkennut ollenkaan. Jos ajatellaan tällä hetkellä jo, niin eräissä ammattiliitoissa, joissa työttömyys on kaikkein pahimmillaan, pelkästään jotta selviydytään työttömyysturvan maksatuksista, jos hallitus ei tule toimenpiteinensä tukemaan, jouduttaisiin nostamaan 4 prosenttiin ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksut. On sentään aivan varmasti mahdotonta ajatella, että jonkun liiton jäsenet joutuisivat näin vaikeaan tilanteeseen, kun esimerkiksi lääkärit maksavat

työttömyyskassan jäsenmaksua 18 markkaa vuodessa, tosi hyvätuloiset. Jotakin on kyllä tältä osin tehtävä.

Hallituksen esityksen uskomattomia ajatuksia oli nimenomaan esimerkiksi lomautettujen osalta se, että he olisivat joutuneet peruspäivärahan varaan 15 päivän ajan lomautuskertaa kohti. Eli vaikka monta kertaa vuodessa olisi voinut tulla tilanne, että lomautettu saisi karenssin ajan vain peruspäivärahaa. Tämä on nyt poistunut sieltä, mutta joka tapauksessa se, että karenssiaikoja ollaan pidentämässä hallituksen esityksen mukaan 9 päivään, tuntuu aivan käsittämättömältä. Ilmeisesti tässäkin ovat taas numeromiehet olleet asialla, numeromiehet, joiden ei tarvitse miettiä, millä eletään. Olisi mielenkiintoista kuulla, kuinka monella suomalaisella on kahden viikon elämiseen pankissa tai kukkarossa tai taskun pohjalla rahaa. Tätä hallitus ilmeisesti pitää ihan yleisenä, että ihmisillä vain kerta kaikkiaan on rahaa, jolla voi elää, mutta tiedän, että valtaosa pienituloisista työttömistä joutuu todellakin elämään kädestä suuhun nyt jo ja ei ole mitään ylimääräisiä kahden viikon vararahastoja, minkä puoleen tukeutuisi.

Kaiken kaikkiaan kyllä nyt toivoisi viisautta hallitukselle. Kuuntelin kello 15:n uutisia radiosta. Siellä pääministeri Aho ilmaisi olevansa pettynyt nyt siihen, että tätä yöllä neuvoteltua tulosta ei hyväksytty. Ministeri Viinanen on ilmaissut, että nyt tarvitaan hengähdystauko, jotta ensi viikolla voidaan jatkaa. Toivon kyllä nyt, että pääministeri Aho nielee henkilökohtaiset pettymyksensä, menee itseensä ja tutkiskelee itseänsä ja arvioi, minkä verran hänen tulisi nyt tämän asian korjaamiseksi tehdä, jotta yleislakolta vältyttäisiin tässä maassa. Toivottavasti ministeri Viinasen hengähdystauko ei ole kovin pitkä. Nimittäin kovin kauan tässä maassa ei ole kyllä enää varaa hengähtää. Oletan, että jos ei nopeita ratkaisuja tule, niin me olemme ensi torstaina sen tilanteen edessä, että maa seisoo, ja se ei varmasti ole suomalaisten eikä Suomen edun mukaista.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ed. O. Ojalan sävyltään tuomiopäivän julistusta ennakoiva puheenvuoro osoittaa, että vasemmistoliitto ei kyllä ole valmis juuri minkäänlaisiin säästötoimenpiteisiin, kun niitä yksitellen esitellään.

Ed. Ojalan puheenvuorossa oli myös kohta, että hallitus ei hallitsisi kokonaisuutta näitä asioita käsitellessään. (Ed. Stenius-Kaukonen: Nimenomaan sitä se ei tee!) Minusta tilanne on päinvastoin. Hallitus on joutunut peräti 24 miljardia etsimään säästökohteita, ja täytyy todeta, että säästöt ovat kipeitä, koska ne kohdistuvat monelta osin tietysti kipeisiin paikkoihin, ne ovat hankalia olleet tehdä. Mutta se, että korot ovat laskeneet senkin verran kuin ovat tehneet, osoittaa, että ne ovat olleet pakollisia, ja korkojen laskun myötä kansalaiset saavat pääsääntöisesti enemmän hyötyä, kuin näillä leikkauksilla heihin kohdistuu.

Mitä tulee ed. Ojalan esittämään, että hallitus ei jotenkin tietäisi, että työttömyysturvamenot kohdistuvat epäoikeudenmukaisesti kassan jäseniin, totean, että ei ole kyllä keskustan syy, että lääkärit pääsevät 17 markalla ja esimerkiksi rakennus- tai metsätyömiehiltä menee toistatuhatta. Kyllä on ollut nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen itsensä syy, että se ei pysty perustamaan sellaista kassaa tai se ei hyväksy sellaisia järjestelyjä, että työttömyysvastuu tulisi tasaisemmaksi. Esimerkiksi neuvotellussa ratkaisussa, joka nyt on hylätty, oli askel siihen suuntaan, niin että olisi tämä 120 markan kassajäsenille yleinen maksu. Mutta isompia askeleita ei näy haluttavan ottaa, ja se osoittaa vallitsevaa tahtoa.

Mitä tulee siihen väitteeseen, että me leikkaisimme vain työttömiltä, tämä asetelma, joka tuponäytelmässä on, ei ole oikeudenmukainen. Nyt on kysymys ansiosidonnaisen turvan lievästä leikkauksesta. Ei ole kohtuutonta, jos sieltäkin vähän otetaan, kun on jouduttu ottamaan sairailta, vähävaraisilta ja lapsiperheiltäkin. Minusta tämä on sitä solidaarisuutta, jota pitäisi osoittaa, että oltaisiin valmiita kantamaan tätä taakkaa. Yhtenä asiana kyllä keskusta myös parempiosaisilta haluaisi leikkaamaan, niin kuin veroratkaisut osoittavat.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensin ed. Kemppaiselle: Minä en syyttänytkään keskustapuoluetta enkä ketään täällä siitä, mikä on työttömyyskassojen epäoikeudenmukainen tilanne jäsenmaksuissa. Minä totesin sen ja toivoin siihen oikaisua. Tästä on turha ottaa semmoisia syytöksiä, mitä ei ole ansainnut.

Toinen asia, ed. Kemppainen, jonka te näytätte ihan tarkoituksella unohtavan, on se, että työttömät ovat jo tinkineet ja he joutuvat raskaasti tinkimään elintasostaan. Ed. Skinnari täällä kertoi, miten tämä leikkuri esimerkiksi toimii jo ansiosidonnaisessa työttömyysturvassa,

niin että he ovat jo tinkineet ja tinkivät voimakkaasti. Kuten kerroin asumistuen osalta, on nähtävissä, että se menee vain niin, että kun loputtomiin leikataan, niin täytyy mennä toiselta luukulta hakemaan apua.

Ed. Kemppainen, minä kysyn: Miten te olette omassa elämässänne joutunut tinkimään tämän hallituksen toimenpiteiden vuoksi? Minä väitän, että sairaat, lapsiperheet, siis pienten lasten pienituloiset vanhemmat, ovat joutuneet tinkimään, työttömät ovat joutuneet tinkimään, eläkeläiset ovat, mutta hyvätuloiset lapsiperheetkään eivät ole samassa suhteessa joutuneet tinkimään kuin muut yhteiskuntaryhmät.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen vastatessaan ed. O. Ojalalle väitti, että hallitus kyllä hallitsee kokonaisuuden, ja perusti väitteensä suuriin säästöihin. Minä olen ed. Ojalan kanssa siinä samaa mieltä, että tämä hallitus ei valitettavasti hallitse kokonaisuutta. Se on päättämätön, ja sitten kun se pakon edessä saa päätökset aikaan, niin muutaman päivän tai muutaman viikon päästä ne perutaan. Se luo epävarmuutta koko tähän yhteiskuntaan, sellaista epävarmuutta, joka tarttuu kansalaisiin. Me emme todella tiedä, millaiseen yhteiskuntaan me olemme menossa.

Otan yhden esimerkin, jotta voin konkretisoida väittämäni: Tänä syksynä hyväksyttiin laki, joka oli lepäämässä yli valtiopäivien, laboratorio- ja röntgenmaksuista ja sitä koskeva asetus annettiin. Ministeriö antoi sitä koskevan asetuksen. Kunnat, jotka laativat budjettiaan, rakensivat budjettinsa tämän lain pohjalle. Nyt eduskunnassa on laki, jolla tämä asia perutaan ja suunnitellaan terveyskeskusmaksua, jonka sisältöä ei kukaan meistä tiedä. Tuskin tietää ministerikään. Puhutaan korteista, kertamaksuista, mutta sisältöä ei todella tiedetä. Tämä on esimerkki siitä, että meillä on yleinen epävarmuuden ilmapiiri, joka lietsoo pelkoa ja epävarmuutta tavallisiin ihmisiin myös ammattiyhdistysliikkeessä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistille totean, että terveyskeskusmaksun keräämisestä on toki epätietoisuutta, mutta tietysti voisi katsoa, minkä takia siitä on, koska siitä ollaan tekemässä sellainen, mitä siitä ei pitäisi tehdä. Sen takia se epäselvä on.

Mitä tulee hallituksen päättämättömyyteen, niin kyllä kai suuri syy on ollut se, että meidän valtiosääntömme ei ole antanut hallitukselle valtaa. Päättämättömyyttä on eniten aiheuttanut nimenomaan oppositio, kun se on säästöt hylännyt siinä vaiheessa, kun ne olisivat ehkä olleet pienempiä. Nyt hallituksella on päätösvaltaa ja se on osoittanut päättäväisyyttä ja tuonut tänne säästöesityksiä, jotka tietysti ovat kipeitä mutta välttämättömiä.

Mitä ed. O. Ojalan puheisiin meidän henkilökohtaisista uhrauksistamme tulee, niin tietysti meidän yksityisen kulutuksemme taso ei ole oikea aihe täällä keskusteltavaksi, mutta toteaisin, että kovin vähän ainakin allekirjoittaneelle jää, kun vastaa kaikista velvoitteista, mitä tulee. Käyttörahaa on hyvin niukalti. Se pitäisi ehkä itsekseen laskea, mutta ottaisin esimerkiksi meidän uhrautumishalustamme lomarahojen palautuksen. Minä ainakin olen palauttanut sen ja toivon samanlaista esimerkkiä ed. Ojalalta ja hänen ryhmänsä jäseniltä. Se on suurempaa prosenteissa leikkaamista kuin on kyse näissä säästöissä.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että hallitus ei ole toiminut toistaiseksi siten, että näkisi kokonaisuuksia. Mutta minun mielestäni oppositio myös usein toimii sillä tavalla, että kokonaisuuksia ei nähdä. Olisi mielenkiintoista kuulla, hyväksyykö ed. O. Ojala ylipäänsä sen, että hallitus vähentää menoja, vai pitäisikö jatkuvasti olla kysymys tulojen kasvattamisesta. Jos kysymys on tulojen kasvattamisesta, niin pitäisikö ottaa lisää lainaa vai onko siitä jo luovuttu? Ellei siitä ole luovuttu, niin pitäisikö siis nostaa veroja vielä korkeammiksi kuin nykyisin? Eikö sille sitten nähdä mitään seurannaisvaikutuksia, jotka vaikuttavat haitallisesti koko yhteiskuntaan? Jos näistä asioista puhutaan kokonaisuuksina, niin ei ole kuin kolme tietä: menojen vähennykset tai velan otto tai verotuksen lisääminen. Minusta pitäisi aina muistaa kertoa, kun kritisoidaan, mikä on sitten se linja, mitä itse kannattaa. Minä olen menojen vähentämisen kannalla.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Törnqvist totesi, että eletään kovin epävarmaa aikaa, ei tiedetä, mitä on tulossa. Tämä pitää paikkansa, ed. Törnqvist, mutta tämä aika on markkinavoimien aikaa. Suomea alettiin 80-luvun puolivälis-

sä laittaa eurokuntoon tilanteessa, jossa meidän käyttäytymiseemme ja toimintaamme vaikuttavat nimenomaan markkinavoimat. Näiden takia, korkean korkotason takia ja ylivelkaantumisen takia, hallitus on joutunut tekemään jatkuvasti kriisipaketteja ja säästöpäätöksiä. Tästä seuraa se, että meistä ei kukaan tiedä, missä todella mennään, mutta ed. Paloheimon tavoin olen sitä mieltä, että säästäminen on tässä tilanteessa välttämätöntä. Pidän erittäin valitettavana sitä, jos tupossa ajaudutaan jälleen kerran verojen korotuksiin ja sitä kautta epäsosiaalisiin ratkaisuihin.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaiselle siitä, kun hän sanoi, että ei ole seurattu esimerkkiä lomarahan palauttamisesta. Ilmoitin viime keväänä, että minä en palauta lomarahojani valtion pohjattomaan pussiin sitä varten, että niillä voitaisiin jotain pankkia tukea. Minä haluan tietää, mihin minun rahani menevät ja ketä minä autan. Niin olen tehnytkin. Se ihminen, jota olen auttanut, tietää sen.

Mitä tulee ed. S-L. Anttilan puheenvuoroon, että eletään markkinavoimien aikaa, niin eletään, mutta kyllä minulla on vakaana se käsitys, että ei markkinavoimia voi päästää valloilleen. Kyllä niille on oltava ja saatava suitset. Markkinavoimia täytyy jollakin tavalla ohjata. Siinä kyllä tehtiin virhe, kun 1986 vapautettiin rahamarkkinat ja Suomen Pankki jätti sen ohjausvaikutuksen käyttämättä. Emme me suomalaiset ole oppineet siihen, että tulee erikoistarjouksia pankeilta. Kyllä silloin monen suomalaisen todellisuudentaju himmeni.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti ed. Paloheimolle, kun hän kysyi, mikä lääke minulla on tai näenkö ollenkaan tarpeelliseksi säästöt. Vastaan tähän: Säästöjä tarvitaan, ne täytyy vain kohdentaa oikein. Tarvitaan myös velanottoa, niin kuin me kaikki tiedämme. Haluammepa tai ei, on ollut pakko ottaa velkaa. Valitettavasti tämä hallitus ei aikoinaan elvyttänyt, jolloin olisimme olleet jo paremmassa tilanteessa ja velanottoa ei tarvittaisi nykyisessä mittakaavassa. Tarvitaan myös verotuksen kiristämistä, ja siinä mielessä on kaksi asiaa, joissa verotusta pitäisi kiristää: Hyvätuloisten tuloverotusta voidaan vielä kiristää ja ympäristö- ja haittaveroja tulee ottaa lisää käyttöön. Kaikkia kolmea tarvitaan, yksi näistä ei riitä.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Valtion tulo- ja menoarvion ja lisäbudjettien osaltahan suurin ongelma tänä vuonna on ollut se, että elinkeinoelämän tuki on räjähdysmäisesti kasvanut, kun pankeille on pitänyt repiä rahaa lähes 30 miljardia ja vakuutusyhtiöille ehkä noin 6 miljardia. Jo aikaisemmilla päätöksillä elinkeinoelämän tuki verohelpotuksineen on 24 miljardia: maataloustuki 12 miljardia; maatalousyrittäjien MYEL-tuki 1,8 miljardia; maatalousyrittäjiä tuetaan lisäbudjetissa 300 miljoonalla markalla, kasvatettu lomitusjärjestelmätuki on 1,4 miljardia; sairausvakuutuksen kautta lääketeollisuudelle menee 2 miljardia ja lääkäreille ja laboratorioille tutkimus- ja hoitomenoina noin miljardi. Ollaan tilanteessa, jossa Suomessa yritystoiminta ei toimi, ellei valtio tue. Tämä on käsittämätön tilanne siinä mielessä. Kun ed. Paloheimokin kysyi, mitä pitäisi tehdä ja mistä pitäisi säästää, niin en nyt ole täysin vakuuttunut siitä, että kaikki yli 70 miljardia, joka elinkeinoelämälle menee, tällä hetkellä menisi sellaisiin kohteisiin, joissa rahaa nimenomaan tarvitaan. Tällainen viestihän tulee yrittäjiltäkin. Mielellään keskustellaan menestyvien yritysten kanssa ja annetaan niille rahaa, kun sitten ne, jotka ovat todellisissa vaikeuksissa, eivät tätä rahaa käytännössä saa.

Tätä taustaa vasten on kansalaisten oikeustajun mukaan väärin, että siltä ihmisryhmältä, joka muutenkin on onnettomassa asemassa, kun ei saa tehdä haluamaansa työtä, otettaisiin vielä miljardi tähän yhteiseen kakkuun, ja jos he eivät tähän suostu, niin sitten ajetaan maa hallituksen taholta sellaiseen tilanteeseen kuin tällä hetkellä.

Minulla on sellainen kuva, että esimerkiksi keskustassa eikä valitettavasti kokoomuksessakaan, vaikka se esiintyy nimenomaan palkansaajapuolueena, ole käsitystä siitä, mikä on ansiosidonnainen työttömyysturva. Tietääkö esimerkiksi ed. Zyskowicz, kuinka paljon hän saisi, jos joutuisi olemaan pelkästään kansanedustajan palkan varassa eli saisi noin 16 000 markkaa kuukaudessa ja joutuisi nyt työttömäksi? Käteen jäisi 4 374 markkaa.

Leikkuri toimii jo. Siitä on sovittu työnantajajärjestöjen kanssa vuosia sitten. Leikkuri on suhteellisen kova. Kymppitonninkin kuukausiansion työttömyysturva, kun otetaan verotus huomioon, on 3 952 markkaa käteen kuukaudessa. Ei siitä niin kauheasti ole otettavissa, puhumattakaan sitten, kun mennään 6 000 markkaan kuukaudessa. (Ed. Kemppainen: Jonkin verran kuitenkin!) — Maatalousyrittä-

jillä on sellainen kuva, kun heidän lapsensa pääsevät 116 markan peruspäivärahan saajiksi täysin perusteettomasti, mikä oikeus pitäisi ottaa pois, että tämä on jokin ilmainen systeemi, jossa ollaan mukana. — Työttömyysturva perustuu palkansaajan työhön. Työnantaja tai työntekijä itse maksaa sen osana palkkaa. Eli se on vakuutus, ja vakuutuksen periaatteisiin kuuluu, että sitä ei voida yksipuolisesti lähteä muuttamaan, niin kuin nyt työnantajat ja Ahon hallitus tekevät.

Aho etunenässä esiintyy psykologisesti erittäin epäviisaasti lähinnä tv:n välityksellä, missä hän jakaa ohjeita Suomen kansalle, miten pitäisi käytännössä tehdä. Kysymys on siitä, että hänellä ja Viinasella ei ole oikein kuvaa siitä, mitä kansa tällä hetkellä käytännössä ajattelee. Tämä psykologisen otteen puuttuminen osoittaa, että molempien herrojen kannalta olisi erittäin hyödyllistä, jos aikaa olisi, käydä yrityksen johtamistaidon kursseilla, joissa erityisesti psykologiaa opetettaisiin.

Suomessahan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan lähtökohta on eräiltä tärkeiltä osin se, että se parantaa työn motivaatiota. Tämähän on sellainen asia, kuten aikaisemminkin olen sanonut, että jopa Venäjän nykyisen parlamentin edustajat ovat käyneet Suomessa perehtymässä siihen, mikä idea tällä ansiosidonnaisella sosiaaliturvalla on, jotta työn motivaatio paranisi. Siellä on maksettu tasarahaperiaatteella palkkaa, teki mitä teki ja lähti aamulla mihin suuntaan tahansa. Se ei luo työn motivaatiota. Kun meillä on tämä järjestelmä näin kehitetty, niin sitä ei pitäisi lähteä purkamaan.

Samanlainen tilanne on Yhdysvalloissa. Siellä ei ole tämän tyyppistä järjestelmää kuin meillä, vaan työttömyysturva perustuu pääasiassa yksityisiin vakuutuksiin. 40 miljoonaa amerikkalaista on kaikkein järjestelmien ulkopuolella. Molemmat presidenttiehdokkaat George Bush ja Bill Clinton lupasivat vaaliohjelmassaan, että tämä asia pannaan järjestykseen. Molemmilla oli eräänä vaihtoehtona juuri skandinaavinen ja suomalainen järjestelmä, jossa sosiaaliturva rahoitetaan työnteolla, jolloin kaikki ovat pakonomaisesti mukana järjestelmässä.

Eli Venäjällä ja Yhdysvalloissa ollaan menossa toiseen suuntaan, mutta Aho on hallitus ja Viinanen ovat sitä mieltä, että venäläinen tasaruplajärjestelmä ja yksityisiin vakuutuksiin perustuva amerikkalainen järjestelmä on Suomen suunta. Tämä suunta on täysin väärä. Se ei työn motivaatiota käytännössä lisää.

Se, että SAK:n hallitus ja viime kädessä valtuusto hylkäsivät neuvottelutuloksen, osoittaa sitä vaikeutta, mikä esimerkiksi SAK:n johdolla tällä hetkellä on. Tilanne on käytännössä se, että esimerkiksi monilla tehdastöissä olevilla henkilöillä on jo vuoden verran ollut tilanne, että vaikka he ovat töissä, niin he tekevät kaksi — kolmipäiväistä työviikkoa, koska ei ole töitä riittävästi. He eivät ole työttömiä, mutta tekevät kaksi — kolmipäiväistä työviikkoa. Heidän kohdallaan tilanne on rahallisesti tällä hetkellä se, että heille on vähän yhdentekevää, saavatko he nyt pelkän työttömyysturvan vai saavatko kohta yhtään mitään.

Mielialat ovat tällaiset, ja se heijastelee siihen, etteivät luottamushenkilöillään, ovat he pääluottamusmiehiä, SAK:n valtuuston jäseniä tai missä tahansa ammattiliitossa, kerta kaikkiaan ole varaa tinkiä enempää, koska jäsenten talous ei tule kuntoon. Järjestämättömät lainat pankeissa ovat kasvaneet, ihmiset eivät pysty maksamaan velkojensa korkoja puhumattakaan lyhennyksistä. Kun toista kautta syydetään rahaa kysymättä, mihin se oikein menee, niin tällainen vajaan miljardin markan riita, mistä hallitus itsepintaisesti piti kiinni, että se olisi halunnut sadoiltatuhansilta työttömiltä lisää rahaa yhteiseen pottiin, on kyllä itsenäisyyden aikana ja ainakin toisen maailmansodan jälkeen järjettömyyden huippu. En voi ymmärtää. Ainoastaan sellainen yritysjohtaja, joka todella haluaa ajaa yrityksensä ahdinkoon, voi näin tehdä, ja tässä tapauksessa Aho ja Viinanen ovat sen tehneet.

Mutta se ei ole Viinaselta ensimmäinen kerta. Äskettäin Viinanen kävi New Yorkissa tapaamassa KOPin ja SYPin sisarpankkien edustajia. Kun Viinanen oli talouspolitiikan johtamiskurssilla avaamassa sitä, niin hän sai kansainvälisessä lehdistössä läpi kuuluisan lauseensa siitä, että Suomi on menossa konkurssiin. Tämä lause, joka sai lehdistössä tilaa Amerikkaa myöten, maksoi huomattavasti enemmän Suomen valtiolle ja yrityksille kuin mikään näistä ay-liikkeen vaatimuksista. Se maksoi huomattavasti enemmän, mutta se kuvastaa juuri sitä, ettei valtioiden asioiden hoitaminen ole ihan sama asia kuin se, että on johtanut joskus keskisuurta yritystä tai ollut pitkään eduskunnassa. Sekään ei välttämättä auta. Tällaisia psykologisia virheitä hallitus on tehnyt tavattoman paljon, ja viime kädessä kansa tämän maksaa.

Tässä vajaan miljardin markan kiistassa, joka on todella tilanteeseen nähden vähän, hallitus esitti palkansaajajärjestöjä ärsyttävästi, että

työttömien karenssiaikaa olisi pidennetty viidestä päivästä yhdeksään päivään eli yhä enemmän olisi otettu rahaa työttömiltä pois. Toinen on järjestäytymisvero, joka on hallituksen esityksessä 140 markkaa. Sitä oli nipistetty 20 markalla, mutta on täysin selvää, että näistä syistä, jotka sanoin, eivät palkansaajat ja heidän edustajansa voi enää tässä asiassa tinkiä.

Osa-aikatyöntekijöiden, joita on entistä enemmän, koska kokopäivätyötä ei ole, määrä kasvaa. Näiden ihmisten, joiden tulotaso on muutenkin heikentynyt, asemaa heikennetään edelleen hallituksen esityksessä, kun sitä viime eduskunnan aikana parannettiin edes kohtuulliseksi.

Nämä kaikki ovat vaikuttaneet siihen, että palkansaajajärjestöt, erityisesti SAK, eivät hallituksen ehdotuksia ole käytännössä voineet hyväksyä.

Tilanne on monessa mielessä tavattoman valitettava. Toivoa sopii, että neuvotteluja joka tapauksessa jatketaan. Neuvotteluja on jatkettava ja yritettävä päästä asiassa sovintoon. Sanoisin kyllä hallituksen suuntaan, että sillä taholla menetelmien on selvästi muututtava. On todellakin ymmärrettävä kokonaistilanne. Suomen kansalle ja nimenomaan palkansaajille, jotka tämän varauden ovat tehtaissa, rakennuksilla, toimistoissa, sairaaloissa ja yleensä työpaikoilla rakentaneet ja ovat valmiit siihen tälläkin hetkellä, ja heidän työlleen pitää antaa parempi arvo kuin tällä hetkellä tapahtuu. Tässä mielessä asia on täysin hallituksen käsissä. Se voisi tilanteen ratkaista vaikkapa tämän päivän aikana.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnarin puheensa alussa kertoma valtion tukiviidakko oli paitsi epälooginen, sisälsi juuri niitä saavutettuja etuja, joita millään keinoin ei voida leikata. Ainoa, mistä niitä on leikattu, on ilmeisesti juuri MYEL- ja lomitusasiat, jotka ovat osallistuneet säästötalkoisiin sillä osuudella kuin keskimäärin tähän mennessä on tehty.

Oli kyllä uskomaton väite ed. Skinnarin esittämäksi, että ansiosidonnainen työttömyysturva parantaa työmotivaatiota. Kaikki viestit kentältä osoittavat päinvastoin, että tässä muodossa — en toki sano, että se on kovin paljon ylimitoitettu — monelta osin järjestelmä on juuri sellainen, joka vieroittaa työstä ja aiheuttaa työstä kieltäytymisiä eikä kannusta itse aktiivisesti työhön hakeutumaan.

Emme keskustassa näe ansiosidonnaista työttömyysturvaa määrältään liian isona, mutta näemme, että myös siellä on kohtuullista osallistua säästötalkoisiin. Ennen kaikkea suurin puute on se, että se ei nimenomaan ole vakuutusluontoinen turva, kuten ed. Skinnari yritti kertoa. Jäsenet maksavat siitä vain 3 prosenttia. Missä yhteisössä tai yrityksessä 3 prosentilla käytetään niin suurta äänivaltaa tai niin suurta ääntä kuin tässä?

Suomen malli työttömyysturvassa, jota keskusta ajaa, on se, että siihen kuuluu kaksi osaa. Siihen kuuluu nimenomaan perusturva, jota ed. Skinnari epäsuorasti arvosteli ja ilmeisesti haluaisi sitä leikata. Siellä on isommat puutteet kuin ansiosidonnaisessa turvassa. Lisäksi ansiosidonnainen turva on ihan hyvä ja tarpeellinen, mutta siihen pitäisi nimenomaan liittää vakuutusluontoisuutta, että se olisi itse maksettu ja itse ansaittu.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuorosta haluan oikaista luvun, kun totesitte, että maatalouden tuki on 12 miljardia markkaa. Ed. Skinnari, näin paljoa ei ole edes maa- ja metsätaloushallinnon pääluokan loppusumma ja siihen sisältyy sentään myös metsähallinto ja metsäsektori kokonaisuudessaan. Jos ed. Skinnari haluaa lukea ministeriön, maatilahallituksen ja maaseutupiirien virkamiehet maatalouden saamaksi tueksi, asetelma tulee varsin mielenkiintoiseksi myös muiden pääluokkien osalta. Silloin meillä on 50 miljardin pääluokka sosiaali- ja terveysministeriössä tätä logiikkaa hyväksi käyttäen.

Ed. Skinnarille totean edelleen, että olemme siirtyneet tässä talossa sosialidemokraattien hyvin voimakkaasti ajaessa enemmistöparlamentarismiin. Mielestäni siitä seuraa yksinkertaisesti se, että tämä talo päättää, kuinka paljon tällä maalla, valtiolla, on varaa osallistua ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoitukseen, ja työnantajat ja työntekijät keskenään sopivat, miten se käytännössä jaetaan. Se on sitä oikeaa demokratiaa ja enemmistöparlamentarismia, mihin meidän pitää siirtyä. Tämän pompottelun on loputtava.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä olen ed. S-L. Anttilan

kanssa samaa mieltä, että on siirrytty enemmistöparlamentarismiin ja silloin enemmistö päättää ja sillä selvä. Mutta se ei sulje pois sitä, ettei oppositio voisi arvostella päätöksiä.

Ed. Kemppainen sanoi puheessaan, miten paljon perusturvassa olisi korjaamisen varaa. Se pitää varmaan paikkansa. Mutta miksi hallitus tällä lakiesityksellään haluaa lisää perusturvan varassa eläviä ja lisää sellaisia ihmisiä, jotka eivät saa sitäkään perusturvaa. Viittaan vain siihen, kun lakiesityksessä esitetään, että ansioon suhteutetun päivärahan saajilta, jotka saavat nyt 500 päivää ansioon suhteutettua päivärahaa, päivämäärä pudotetaan 400:aan, ja siihen, että 130 päivän jälkeen ansioon suhteutettua päivärahaa pudotetaan 20 prosenttia, puhumattakaan lomautusrahasta.

Kaikki nämä toimenpiteet johtaisivat siihen, että yhä enemmän tulee ihmisiä peruspäivärahan varaan, yhä enemmän tulee ihmisiä toimeentulotuen piiriin ja yhä enemmän siirtyy valtiolta kunnalle rahoitusvastuuta työttömien turvasta. Mielestäni se ei ole oikein.

Ansioon suhteutettua päivärahaa voidaan tietysti joiltakin osin tarkistaa, mutta tämä lakiesitys, joka täällä on, ei ole mielestäni oikea tapa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Pitää todella paikkansa, että sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto myivät lepäämäänjättämissäännöstön myötä köyhän asian sillä tavalla, että emme pysty enää eduskunnassa taistelemaan vääryyksiä vastaan, vaan painopiste on siirtynyt ammattiyhdistysliikkeelle, joka tällä hetkellä taistelee työntekijöiden perusturvan puolesta.

Kun tänä aamuna heräsin ja kyselin, mikä on ollut työmarkkinaneuvottelujen tulos, vilpittömästi toivoin sitä, että se olisi ollut myönteinen. (Ed. Kekkonen: Kenen kannalta myönteinen?) Mielestäni on aikamoista luopiomaisuutta toivoa toisin nykyisessä tilanteessa, joka on kestämätön.

Siitä huolimatta toisaalta, ed. Kekkonen, olen tyytyväinen siitä, että Suomessa on yksi vielä, joka pystyy panemaan kapuloita Ahon ja Viinasen hallituksen rattaisiin. Toisin sanoen se on ammattiyhdistysliike. Tilanne on nimittäin se, että tämän tyyppinen toiminta, mitä tämä lakiesitys tuo mukanaan, on tuhon tie sillä tavalla, että se jatkuu yhä kapenevana. Perusturvaa leikataan jatkuvasti, jos tästä lähdetään, että tällainen hyväksytään, ja se ei ole hyväksyttävissä.

Mutta siitä huolimatta, rouva puhemies, kun täällä on keskustelu rönsyillyt aika laajasti, haluan todeta sen, että oli niin tai näin, tehdään sitten ammattiyhdistysliikkeen tarkoittamalla tavalla ammattiyhdistyksen, työnantajan ja hallituksen välillä käytävissä neuvotteluissa, tehdään niin kuin Aho haluaa tai tehdään niin kuin Ihalainen haluaa, sillä ei ole pitemmän päälle mitään merkitystä. Me olemme yhä kapenevammalla ja yhä kivikkoisemmaksi käyvällä tiellä, joka lopuksi päättyy täysin urattomana sysiseen mustaan metsään, missä kaikki lyövät toisiaan. Ed. Kekkonen, näin on tilanne. Meidän maamme on niin huonossa tilanteessa, meillä on yli 400 000 työtöntä. Yhteiskunta ei sitä enää kestä. Toisin sanoen pitäisi keksiä jotakin muutakin kuin leikkiä työttömyysturvalla ja keskustella niistä ja viettää aikaansa tämän kysymyksen ympärillä.

Rouva puhemies! Me emme pärjää tässä yhteiskunnassa millään muulla tavalla kuin siten että ne 30—40 miljardia markkaa, jotka valtio joutuu automaattisesti antamaan pankkien käyttöön pelastaakseen ne niiltä 30—40 miljardin markan luottotappioilta, jotka ovat tulossa 60 miljardin markan järjestämättömistä lainoista, ohjataan ohi pankkien yleiseen velka-armahdukseen. Tämä on teknisesti erittäin vaikea toteuttaa, mutta totuus on se, että jos ei niitä hädänalaisia ihmisiä, yrityksiä — hyvin useasti tulee mieleen yksityisten ihmisten rinnalla henkilöyhtiöt — auteta suoraan, niin ne eivät pysty enää nousemaan. Sieltä on lähdettävä elvyttämään, tavallisen ihmisen ja yrittäjän maisemasta. Jos me työnnämme sen 30—40 miljardia markkaa pankkien loputtomaan suohon, niin kuin nyt 28 miljardia markkaa, siitä ei heijastele minkäänlaisia helpotuksen säikeitä siellä, näin valtiosta katsoen, pankkien takana oleville, hädässä ja puutteessa oleville ihmisille. Kaikki jää pankkien pelitoimintaan. Ne osaavat kyllä asiansa.

Rouva puhemies! Tätä taustaa vasten tarkasteltuna ed. Seppäsen näkemys — minä yleensä ed. Seppäsen näkemyksiin suhtaudun vähän varauksellisesti, se on ehkä kateuttakin — siitä, että luovuttaisiin näiden pankkien vakavaraisuuden ylläpitämisestä, toisin sanoen luovuttaisiin vastoin kansainvälisiä säännöksiä tietyn vakavaraisuusasteen ylläpitämisestä, ja työnnettäisiin siihen tarvittavat kymmenet miljardit suoraan niitä tarvitseville, joilta ne kyllä tulevat pankkeihin, luottotappioiden ja järjestämättömien luottojen sijaan kertyvät pankkeihin, olisi järkevä järjestely. Ed. Seppänen on siinä oikeas-

sa. Pankkien tukeminen on turhaa aikaisemmin mainitsemistani syistä, koska rahat uppoavat siihen pohjattomaan suohon ilman mitään yhteiskunnallista merkitystä. Mutta kun ne ohjataan sinne, missä hätä on suurin, ja sen kautta pankkeihin ja luovutaan pankkien pankkivakuuden ja vakavaraisuuden tukemisesta, silloin tässä hommassa saattaisi olla jotakin järkeä, niin järjettömältä kuin se, ed. Kekkonen, tuntuukin. Mutta monta kertaa järjettömän ehdotukset ovat kovin järjellisiä.

Se merkitsisi tietysti, jos pankkien vakavaraisuusasteesta luovuttaisiin, että valtio joutuisi tietynlaiseen takuuvastuuseen ulkomaisiin lainoihin nähden ja sillä tavalla. Mutta valtiohan on jo ympäri korviaan liemessä, tulevat nämä 30—40 miljardia markkaa ja siitä huolimatta se on edelleen pahemmassa liemessä, koska niiden ihmisten, jotka ovat velkaantuneet omista ja takuuvastuuveloistaan ja miettivät ensi yönäkin sadattuhannet ihmiset omia murheitaan, ostokyky on täysin kadonnut. Tuotantoa ei kannata lähteä pistämään valtion taholta liikkeelle, koska ei ole ostajia. Näin ollen ollaan täysin pattitilanteessa, jos varoja ei tällä tavalla ohjata yhteiskunnassa niille, jotka ovat hädänalaisimmassa asemassa. Siitä lähtee tämän yhteiskunnan uusi nousu, ed. Kekkonen. Näin tämä asia varmasti on.

Mutta me puhumme nyt työttömyysturvasta. Siitä esitin alussa näkemyksen, mutta totean sen: Turhaa puhetta paljon, se ei suomalaista yhteiskuntaa lyhyellä tai pitkällä aikavälillä auta yhtään. Jostakin täytyisi nyt tulla sellainen oivallus, jolla lähdetään liikkeelle. Toisin sanoen, luovutaan sitten vaikka siitä setelirahasta, vaikka olen kuullut, että siinä valtiolla jo kuunnellaan asiantuntijoita, kuinka mahtaisi ollakaan se asia, Aittoniemen malli, joka sittemmin on tehty Ilaskiven malliksi, koska hänhän käyttää meikäläisen lausuntoja, "talossa täytyy olla isäntä" ja muuta sellaista, ja myöskin setelihommat. Vaihdetaan nyt vaikka se setelihomma siihen, että miljardit siirretään ohi pankkien loputtoman sylin sinne, mistä kaikki alkaa: ihmisten ja yritysten velka-armahdukseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! On paljon keskusteltu nimenomaan käsillä olevasta hallituksen esityksestä, josta on viime yönä tehty erilaisia sopimuksia, ja puhuttu hyvin paljon peruspäivärahasta, mutta eräs asia mielestäni on unohtunut tavallaan. Mielestäni nimenomaan tämä esitys sinällään on tuomittava sen johdosta, että jos kerran nykyinen järjestelmä peruspäivärahan saamiseksi säilytetään, niin kun pidennetään peruspäivärahan saamisaikaa, se tavallaan aiheuttaa sellaisessa perheessä, jossa toinen puoliso on työssä, että työtön ei saa markkaakaan, koska nimenomaan peruspäivärahaan liittyvät toisen puolison tulot mutta ei ansiosidonnaiseen. Sen johdosta mielestäni lakiesitys kokonaisuudessaan on tuomittava, koska se lisää peruspäivärahan saamisaikaa mutta ei korjata sitä perustavaa laatua olevaa ongelmaa, joka liittyy päivärahojen saamiseen.

Ed. L a i t i n e n : Herra puhemies! Ed. Vistbacka tämän asian osalta on aivan oikeassa. Hallituksen ehdotukseen liittyy valtiontalouden näkökohdasta tarkastellen yksi kummajainen, oikeastaan siinä on useampiakin, mutta otan yhden esimerkin. Hallitus esittää, että ansioon suhteutetun päivärahan enimmäiskesto lyhennetään 500 päivästä 400 päivään. Tässäkin kohdassa tulee selvästi esille se, että Esko Ahon hallitus ei tunne meidän työttömyysturvajärjestelmäämme eikä tiedä, minkälaisia päivärahoja tänä päivänä maksetaan. Nimittäin ansiosidonnaisen työttömyysturvan päiväraha on tänä päivänä 217 markkaa päivältä, josta valtio maksaa 103 markkaa päivältä. Nyt, jos 400 päivän jälkeen pudotaan peruspäivärahalle, valtion osuus nousee 13 markkaa per päivä. Tällä tavalla tarkastellen ehdotuksessa ei ole mitään logiikkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

17) Hallituksen esitys n:o 293 laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ulkomaalaislaissa on yksi hyvä kohta, 53 §, siinä

taisi olla jokin alamerkintäkin, joka merkitsee sitä, että turvapaikanhakijoista voidaan ottaa henkilön tuntomerkit. Tähän saakka on ollut se ongelma, että kun joku hakee turvapaikkaa ensin Ruotsissa Hassan Jussufina ja sen jälkeen tulee Suomeen ja hakee Jussuf Hassanina väärillä papereilla, niin ei koskaan pystytä selvittämään, kuka henkilö on kysymyksessä, koska he kaikki ovat vähän saman näköisiä. Nyt kun sormenjälkitietoja voidaan vaihtaa myös maiden kesken, niin tämä suuri ongelma, johon myös Ulkomaalaiskeskuksen ja erityisesti poliisin taholta on kiinnitetty huomiota, tulee hoidettua eli tämän tyyppiset kaikkein pahimmat veijarit saadaan ehkä karsittua pois.

Muuten laki ei tuo mitään uutta, herra puhemies. Jos olisi toteutettu lainsäädäntö sen mukaisesti kuin aikoinaan ulkomaalaislakia uudistettaessa jättämääni vastalauseeseen liittyy, se olisi ollut lyhyt ja kelmeä systeemi: Kolmessa päivässä turvapaikkalautakunnan puheenjohtaja antaa lausunnon. Sen jälkeen tulee sisäasiainministeriön kielteinen päätös, joka merkitsee samalla karkottamista eikä jätä mitään avoimeksi. Sen jälkeen leima otsaan ja ulos, ja se on sillä siisti.

Näkemykset, joita nyt laissa esitetään, eivät tule muuttamaan asiaa miksikään, kun ottaa vielä huomioon, kuinka tehoton virkamiestoiminta tällä hetkellä meillä on. Meille Suomeen vain tulla luiskahti jostakin välistä 1 700 albaaniakin, joista ei tiedetä, mitä heille tehtäisiin. Ruokaa annetaan suukkuun aina silloin tällöin ja lämmintä. Nyt sitten eduskunnalle on jo annettu erityislaki, jolla heidät otetaan suomalaisten holhottavaksi seuraavan vuoden ajaksi, vaikka heidät ulkomaalaislain mukaan olisi jo nyt voitu ajaa ulos täysin perustein.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on tällä hetkellä kaksi ulkomaalaislain muutosesitystä eli myös hallituksen esitys n:o 275, joka on jo aikaisemmin lähetetty valiokuntaan. Näiden vertaileminen sinänsä on aika mielenkiintoista. Toivoisi, kun asianomainen valiokunta, ilmeisesti se on hallintovaliokunta, uuden järjestelmän mukaan käsittelee esityksiä, että se tutustuisi näihin erittäin tarkoin lähinnä sen johdosta, että niissä saattaa olla määrättyjä asioita, jotka eivät ihan samalla tavalla kosketa, jos erikseen lakiesityksiä katselee, eli lähinnä yhteensovituksen osalta. Käsittelyssä olevassa laissa on turvapaikanhakijan käännyttäminen välittömästi. Saattaa olla, että siihen tulee jonkinlaisia parannuksia, mutta kuten ed. Aittoniemi totesi, varsinainen karkotuspäätös tietysti olisi paras.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen johdosta ulkomaalaislain muuttamiseksi, joka on vielä varsin tuore ja uusi laki, ihmetyttää, miksi on niin kova kiire tehdä muutokset, jotka merkitsevät sitä, että ollaan voimakkaasti rajoittamassa turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa. Ilmeisesti taustalla onkin juuri se, että on pelkoja tai uhkakuvia ja halutaan viime vuosina kasvanutta turvapaikanhakijoiden määrää vähentää olennaisesti. Kuitenkin meidän on muistettava viime aikojen kasvusta huolimatta, että Suomen luvut ovat hyvin vaatimattomat, jos me vertaamme tilannetta esimerkiksi muihin Pohjoismaihin. Yleensäkin eurooppalaisittain ajatellen ne ovat varsin pienet.

En tiedä, onko kyseessä todella se, että on uhkakuva, joka hallituksen enemmistön mielen taustalla häilyy. Nythän on muistettava, että hallituksen esityksestä äänestettiin hallituksessa. Pidän hyvin valitettavana sitä, että hallituksessa oleva RKP:n humanistisempi linja hävisi äänestyksissä.

Mitä tulee uhkakuviin, joita ilmeisesti on esityksen taustalla, en tiedä, onko tämä kuvaavaa, mutta luen sisäasiainministeri Pekkarisen hiljattain maanpuolustuskurssilla pitämästä puheesta pienen sitaatin: "Kansainvälinen kehitys on luonut sisäiselle turvallisuudellemme eräitä uhkatekijöitä, jotka ovat herättäneet huolta myös kansalaisten keskuudessa. Julkinen keskustelu on keskittynyt erityisesti turvapaikanhakijoiden määrän kasvuun ja ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin. Toisaalta on pelätty, että Suomen ja entisen Neuvostoliiton alueen välinen jyrkkä elintasokuilu johtaisi hallitsemattomaan pakolaisvirtaan tai organisoidun itärikollisuuden juurtumiseen maahamme."

Arvoisa puhemies! Varmasti kukaan ei toivo eikä halua tähän maahan hakeutuvan rikollista ainesta sen paremmin kuin mitään vuolasta virtaa sellaisia turvapaikanhakijoita, joilla perusteita ei ole. Tämä suuntamuutos, joka tapahtuu nyt, mikäli hallituksen esitys hyväksytään, merkitsee mielestäni sitä, että me käännämme kelkkaamme ihmisoikeusajattelussamme ja muutamme sitä siihen suuntaan, että turvapaikanhakijat nähdäänkin ensisijaisesti nimenomaan turvallisuuskysymyksenä eikä heitä tarkasteltaisi Euroopassa vakiintuneen ihmisoikeusajattelun näkökulmasta. Tämä on minusta vähän outoa ja huolestuttavaa, semminkin kun esimerkiksi hal-

lituspuolueissa ollaan valmiita hyväksymään se, että Euroopassa tai sanoisiko Euroopan talousalueella hyväksytään ihmisten vapaa liikkuminen rajoituksetta, mutta toisaalta ilmeisesti esimerkiksi kehitysmaista tai lähialueilta tulevat muodostavatkin jo suoraan uhkatekijän maassamme. Näin voisi ehkä kärjistäen ajatella ajatuksia esityksen taustalla. Toivottavasti olen väärässä, mutta ei näiltä ajatuksilta voi välttyä.

Edelleen esityksen minusta suurin ongelma liittyy nimenomaan lain 32 §:ään ja sen 2 momenttiin, jonka mukaan sisäasiainministeriö voisi jatkossa suoraan käännyttää turvapaikanhakijan maasta pois. Erityisesti turvallisen maan käsite on mielestäni outo, ja tätä on hyvin laajasti myös kritisoitu. Uskon, että valtaosa kansanedustajista on saanut myös sitä informaatiota, jota mm. pakolaisneuvonnan puolelta on annettu. Nämä kysymykset tulivat myös esille, kun eduskunnan ihmisoikeusryhmä järjesti eduskunnassa seminaarin, jossa käsiteltiin ihmisoikeuskysymyksiä ja muuttoliikettä Suomeen ja pakolaiskysymyksiä ja turvapaikanhakijoihin liittyviä kysymyksiä.

Jos hallituksen esitys hyväksytään, turvapaikanhakijalta menee mahdollisuus siihen, että hän voisi esittää henkilökohtaisia perusteluja hakemukselleen turvapaikkapuhuttelussa, jos niin on, että valtioneuvosto rupeaa meillä määrittelemään ns. turvalliset maat. Kääntäenhän se merkitsee sitä, että ne, jotka eivät ole turvallisia maita, ovat turvattomia maita. Ei kai mitään muuta vaihtoehtoa ole. Ei kai voi olla jotakin siltä väliltä. On joko turvallisia maita tai turvattomia maita.

Esimerkiksi eduskunnassa on useita kirjallisia kysymyksiä jo esitetty hallitukselle juuri liittyen näihin tilanteisiin, jolloin esimerkiksi Amnesty International ja monet muut ihmisoikeusjärjestöt ovat raportoineet ihmisoikeusrikkomuksia eri maissa. Otan nyt esimerkiksi vaikka Bangladeshin ja eräitä muita. Jos nämä olisivat olleet valtioneuvoston luokituksessa ns. turvallisia maita, ilmeisesti suoraan olisi virkamies voinut heidät täältä käännyttää pois.

Toinen asia on se, että turvaamistoimissa ja säilöönotossa, joka liittyy 47 §:ään, on myös hyvin tärkeää tietää se, että nyt toimitaan ainakin niiden tietojen mukaan, jotka itse olen saanut, vastoin voimassa olevaa lakia ja säilöönotettuja ulkomaalaisia on sijoitettu poliisin pidätystiloihin tai yleisiin vankiloihin, ja näinhän ei voimassa olevan lain mukaan saisi tehdä. Jos halutaan asia korjata vain sillä, että muutetaan laki nykykäytännön mukaisesti, minusta se tuntuu hyvin arveluttavalta, jos ei ole mitään perusteita lähteä siitä, että turvapaikanhakija selvästi on tehnyt jonkin rikoksen.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan en tiedä, miksi esityksellä nyt olisi kiirettä. Minusta uudesta ulkomaalaislaista saadut kokemukset ovat varsin lyhyet, ja kaiken kaikkiaan en näe Suomen osalta sellaisia uhkakuvia, jotka velvoittaisivat meitä näin kiireesti muutoksia tekemään.

Tiistaina, kun tästä asiasta ensimmäisen kerran keskusteltiin, ed. Taina kokoomuksesta toi esille Saksan suhteen. Minä voin tarvittaessa tuoda esiin Saksan lukuja, ja me puhumme aivan eri tilanteesta Saksan kanssa. Muistuttaisin kuitenkin, että esimerkiksi Euroopan yhteisössä, jossa ei olekaan yhteisiä pakolaisiin suhtautumista sitovia normeja, ei kuitenkaan yleisesti ole lähdetty liikkeelle sillä tavalla, että turvallisen maan käsite olisi otettu käyttöön. Minusta meillä ei ole mitään syytä kiirehtiä asiassa. Toivon, että asia voi rauhassa olla valiokunnassa eikä sen osalta pidetä turhaa kiirettä.

Ed. Biaudet: Arvoisa puhemies, ärade talman! Jag vill ifrågasätta behovet av att på ett så här kraftigt sätt skärpa utlänningslagen efter att den varit i kraft endast ungefär ett och ett halvt år. Redan den nuvarande lagen innehåller möjligheter för snabbare behandling av asylansökan, som vid stiftandet av den här lagen avsågs att tillämpas endast i undantagsfall vid uppenbart ogrundade asylansökningar.

De problem som under den här lagens tillämpningstid uppstått gäller främst den oskäligt utdragna behandlingstiden, som ibland kan uppgå ända till två år. För att avvisning vid gränsen skall kunna ske vid uppenbart ogrundade asylansökningar bör beslutet ges inom tre månader. Ifall behandlingstiderna inte kan fås kortare, såsom här har getts löften om gång på gång överlag så att denna tre månaders frist kan följas, beror det på bristande resurser eller ineffektivt arbete. Det vore rättsvidrigt att försämra enskilda personers rättsskydd på grund av dessa orsaker.

Vid en s.k. snabbavvisning bör särskild uppmärksamhet läggas vid att trygga asylansökarens rättsskydd, eftersom denne efter avslagen ansökan inte har tillgång till samma möjlighet att korrigera beslutet som andra asylansökare.

Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta sisältää piirteitä, jotka olennaisella tavalla

heikentävät turvapaikanhakijan oikeusturvaa ja rajoittavat jokaisen ihmisen oikeutta hakea turvapaikkaa. Osa muutoksista on jopa selvästi ristiriidassa Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Oikeus hakea turvapaikkaa ja myös saada turvapaikkahakemuksensa tutkittua on yksi eurooppalaisen ja yleismaailmallisen ihmisoikeusperinteen kulmakiviä, vaikka oikeutta turvapaikan saantiin ei ole säädetty sopimustasolla. Pakolaisten oikeusasemaa koskeva Geneven yleissopimus vuodelta 51 kuitenkin edellyttää allekirjoittajavaltioiden suopeaa suhtautumista pakolaisiin.

Kun monessa maassa katsotaan, että turvapaikkajärjestelmä on ylikuormittunut, niin se tietenkin onkin sellaisista hakijoista, joilla ei ole varsinaisesti turvapaikkasyitä. On etsitty keinoja rajata tällaiset hakijat järjestelmän ulkopuolelle. Yhteistä kuitenkin on näille keinoille, joilla usein on heikennetty hakijan oikeusturvaa, että ne eivät tee eroa pakolaisten ja vaikkapa taloudellisista syistä turvapaikkaa hakevien välillä. Se on ristiriidassa pakolaissopimuksen edellyttämän suopean suhtautumisen kanssa, ja viime kädessä tästä kärsivät juuri ne ihmiset, joita on pyritty suojelemaan, nimittäin pakolaiset.

Hallitus esittää nyt erittäin voimakkaita keinoja rajoittaa hakijoiden määrää. Tämän kaltaiselle politiikalle ei löydy perusteita, koska turvapaikanhakijoiden määrä on objektiivisesti katsoen ja eurooppalaisestikin katsoen hyvin pieni.

Från januari till sista juni detta år har t.ex. Tyskland emottagit 187 455 flyktingar. Sverige har mottagit 34 179 flyktingar, medan Finland emottagit endast 2 874 flyktingar. I Sverige tillämpas inga säkra länders listor. I Tyskland har som bäst diskuterats en skärpning av deras flyktinglagstiftning och det här har bl.a. använts som argument i Finland för att skärpa vår lagstiftning, som redan nu är väldigt sträng. Skillnaden mellan den tyska och finländska verkligheten är dock enorm. Förutom diametralt olika flyktingssiffror betyder en åtstramning i Tyskland enbart en återgång till flyktingkonventionens definition angående flyktingstatus, medan den finländska lagen redan nu har en strängare text enligt min uppfattning.

Turvapaikanhakijoiden määrä on moninkertaistunut Euroopassa 80-luvulla ja turvapaikkajärjestelmä on monessa maassa ylikuormittunut. Todellisuudessa se on merkinnyt hakemusten käsittelyaikojen venymistä jopa vuosien mittaiksi. Myös Suomen turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut, joskin tänne vieläkin tulee suhteellisen vähän hakijoita.

Suomen turvapaikanhakijoista ylivoimaisesti suurin osa on tullut äärimmäisen vaikeista oloista, ja pakolaiskysymyksien parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen mielestä Suomessa oleskelevien väärien pakolaisten määrä on olematon.

Vuosina 88—91 sisäasiainministeriö antoi YK:n pakolaissopimuksen ja ulkomaalaislain 30 §:n tarkoittaman turvapaikan vain 44 henkilölle. Muut oleskeluluvan saaneista noin paristatuhannesta henkilöstä ovat saaneet jäädä maahamme yleensä humanitaarisista syistä. He eivät ole nimittäin onnistuneet todistamaan oikeuttaan turvapaikkaan. Viranomaisen tulkinnan mukaan ei Somalian tai entisen Jugoslavian sisällissotaa paenneilla ihmisillä ole oikeutta pakolaisasemaan.

Hyvällä syyllä pitäisikin keskustella siitä, että pakolaissopimuksen hyvin kapeata tulkintaa pakolaisesta pitäisi laajentaa eikä missään tapauksessa kaventaa. Mielestäni on kohtuutonta, että nälkää ja kurjuutta pakenevia ihmisiä syytetään pakolaisjärjestelmän väärinkäyttämisestä. Jos ihminen on hengenvaarassa syystä tai toisesta, hänellä pitää olla oikeus pelastaa henkensä. Yleensä nämä ihmiset kyllä itsekin vakaasti uskovat tarvitsevansa turvapaikkaa.

Väärinkäyttäjiksi voi kutsua vain niitä ihmisiä, jotka tietoisesti hyödyntävät turvapaikkajärjestelmää vain voidakseen nauttia vastaanottajamaan sosiaaliturvasta tai rikollisista syistä. Tällaiset ihmiset vaikuttavat myös todellisten avuntarvitsijoiden asemaan. Suomessa ei ole virallisesti esitetty minkäänlaisia numeroita väärinkäyttäjistä. Julkisuudessa viitataan Virosta ja Venäjältä turistiviisumien avulla tuleviin henkilöihin. Tämän vuoden tammikuun ja lokakuun välillä turvapaikkaa Suomesta hakeneiden 3 297 ihmisen joukossa on ollut yhteensä 705 entisen Neuvostoliiton alueelta tullutta henkilöä. Heidän osuutensa on siis noin viidennes turvapaikanhakijoista. Heidän joukossaan on paljon alueen kansallisuuslevottomuuksia panneita ihmisiä, mm. syrjintää pelkääviä Venäjän ja Ukrainan juutalaisia ja Baltian venäläisiä. Väärinkäyttäjiä näistäkin on siis vain pienen pieni osa, ja heidän vuokseen ei ole syytä eikä oikeudenmukaista kiristää koko järjestelmää.

Lakiehdotuksen 32 §:ssä hallitus ehdottaa, että sisäasiainministeriö voisi heti hylätä turvallisesta lähtömaasta saapuvan turvapaikanhaki-

jan hakemuksen. Turvallisen maan termillä on siis tarkoitus sulkea pois tietyn maan kaikilta kansalaisilta pääsy turvapaikkahakemusmenettelyyn. Tämä muutos on ristiriidassa pakolaissopimuksen kanssa ja tosiasiassa merkitsee maantieteellisen varauman tekemistä pakolaismääritelmään. Tällä tavalla yksittäistä hakijaa syrjittäisiin hänen kotipaikkansa perusteella.

Tämä muutos on myös ristiriidassa jokaisen hakemuksen yksilöllisen tutkimuksen vaatimuksen kanssa. Jo nythän on mahdollista lain 72 §:n mukaan, että valtioneuvosto, kun on kysymys poikkeuksellisista oloista, päättää myös erikoisista menettelyistä koskien turvapaikkahakemuksen käsittelyä. Se jo tekee kaikki muut heikennykset täysin turhiksi.

Sen lisäksi että muutos ei täytä vaatimuksia turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta, perusteluissa esiintynyt turvallisten maiden lista voi muodostua myös ulkopoliittisesti vaikeaksi. Se väistämättä johtaisi siihen, että pakolaisaseman antamiseen liittyy jonkin valtion asettaminen turvallisten tai turvattomien maiden listalle. Pakolaissopimuksen perusajatus on, että pakolaisaseman antaminen ei koskaan voi merkitä epäystävällistä toimenpidettä jotakin muuta maata kohtaan.

Muun muassa mainituista syistä olisi syytä tarkastella hallituksen esityksen suhdetta kansainvälisiin sopimuksiin yleisellä tasolla ja erityisesti turvallisten maitten listan mahdollisia ulkopoliittisia vaikutuksia.

Ehdotan sen vuoksi, että esityksestä on pyydettävä lausunto ulkoasiainvaliokunnalta.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Hallitus äänesti kahdesta asiasta, kun tämä lakiehdotus lähetettiin eduskuntaan. Toinen asia, josta äänestettiin, koski turvapaikkalautakunnan puheenjohtajan mahdollisuuksia yksin ratkaista se, voidaanko käännyttää ihmisiä rajalta suoraan vai ei.

Minä ja ruotsalainen kansanpuolue olimme sitä mieltä, että tähän tarvitaan kollektiivinen päätöksenteko, ja ehdotimme, että joko lautakunnan puheenjohtajisto taikka erillinen jaosto tekisi tällaiset päätökset. On kysymys pakolaisten oikeusturvasta eli ihmisten oikeusturvasta, ja silloin on minusta tärkeätä, että päätökset tehdään kollektiivisesti, jotta niihin varmasti voidaan luottaa.

Toinen asia, josta äänestettiin, koski tekstiä, jossa käsiteltiin niin sanottuja turvallisia maita. Me halusimme sen poistettavaksi, koska on hyvin vaikeata yksiselitteisesti päättää turvallisista maista. Voidaan tietenkin sanoa, että Pohjoismaat ja Euroopan neuvostoon kuuluvat maat, jotka ovat hyväksyneet ihmisoikeusperiaatteet ja elävät niitten mukaan, ovat tai niitten ainakin pitäisi olla turvallisia. Mutta jos hyväksytään esimerkiksi Itä-Euroopan maita, missä poliittinen tilanne on hyvin epävakaa, hallitus voi joutua tilanteeseen, että joudutaan ilmoittamaan, että asianomainen maa ei mahdollisesti enää olisikaan turvallinen, ja poliittisesti sellainen tilanne olisi monesta syystä hyvin hankala. Näin ollen ei ole viisasta hyväksyä tällä tavalla turvallisten maiden listaa, jonka kanssa on vaikeata elää monesta eri syystä.

Sen lisäksi haluaisin korostaa, että selvä käsitteistö tarvitaan, kun puhutaan pakolaisista. Haluan korostaa, että pakolainen on ihminen, joka hakee turvapaikkaa, mutta sitten löytyy tietenkin paljon muita maahanmuuttajia, jotka eri syistä haluavat tänne. Kun kaikkia sanotaan pakolaisiksi, niin silloin minusta saadaan hyvin epäselvää ja tunteenomaista keskustelua aikaan, niin kuin me olemme saaneet Suomessa. Näin ollen toivon, että keskustelu eduskunnassa käsitteistön osalta myös antaa lisää valoa ja lisää selvyyttä.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kannattaa ed. Eva Biaudet'n tekemää ehdotusta siitä, että ulkoasiainvaliokunnalta pyydetään lausunto.

Kaiken kaikkiaan minusta oli erittäin hyvä, että ministeri Norrback täsmensi tietoa hallituksessa suoritetuista äänestyksistä ja siitä, mistä siellä on oltu erimielisiä. Kyllä minä kovasti toivon todellakin, että humanismia löytyisi vielä laajemmin kuin pelkästään kenties RKP:stä, siis löytyisi sosialidemokraateista, vasemmistoliitosta ja vihreistä täällä eduskunnassa siten, että tähän lakiin voitaisiin tehdä muutokset nimenomaan muutamiin pykäliin, joista tärkeimpänä itse pidän 32 §:ää.

Minä en tiedä oikein, mikä asennemuutos on meneillään, mutta samassa ihmisoikeusseminaarissa, johon viittasin ja joka täällä eduskunnassa pidettiin, sisäasiainministeriön virkanainen totesi, kun hän viittasi Geneven pakolaisyleissopimukseen, jossa on määritelty pakolaisen käsite, että sopimus syntyi kylmän sodan aikana vuonna 51 ja tämä on syytä muistaa, kun ajatellaan sen soveltamista tämän päivän maailmaan. Silloin minä jäin jo miettimään, onko pakolaiskysymyksen suhdannepolitiikkaa tai ulkopolitiik-

kaa tai turvallisuuspolitiikkaa, kun sitä sovelletaan. Minusta silloin ollaan hyvin erikoisessa tilanteessa, jos lähdetään tällaisiin tulkintoihin ajatellen kuitenkin näitä tilanteita, missä tällä hetkellä me olemme Suomessa. Kun ed. Biaudet totesi näitä lukuja, niin Suomessa ei ole ollut todellakaan turvapaikanhakijoita ollenkaan sellaisia määriä kuin esimerkiksi Saksassa, Ruotsissa tai Pohjoismaissa. Saksassa on kaiken kaikkiaan 6 miljoonaa ulkomaalaista, kun siellä 79 miljoonaa asukasta. Jos se suhteutettaisiin Suomeen, niin meillä olisi 380 000 ulkomaalaista Suomessa ja turvapaikanhakijoitakin yli 60 000. Puhumme aivan eri summista, ja tämän takia minusta nämä pelot ovat aivan aiheettomia.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Ed. Biaudet käsitteli puheensa ruotsinkielisessä osassa lukumääriä pakolaisista taikka turvapaikanhakijoista niin Ruotsin kuin Venäjänkin osalta ja vertasi niitä sitten Suomen lukuihin. Tietysti on totta, että näissä maissa tällä hetkellä hakijoita on ollut huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Mutta jos puhutaan esimerkiksi Ruotsin ja myös Saksan ongelmista, niin mielestäni silloin, kun huomataan, että ympäristössä tapahtuu, tietysti täytyy riittävän ajoissa muuttaa lainsäädäntöä vastaamaan sitä tilannetta, mitä esimerkiksi kansalaiset haluavat. Tavallaan turvataan kriteerit sillä tavoin, että tiedetään, että ne turvapaikanhakijat, jotka tänne otetaan, ovat todellisessa hädässä.

Silloin on lainsäädäntöä erittäin vaikea muuttaa ja se herättää vastenmielisyyttä, jos toimitaan sillä tavoin kuin tietääkseni esimerkiksi Ruotsissa, missä tällä hetkellä ollaan kiristämässä. Kiristäminen on vaikeaa silloin, kun tilanne on päällä. Näin on yleensä aina elävässä elämässä. Minun mielestäni on hyvä nimenomaan se, että pyritään edes selvittämään ja kiristämään silloin, kun meillä on siihen mahdollisuutta, ja ennakolta pyritään estämään.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Biaudet lausui, että ei tiedetä, kuinka paljon on sellaisia, jotka ovat tietoisesti käyttäneet pakolaisstatusta hyväkseen pyrkiäkseen vain paremman elintason perään. Minä voin teille sanoa, että albaanit ovat järjestään kaikki sellaisia henkilöitä. Vähän näin huumorinomaisesti voin teille sanoa, että jos Suomessa turvapaikkaa hakeneiden pään päälle syttyisi punainen lamppu kaikkien niiden osalta, jotka eivät omaa todella pakolaisstatusta, vaan ovat tulleet paremman elintason hakemisen perässä, niin ei täällä paljon muita jouluvaloja aseman kulmillakaan tarvittaisi, kyllä niitä olisi riittävästi siellä. Tämä on kylmä totuus, ed. Biaudet, vaikka minä teidän näkemyksiänne toki ymmärrän ja niitä jopa arvostankin tietyistä syistä.

Mutta tarkoitus on tämä Suomessa: Ensinnäkin ne, jotka tulevat turvallisesta maasta, niin heti takaisin, koska se on kansainvälinen sääntö, sitä on noudatettava. Toiseksi nopea, nopea, nopea käsittely ja nopean käsittelyn jälkeen nopeasti tulos. Tässä viimeisessä asiassa on vaikeuksia. Jos on suuremmista ryhmistä kysymys, esimerkiksi Kosovon albaanit, ja todetaan, että he ovat väärään aikaan väärässä paikassa, millä me käsiraudoissa viemme heidät takaisin Kosovoon? Emme millään. Tästä on juuri kysymys, ettei haluta tehdä karkoituspäätöksiä, kun tiedetään, että heitä on vaikea viedä väkisin täältä enää pois sen jälkeen, kun heidät on päästetty tänne.

Sen takia pitäisi lähteä jopa siitä, että kun tulee laivassa tietty lasti, niin se pysäytetään 5 metriä laiturista. Mennään veneellä sinne, tarkistetaan ja sanotaan kapteenille, että nokka takaisin kohti Puolaa ja sillä siisti. Viidessä tunnissa tämmöinen systeemi tapahtuu, ja silloin homma, ed. Biaudet, pelaa ja inhimillisesti, ihmisille ei tule aika pitkäksi. Viisi tuntia on kuka hyvänsä satamassa.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta vastaa kokoomuksen tavoitteita. Ryhmän työvaliokunta vaati tämän tyyppisiä esityksiä jo viime kesänä, ja esitys vastaa melko täsmälleen niitä käsityksiä, mitä meillä ryhmässä on. Haluan erityisesti korostaa sitä, että kun nopeampi käsittely saadaan, se merkitsee sitä, että niiden pakolaisten oikeusturva olennaisesti paranee, jotka jäävät tänne, koska heidän asiansa tulee nopeammin käsiteltyä, kun hakemuksia voidaan tällä tavalla karsia. Myös tämä uusi järjestelmä selvästi vähentää kustannuksia.

Haluan myös korostaa sitä, että tämä esitys vastaa yleistä eurooppalaista kehitystä. Jokainen, joka katsoo saksalaista keskustelua tällä hetkellä, huomaa, että siellä on täsmälleen saman tyyppisiä tavoitteita kuin meillä.

Mitä tulee pakolaisten lukumäärään, Saksan osalta on huomattava, että suurin osa niistä ihmisistä, jotka tulevat Saksaan tänä päivänä, on saksankielisiä ns. siirtolaisia, jotka tulevat Venäjältä tai Puolan alueelta. Myös Ruotsissa tällä

hetkellä hallitus on muuttamassa voimakkaasti ulkomaalaislainsäädäntöä ja samaan suuntaan kuin Suomessa.

Täällä on puhuttu kovasti turvallisen maan käsitteestä. Mielestäni on selvää, että esimerkiksi Euroopan neuvoston maat ovat turvallisia maita. Jokaisella näiden valtioiden kansalaisella on oikeus viedä asiansa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Ei ole ongelmia, ja yhä useampi Itä-Euroopan maa tulee olemaan Euroopan neuvoston jäsen.

On sitten sanottu, voidaanko joistakin maista osoittaa ja olisiko epäkohteliasta osoittaa, että ne eivät ole turvallisia. Muistan kuinka ed. O. Ojala on useassa yhteydessä aikoinaan joitakin vuosia sitten osoittanut, kuinka Chile on turvaton maa. Olen aivan samaa mieltä, että Chile oli aikoinaan turvaton maa. Mielestäni joitakin maita tarvittaessa voidaan kyllä tässäkin parlamentissa osoittaa.

Olemme myös tyytyväisiä siinä suhteessa, että nämä erikoisperusteiset karkotussäännökset tiukentuvat ja tällä tavalla päästään turvallisempaan yhteiskuntaan.

Herra puhemies! Haluan korostaa, että kun tämä aiheuttaa säästöjä, uskon, että pääsemme humaanimpaan politiikkaan, jossa säästyvät varat käytetään muihin, humaanimpiin kohteisiin.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroa, kun ed. O. Ojala ansiokkaassa puheessaan ihmetteli, onko tämä pakolaispolitiikka suhdannepolitiikkaa vai onko tämä turvallisuuspolitiikkaa. Kyllähän se toki jossain määrin on niitä molempia. Kyllä se arvio, että 1951 solmittu Geneven pakolaissopimus on kylmän sodan tuotetta, juuri eräällä tavalla osoittaa, että sen ajan suhdanteet, turvallisuuspoliittiset käsitykset ja maailmanpolitiikka säätelivät sitä, minkälaisia sopimuksia tehdään. Eihän tätä keskustelua meillä nyt käytäisi, jos maailmanpolitiikan pyörä ei pyörähtelisi siihen malliin, että tämä asia on tulossa meidänkin eteemme ja meidänkin käsiimme. Eli ei tätä voi irrallaan ympäröivästä maailmasta arvona sinänsä käsitellä, vaan kyllä tämä on heijastumaa siitä, mitä maailmassa tapahtuu.

Ed. Aittoniemi puhui huumorista. Ed. Aittoniemellä on erittäin hauska huumorintaju, ja hän on aiheuttanut monet makeat naurut myös täällä salissa. Mutta kyllä tietysti tähän asiaan huumori sopii tavattoman huonosti. Mitä tulee näihin albaaneihin, niin kyllä ed. Aittoniemen tuomio heitä kohtaan oli paitsi tyly myös erittäin epäoikeudenmukainen. Ei ed. Aittoniemi tiedä sen paremmin kuin me muutkaan, mitä kunkin pakolaisen päässä liikkuu, mitkä ovat hänen perimmäiset motiivinsa. Siinä ainoastaan olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että nopea käsittely olisi kaikkien etu. Mutta en minä siihenkään sotkisi näitä käsirautoja, ed. Aittoniemi.

Ed. B i a u d e t : Herra puhemies! Minä ymmärrän hyvin, että ed. Aittoniemi periaatteesta oikeastaan vastustaa koko pakolais-käsitettä eikä haluaisi päästää tänne maahan yhtään eriväristä jne. ihmistä. Näyttää kyllä siltä, että värillä olisi väliä. Toivon myös, että meillä tarkoin pyritään välttämään juuri tällaiset arviot, niin kuin ed. Aittoniemi sanoo, että jokainen albaani suunnilleen on väärinkäyttäjä. Tällainen ajattelu ei voisi koskaan muodostaa syytä, minkä takia joku voitaisiin käännyttää rajalta suoraan. Sen takia tarvitaan aina sitä, että on enemmän kuin yksi henkilö tekemässä päätöksen. Se on erittäin tärkeää tämän ihmisen oikeusturvan kannalta.

Sitten minun mielestäni pitää aina keskustella siitä, kun puhutaan ihmisten oikeusturvasta, mitä arvoa on tärkeämpää puolustaa ja kuinka tärkeää on ihmisoikeuksien puolustaminen. Jos ihmisoikeuksia loukataan, tehdään suurempaa vahinkoa, kuin jos joku väärinkäyttäjä pääsee näiden systeemien välistä. Minun mielestäni meidän täytyy ajatella ihmisiä, jotka ovat todella avun tarpeessa, eikä joitakin henkilöitä, jotka käyttävät tätä hyväkseen. Aina on väärinkäyttäjiä, myös suomalaisia väärinkäyttäjiä. Ei voi lähteä sellaisesta asetelmasta.

Käsittelyaikojen pituus taas ei johdu meidän ulkomaalaislaistamme, vaan se johtuu kyllä jostain muusta. Tämän lain puitteissa olisi hyvin mahdollista lyhentää käsittelyaikoja huomattavasti. Mielestäni on jo hyvin epäinhimillistä, että pidetään ihmisiä täällä kaksikin vuotta epätietoisena tulevaisuudestaan. Siinä olen samaa mieltä, mutta ei oikeudenmukainen tai oikeusturvaa arvostava käsittely hankaloita tätä. Kyllä pystytään käsittelemään niitä kolmessa kuukaudessa, jos on tarve, jo nyt.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tilanne on, että tällä hetkellä esimerkiksi useimmissa Euroopan maissa on käytössä ihmisoikeusvaatimukset siedettävästi täyttävä turvapaikkahakemusten käsittely- ja tutkimismenettely. Tiedän kyllä, kuten ed. Sasi ja aikaisemmin ed. Taina

toivat esille Saksan kehityksen, että eräissä muissakin EY-maissa on tämän tyyppistä keskustelua käyty, mutta mielestäni tässäkään suhteessa Suomen ei pidä juosta muiden edelle.

Tiedämme kyllä sen, että Maastrichtin sopimuksessa on todettu, että ulkomaalaispolitiikka kuuluu myös integraatiokehityksen piiriin. Varmasti on syytä ryhtyä ihan uudella tavalla keskustelemaan laajemmin myös ulkomaalaispolitiikan substanssista koko Euroopan alueella. En näe ollenkaan sitä perustetta, miksi Suomen pitäisi nyt nopeasti muuttaa tällä tavoin ulkomaalaislakia, ja olen peräänkysynyt sitä, mikä on se uhkakuva, mikä tämän esityksen taustalla on.

On tietysti onnetonta, kun täällä ei ole ministereitä puolustamassa lakia. Ministeri Norrback kertoi ainostaan sen, miten tämän asian on käynyt. Hallituksen sisällä on äänestetty tästä, mutta ministeri Pekkarinen on poissa eikä hallituspuolueiden puolelta tunnu oikein puolustavia puheenvuorojakaan olevan. (Eduskunnasta: Sasi!) — Missään tapauksessa ed. Sasin puheenvuoro ei ole oikein puolustanut tätä lain sisältöä muutoin kuin Saksan esimerkillä, joka mielestäni ei sinänsä riitä perusteluksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

18) Hallituksen esitys n:o 298 laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Taloudellinen tilanne näyttää luovan mahdollisuuden ennenkokemattomiin muutoksiin. Näitä mahdollisuuksia hallitus tuntuu käyttävän varsin johdonmukaisesti. Tässä lakiesityksessä olemme tekemisissä sen kanssa, että veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöön tehdään ratkaisevia muutoksia. Jo aiemminkin erityisesti valtiovarainministeriön toimesta on yritetty veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja siirtää budjettitalouden yleiskatteeksi. Nämä pyrkimykset on kuitenkin onnistuttu aina eduskunnassa torjumaan.

Nyt hallitus on valinnut uudenlaisen strategian, pikkuhiljaa hivuttamalla se siirtää voittovaroja budjettitalouden yleiskatteeksi. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti 14 päivältä lokakuuta 1992 niistä leikataan 100 miljoonaa markkaa ensi vuonna samoin kuin raha-automaattivaroistakin ja osoitetaan lakisääteisiin menoihin.

Eduskunta on ottanut varsin usein ja hyvin jämäkästi kantaa siihen, että voittovaroja käytetään asianomaisen asetuksen mukaisiin tarkoituksiin eli taiteeseen, tieteeseen, nuorisotyöhön ja liikuntaan. Tämä 100 miljoonaa markkaa, jonka hallitus haluaa siis siirtää talousarvionsa yleiskatteeksi, jakaantuu luonnollisesti pienempiin määrärahoihin. Tässä lakiesityksessä on kysymys siitä, että ennen yleisistä budjettivaroista hoidetut kuntien kulttuuritoimintaan liittyvät valtionosuudet maksettaisiin nyt veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Samassa yhteydessä on syytä todeta se, että jo tälle vuodelle tehtiin muutoksia asianomaisen asetuksen mukaisiin jakosuhteisiin ja eduskunta ne juuri ja juuri hyväksyi.

Tällä hetkellä veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja koskeva asetus on jäädytetty ikään kuin varastoon. Sitä ei ole kuitenkaan onneksi kumottu. Tämän lain valmistelussa ei ole lainkaan kuultu mitään muita tahoja, vaan tämä on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä, varmasti juuri siitä syystä näin turvallisesti, että takana on hallituksen periaatepäätös.

Viime viikkoina ja viime päivinä taiteen, tieteen, nuorisotyön ja urheilun järjestöt ovat oikeutetusti olleet liikkeellä vastustamassa näitä hallituksen suunnitelmia. Kun tätä lakiesitystä sivistysvaliokunnassa käsitellään, mielestäni sen tulee hyvin herkillä korvilla kuulla niitä tahoja, joille veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöjärjestelmä on aikanaan luotu. Mielestäni eduskunnan ei pitäisi hyväksyä tätä hallituksen suunnitelmaa. Ei 100 miljoonasta eikä myöskään siitä, että lakisääteinen kuntien kulttuuritoiminta ja sen rahoitus siirretään katettavaksi veikkausvoittovaroilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys n:o 299 laiksi näkövammaisten kirjastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Tässä on toinen sellainen laki, jossa äsken käsittelyssä olleen tavoin ei ole kuultu asiantuntijatahoja ja on lähetetty laki näkövammaisten kirjastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sivistysvaliokuntaan. Olemme tänään lakia käsitelleet.

Tämä on periaatteellisesti hyvin merkittävä laki: Siirrämme raha-automaattivaroista näkövammaisten kirjaston palveluihin rahaa. Tämä on sentään aika iso summa, kun ajatellaan, että tulevana vuonna se on 100 miljoonaa markkaa. Tiedetään, että samanaikaisesti tulee tapahtumaan niin, että siellä on paljon kansalaisjärjestöjä, esimerkiksi Keuhkovammaliitto ja monia muita vammaisjärjestöjä, jotka saavat raha-automaattivaroista käyttöönsä rahoja. Heiltä taas suhteessa pienenevät rahoitukset.

Olen sitä mieltä, että aikanaan kun tämä laki saatiin aikaan ja saatiin rahat myöskin tulo- ja menoarvioon, niin tämä olisi pitänyt pitää tulo- ja menoarviossa nimenomaan näkövammaisten ihmisten aseman turvaamiseksi, sillä he ovat sellaisia, joilla muutenkin on elämässään vaikeuksia, kun heidän näkökykynsä on heikko. He tarvitsevat piste- ja äänikirjojen hankintaa ja nimenomaan opintomateriaalia.

Tämän johdosta totean aivan kuin edellinenkin puheenvuoron käyttäjä, että tämä laki pitäisi ehdottomasti vetää pois. Tätä ei saisi hyväksyä, vaan hallituksen tulisi vetää laki pois ja tehdä budjettikorjaus budjetin käsittelyn yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Täällä ei näytä olevan hallituspuolueiden edustajia, mutta toivoisin, että tämä puheenvuoroni jollakin tavalla kuuluisi heille ja he ymmärtäisivät pikkuhiljaa, että kaikilta vammaisilta ja vähempiosaisilta ihmisiltä ei voida enää viedä palveluja.

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Ed. Tykkyläinen puuttui erittäin olennaiseen ja tärkeään asiaan. Kysymys näkövammaisista tällä tavalla muuttuvassa yhteiskunnassa on paljon tärkeämpi kuin päältä päin meille näkeville näyttääkään. On nimittäin niin, että yhteiskunta paitsi tulee kovavauhtisemmaksi niin myöskin eräällä tavalla videoituu. On hyvin paljon sellaisia toimintoja, jotka menevät näkövammaisten ulottumattomiin. Sen takia olisi äärimmäisen tärkeätä, että tämä kirjasto ja ne näkövammaispalvelut, joita tähänkin asti on pidetty budjetissa, siellä pysyisivät. Nimittäin kun ne siirtyvät näihin veikkausvoittovaroihin, ne ovat ikään kuin vapaan kansalaistoiminnan piirissä, jos tällainen yleistys sallitaan.

Kuitenkin: kyllä yhteiskunnan velvollisuus, jotta se ei olisi niin kovasydäminen, miltä nyt näyttää, olisi pitää huolta näistä kaikkein kovaosaisimmista. Tämän hetken yhteiskunnassa näkövammaiset sitä ovat ja tulevat vielä enemmän olemaan. Olen siis samaa mieltä kuin ed. Tykkyläinen, että hallituksen pitäisi vetää tämä esityksensä pois.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys n:o 305 laiksi työllisyyslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Hallitus esittää, että työllisyyslakia muutetaan siten, että laista poistettaisiin kuntien velvollisuus järjestää alle 20-vuotiaille nuorille kuuden kuukauden työ- tai harjoittelupaikka sekä valtion ja kuntien velvollisuus järjestää pitkäaikaistyöttömille kuuden kuukauden työntekomahdollisuus. Työllisyyslaista aiotaan siis poistaa sen ydin eli velvoittavuus. Jos tuo ydin poistetaan, työllisyyslaista jää jäljelle vain sanahelinä: toivomukset ja yleiset sananparret, mutta mitään velvoittavuutta ei enää olisi. Jos näin käy, kysymys on erittäin suuresta takaiskusta, jonka seuraamuksena on ensinnäkin se, että nuorten työttömyys kasvaa ja pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyy.

Työllistämisvelvoitteiden nojalla oli vuoden 1992, siis tämän vuoden, loppuun mennessä työllistetty nimittäin keskimäärin 42 500 työtöntä, joista pitkäaikaistyöttömiä oli 28 300, alle 20-vuotiaita nuoria 10 900 ja alueellisen työllistämisvelvoitteen nojalla työllistettyjä 3 300. Kun tilanne pahenee koko ajan, arvioidaan, että tänä vuonna pitkäaikaistyöttömien työllistämisvelvoitteen nojalla työllistettävien keskimäärä on 33 000 työtöntä. Näin suurista määristä on kysymys, kun tästä laista ja sen romutuksesta puhutaan, siis yli 40 000 työttömästä. Meillä on viimeisimmän tilaston mukaan yli 400 000 työtöntä ja nyt yli 40 000 työpaikkaa on uhattuna eli työttömien määrää ollaan lisäämässä.

Kysymys on myös syvästi periaatteellisesta asiasta joka liittyy perusoikeuksiin. Perusoikeuksien toteuttaminen on meidän, vasemmiston, suuri linja. Muutkin siitä puhuskelevat juhlapuheissa ja yhtyvät komiteanmietinnöissä tähän tavoitteeseen, mutta asia ei vain ole käytännössä edennyt miltään muilta osin kuin siltä osin, mitä työllisyyslakiin on kirjoitettu. Perusoikeuksia, joista me lähdemme, ovat oikeus työhön, asumiseen, koulutukseen ja sivistykseen, terveydenhoitoon, perusturvaan, puhtaaseen ympäristöön ja vaikuttamiseen eli demokratiaan. Kaikki nämä oikeudet on turvattava jokaiselle suomalaiselle, ja se edellyttää vastaavaa lainsäädäntöä kullakin erityisalalla.

Työllisyyslaki on hallitusmuodon 6 §:n seuraamusta. Tuon pykälän 2 momentti saatiin hallitusmuotoon vuonna 1972 tietynlaisen vasemmistokauden jälkituotteena, sanoisinko näin. Silloin hallitusmuotoon kirjoitettiin, että "työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa" ja että "valtiovallan asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä".

Niin kuin sanottu, hallitusmuodon muutos, parannus, oli vasemmistolaisen aikakauden jälkikaikua, eikä siis oikeastaan ollut ihme, että kun ajan henki muuttui, hallitusmuodon muutoksen käytäntöön vieminen oli hankalaa. Tarvittiin 15 vuotta, ennen kuin työllisyyslaki saatiin aikaan. Me esitimme uutta työllisyyslakia. Me vaadimme sitä. Me painostimme. Me teimme erilaisia koviakin toimia. (Ed. Aittoniemi: Sieltä tuli SMP kuin myrskytuuli!) Nurjamielisyys suurinta oikealla. Kokoomuksen oli hyvin vaikea hyväksyä tämän hyvin tärkeän perusoikeuden, työn oikeuden, toteuttamista lakisääteisesti. Mutta se ei vuonna 1986 kuitenkaan voinut asettua vastustamaan velvoittavuutta, joka työllisyyslakiin tuli, vaikka se niin varmasti olisi halunnut tehdä. Oli saatu aikaiseksi sellainen ilmapiiri ja hyväksyntä tälle tärkeälle oikeudelle, ettei oikeistokaan arvannut sitä silloin lähteä vastustamaan.

Mutta nyt meillä on kokoomuslainen työministeri ja nyt alkaa näkyä, mitä se käytännössä merkitsee. Työttömyyden ylipäätään sallitaan kasvaa ja sitten vielä aiotaan leikata työttömyysturvaakin huonommaksi. Kyllä minä pidän työllisyyslain selvää romutusta kaikkein pahimpana esityksenä, mitä tältä hallitukselta on tähän mennessä tullut. Sillä nimenomaisesti saadaan aikaan, jos se toteutuu, laadullinen huononnus, joka vaikuttaa hyvin syvästi ja monelle taholle ja lisää siis välittömästi myös työttömien määrää.

Kyse on ideologiasta. Me lähdemme siitä, että valtion on oltava vaikuttamassa, sen on oltava vaikuttava tekijä. Sen on edistettävä edistyksellisiä tavoitteita ja suojattava huonompiosaisia. Se on valtiovallan tehtävä. Tuolla oikealla lähdetään uusliberalistisen ideologian mukaan siitä, että valtion pitää vetäytyä kaikesta. Se ei saakaan ottaa vastuuta mistään, vaan kaiken ratkaisee säätelemätön markkinatalous. Se on kova järjestelmä. Siellä vahvat porskuttavat, mutta heikot sortuvat. Heikkoja on paljon. Sortujia tulee koko ajan enemmän ja enemmän, mutta se ei kokoomusta hätkäytä, koska kokoomus on hyväosaisten puolue.

Minusta onkin tavattoman kummallista se, että kokoomus on saanut niin keskeisen aseman suomalaisessa hallituspolitiikassa, että se istuu hallituksessa vuodesta vuoteen ja määrää linjan. Näin väitän. Ensin uusliberalismin linjaan taisi hirttäytyä sosialidemokraattinen puolue, ja nyt siihen hirttäytyy keskusta. Siellä menee nyt köyhän asia. Näin tämä meininki jatkuukin niin kauan, kunnes pieni- ja keskituloisia tässä salissa ja suomalaisessa politiikassa edustavat puolueet älyävät, että huonosti käy koko sosiaalivaltion, huonosti käy koko Suomen, jollei kokoomuksen mahtiasemaa murreta ja sitä sivuun siirretä hallitusasemista.

Minusta tätä työllisyyslain romutusesitystä pitää valiokunnassa käsitellä äärettömän perusteellisesti, sillä kysymys on nyt todella suuresta asiasta. Hallituksen esityshän menee lausunnolle myös perustuslakivaliokuntaan. Minusta perustuslakivaliokunta joutuu tämän asian käsittelyn yhteydessä temppelinharjalle. Jos hallitusmuodon 6 §:n selkeästä määräyksestä seuraava työllisyyslaki voidaan romuttaa yksinkertaisella enemmistöllä, niin sitten on kyllä kysymys perus-

tuslain ja valtiopäiväjärjestyksen tahallisesta väärintulkinnasta, tarkoituksenmukaisuustulkinnasta, jossa katsotaan vain se, miten saadaan aikaan sitä, mitä halutaan, eikä välitetä vähääkään siitä, mitä perustuslaki ja valtiopäiväjärjestys edellyttävät, jos niiden henkeä halutaan vähääkään kunnioittaa. Perustuslaki on sama, tulkinnat vaihtelevat. Minä odotan, että kaikki ne, joille perusoikeudet ovat tärkeitä, ovat lujana sekä työasiainvaliokunnassa että perustuslakivaliokunnassa ja sitten myös suuressa salissa, jossa viime kädessä ratkaistaan, pystyykö Ahon hallitus murtamaan 80-luvun suurimman saavutuksen: työllisyyslain.

Ed. J. R o o s : Herra puhemies! Pyrin mahdollisimman lyhyesti tähän aikaan päivästä käsittelemään tätä asiaa. Yhdyn varsin pitkälti siihen, mitä ed. Tennilä sanoi. Minusta työllisyyslain romuttaminen on niin perustavaa luokkaa oleva muutosesitys, että ei välttämättä ihan tällä hetkellä tiedetäkään, mihin se johtaa.

Ensinnäkin tilanne on se, että maassa on koko ajan kasvava työttömyys ja jopa valmistelevien virkamiesten mukaan pitkäaikaistyöttömyys vuonna 93 ylittää 100 000 rajan. Mielestäni tämä ei osu ollenkaan oikeaan kohtaan, kun tällaista esitetään.

Toinen varsin erikoinen seikka tässä on se, että pitkäaikaistyöttömät ihmiset ovat mielestäni tässä yhteiskunnassa kaikkein hankalimmassa tilanteessa, mihin ihminen voi ylipäätään joutua. Tarkoitan myös sitä, että ei vain taloudellisesti vaan myös henkisesti ne perheet ovat erittäin ahtaalla, jotka tähän tilanteeseen ajautuvat.

Ehkä tämä on kuitenkin varsin johdonmukainen seuraus siitä, että hallitus on totaalisesti epäonnistunut työllisyyden hoidossa. Ainoat keinot, joilla sitä pyritään hoitamaan, ovat juuri leikkaaminen ylipäätään tai työttömyysturvaan kiinnikäyminen tai pitkäaikaistyöttömien toimeentuloon. Ongelma tässä on se, että mikäli velvoitetyöllistäminen poistetaan, niin tämä systeemi tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin ansiosidonnainen työttömyysturva olisi, niin kuin tänään on kuultu. Minä en voi millään ymmärtää, miksi lähdetään tätä asiaa rakentamaan näinpäin.

Toisaalta hallitushan on koko ajan heikentänyt mm. nuorten työllistämismahdollisuuksia. Jo aiemmin kolmesta kuukaudesta siirryttiin kuuteen kuukauteen ja nyt esitetään velvoite kokonaan poistettavaksi.

Äsken sanoin, että tämä johtaa siihen tilanteeseen, että ihmiset ajautuvat peruspäivärahan piiriin eivätkä enää pääse ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin. Koska peruspäiväraha on harkinnanvarainen päiväraha, joka on sidoksissa puolison tuloihin, niin tämä johtaa myös siihen, että osa ihmisistä, nyt puhun varsinkin naisista, ajautuu kokonaan työttömyysturvan ulkopuolelle, koska peruspäiväraha lähtee purkaantumaan jo 5 400 markasta.

Mielestäni tässä ei säästetä yhtään kuluja, koska on täysin ymmärrettävä asia se, että tällaisessa yhteiskunnassa kuin Suomi ihmisten on kuitenkin jostakin toimeentulonsa saatava. Se haetaan jostakin muualta eli tässä tapauksessa käydään sosiaalitoimistossa tai jossakin tällaisessa paikassa selvittämässä, miten ihminen tässä yhteiskunnassa voisi elää.

Mielestäni eduskunnan pitäisi pystyä tätä asiaa käsittelemään varsin viileästi ja sillä tavalla, että myös salin oikea reuna ymmärtäisi tilanteen. Eikä tästä minun mielestäni voi tehdä arvovaltakysymystä, koska tässä kuitenkin puhutaan ihmisistä, jotka ovat todella ahtailla.

Minä en myöskään voi välttyä siltä ajatukselta, kun minä olen tätä asiaa miettinyt, että tässä ei ole kysymys puhtaasti säästöstä, vaan tämä on ehkä hallituksen ideologinen linjanveto. Eli itse olen miettinyt tätä asiaa niin, että kun työttömyysturvajärjestelmä, varsinkin ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä, nyt saadaan ajettua mahdollisimman alas, niin se johtaa väistämättä siihen, että ammattiyhdistysliikkeessä ihmiset miettivät järjestäytymisen tarpeellisuutta, koska rehellisyyden nimessä on todettava, että työttömyysturva on varsin keskeinen kysymys ammattiyhdistysliikkeelle ja ennen kaikkea varsinkin nuorille ihmisille, jotka siihen menevät. Minusta tuntuisi vähän siltä, että hallitus tähtää nyt sellaiseen tilanteeseen, että saataisiin ajettua työttömyysturvajärjestelmän kautta myös ammattiyhdistysliike mahdollisimman heikoksi. Tältä ajatukselta en voi välttyä, koska säästöt ovat kuitenkin suhteellisen pieniä.

Itse olen työasiainvaliokunnan jäsen ja pääsen tätä asiaa käsittelemään siellä. Vaikkei täällä salissa nyt ole kovin suurta kuulijajoukkoa, minä todella vilpittömästi toivoisin, että täällä asiaan paneuduttaisiin niin, että tämä todellinen ongelmakysymys tulisi selvitettyä. Tästä esityksestä mielestäni pitäisi ehdottomasti luopua varsinkin tässä tilanteessa, missä parhaillaan eletään. Minusta ei ole olemassa minkäänkään sorttisia perusteita toteuttaa tätä hanketta, kos-

ka me tiedämme, että säästöt tässä asiassa eivät johda oikeastaan minnekään.

Kun ajatellaan, että yksi työtön maksaa 40 000 markkaa valtiolle, niin meidän 400 000 työtöntämme maksavat tällä hetkellä 16 miljardia.

Hallitus esittää, että näitä säästöjä, jotka pitkäaikaistyöttömien kohdalla tulisivat, panostetaan ennen kaikkea työvoimapalvelujen kehittämiseen, tukipalveluihin, koulutukseen ja kaikkeen. Nämä ovat sinällään hyviä asioita ja erinomaisen kauniita sanoja, kun niitä kerrotaan, mutta niillä ei kuitenkaan yksinkertaisesti lisätä ihmisten työllistymistä. Minun mielestäni hallituksen pitäisi nyt hyvin vakavasti keskittyä nimenomaan juuri työllisyyteen eli työpaikkojen luomiseen, asettaa paljon painoa sinne. Ministeri Kanerva ja hänen ministeriönsä ovat pääsääntöisesti painiskelleet vain työttömyysturvan heikennysten kanssa. Minä en ainakaan työasiainvaliokunnassa ole nähnyt kovin rakentavia ehdotuksia siitä, miten me saisimme työpaikkoja.

En usko myöskään siihen, mitä tänään kuulin valmistelevien virkamiesten kertovan, että ensi vuonna arvioidaan, että työttömistä noin 7 500—8 000 ihmistä käyttäisi mahdollisuutta itse työllistää itsensä eli perustaisivat omia yrityksiä tai omia toiminimiä tai muita, kun samaan aikaan maassa kaatuu yrityksiä enemmän kuin hallitus on arvioinut. En usko, että ihmiset pystyisivät itsensä työllistämään.

Arvoisa puhemies! Oletan, että tähän asiaan on mahdollisuus palata, enkä halua tätä perjantai-iltaa tämän pitemmälti viivytellä. Mutta asia on siinä mielessä vakava, että toivoisin todella, että eduskunta paneutuisi tähän kysymykseen eikä heikentäisi näitten jo vaikeassa asemassa olevien ihmisten asemaa.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ed. Tennilä käsitteli nimenomaan säätämisjärjestystä ja perustuslakivaliokunnan osuutta. Minun mielestäni nämä säätämisjärjestysperustelut, jotka tässä esityksessä ovat, ovat jopa sangen irvokkaita lähinnä sen suhteen, että on päädytty nimenomaan siihen, että tämä voidaan säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa säätämisjärjestyksessä eikä myöskään kyse ole minkäänlaisesta toimeentulon lakisääteisestä perusturvasta.

Mutta minä en itse ymmärrä, millä tavoin perustuslakivaliokunta pystyisi perustelemaan, että tämä lakiesitys olisi edes sen mukainen, millä keinotekoisesti on pyritty viime aikoina perustelemaan työllisyyslain muutokset, että ne eivät joutuisi vaikeutettuun säätämisjärjestykseen. Eli miten voidaan perustella tämän lain osalta, että tämä olisi täystyöllisyystavoitteen mukainen? Tätä sanaahan on viljelty erittäin runsaasti viime aikoina perustuslakivaliokunnassa. En usko, että enää voidaan kiertää. Mutta kun tänä syksynä on perustuslakivaliokunnassa istunut, niin on voinut todeta, että lähes mikä tahansa on siellä mahdollista. Muun muassa tämän päivän käsittelyt olivat sangen farssinomaisia, kun arvalla ratkaistiin, onko kyse perustuslain vastaisesta laista taikka ei. Minun mielestäni se ei ole enää asiallista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

21) Ed. Kääriäisen ym. lakialoite n:o 48 laeiksi valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n 3 momentin ja edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tapahtui se, mitä olen aina yön tunteina täällä pelännyt, toisin sanoen joutuu puhumaan tyhjälle salille. En ole koskaan täältä poistunut vaan jäänyt nälkäisenäkin istumaan tänne. Mutta tämä ei minua tietysti häiritse. Näkemykseni menee eduskunnan pöytäkirjaan, ja se tietysti riittää minulle.

Tämä esitys olisi tietysti pitänyt pyytää pöydälle, jotta ed. Kääriäinen, joka on ensimmäisenä allekirjoittajana, olisi saanut myöskin esitellä työnsä tuloksen, mutta en sitä tee, koska sillä ei sellaisenaan ole mitään merkitystä. Tällä lakialoitteellahan esitetään, että kansanedustajille ns. kesäloman aikana pidetyistä valiokunnan istunnoista maksettavat puolittaiset tuntikorvaukset poistettaisiin. Tällä asialla ei ole taloudellista merkitystä sen enempää kansanedustajille kuin valtiollekaan. Viime kesänä ensimmäistä kertaa eläessäni jouduin olemaan valiokunnan

istunnoissa kesällä viikon ajan ja sain siitä 546 markkaa käteen. Sillä kävi muutaman kerran, joka kävi, kaljalla Pikkuparlamentissa. Toisin sanoen rahasummat sellaisenaan ovat pieniä.

Mutta minua kiinnostaa tässä se, että esitys on syvästi populistinen. Viime aikoina lehdistössä on kirjoiteltu kolmesta asiasta. Ensimmäinen oli nämä kansanedustajien kesäisin valiokuntaistunnoista saamat korvaukset, joista juuri tässä lakialoitteessa puhutaan. Toinen oli taas se, että eräät kansanedustajat tienaavat lähes 100 000 markkaa vuodessa istuessaan kenties eduskuntaaikana eri hallintoneuvostojen kokouksissa. Kolmas oli se, että edustajien taksin käytössä on havaittu aikamoisia, osin huvittaviakin piirteitä.

Tämä on tietyllä tavalla eduskunnan vastaisku, että jotakin yritetään korjata. Kesäaikainen valiokuntaistunnoista saatava korvaus nyt korjataan, mutta ne kaksi eli ylimääräiset ansiot eduskunnan työajalla ja toisaalta mahdollinen taksien väärinkäyttö jäävät korjaamatta. Kumpikaan näistä ei minua kiinnosta. En kadehdi niistä ketään. Hallintoneuvostoissa tietysti täytyy olla edustajia myöskin poliittiselta taholta. Järjestelmä on sellainen. Sen paremmin minua ei myöskään kadehduta se, jos joku ajaa taksilla enemmän tai vähemmän. 56-vuotiaana on saanut ajella hevoskopukasta lentokoneeseen saakka, ja se riittää tietysti minulle.

Tätä ehdotusta, jonka ovat muut ryhmien puheenjohtajat allekirjoittaneet paitsi minä, on perusteltu mm. sillä, että eduskunta saa myöskin kesäloma-ajalta palkan. Se on aivan oikein, mutta on lähdettävä siitä, että kaikilla työpaikoilla maksetaan myös kesäloma-ajalta palkka. Ei mikään työpaikka jätä työntekijöitään palkattomina kesälomalla silloin, kun he ovat työsuhteessa. Eri asia on sitten, jos onnettomasti joudutaan työttömäksi.

Mutta tämä asia ei sellaisenaan taloudellisesti missään tapauksessa minua kiinnosta, hyvä on, että näin tapahtuu, mutta on eräitä asioita, joihin olisi pitänyt kiinnittää huomiota siinä vaiheessa, kun parissa kolmessa minuutissa hämärässä kabinetissa tätä asiaa esiteltiin ja kovalla kiireellä piti saada nimet alle. Silloin jo esitykseni perusteella kyllä muun muassa ed. Kalliomäki havaitsi asian, johon olisi pitänyt puuttua. Se on eduskunnan lakimääräinen kesäloma. Tämä palkkio valiokunnista ehdotetaan poistettavaksi sillä perusteella, että tulevaisuudessa kun tullaan Eta- ja EY-järjestelmään, eduskunnan valiokunnat joutuvat kesällä useasti kokoontumaan, erityisesti integraatiovaliokunta mutta myöskin muut valiokunnat. Tällä perusteella kaikki valiokunnat joutuvat samaan asemaan, eli näin ollen näitä palkkioita ei pitäisi maksaa.

En nyt puutu tähänkään asiaan, mikä on yleisen järjestelmän mukaista, jos tullaan kesälomalla töihin, onko se korvauksetonta vai ei. En nyt välitä siitäkään, vaan lähestyn tässä sitä varsinaista ongelmakysymystä, jonka neuvotteluissa, jolloin lakialoite allekirjoitettiin, toin esille ja josta haluan nyt, vaikka täällä ei ole ketään paikallakaan, valiokuntakäsittelyä varten evästää.

Riippuen kulloinkin tapahtuvasta poliittisesta toiminnasta ja siitä, kuinka Eta- ja EY-järjestelmä syöttää tänne kirjaamoksi jäävään eduskuntaan ja integraatiovaliokuntaan direktiivejä ja aloitteita, valiokunnat joutuvat kesällä loman aikana tai talvella kokoontumaan sattumanvaraisesti. Tietyllä tavalla on pidettävä epävirallista varuillaolojärjestelmää. Näin ollen herää selkeästi kysymys siitä, mikä on kansanedustajan kesäloma, se kuuden viikon kesäloma, joka kuuluu tavalliselle työntekijälle, ja tavallisia työntekijöitä meidänkin tässä pitäisi olla. Tämä asia tuossa kovassa kiihkossa ja populistisessa touhussa jäi vallan huomioimatta.

Pitää lainsäädännöllä selvittää ja määrätä, että kansanedustajalla on samanlainen kesäloma kuin muillakin työntekijöillä. Tähän saakka se on ollut kohtuuttoman pitkä: kaksi kuukautta, kaksi ja puolikin kuukautta aikaisemmin ja vielä myöskin talviloma. Tosin ne ovat nyt lyhentyneet. Ne ovat tietysti olleet kohtuuttoman pitkiä, mutta ei voida siitä lähteä, että meillä ei ole minkäänlaista kesälomaa, vaan aina on oltava, jos on ongellakin, vaimon varuillaan huutamaan mäeltä, että nyt pitäisi lähteä valiokuntaan. Ei tällaista järjestelmää voida hyväksyä, vaan meidän pitää lainsäädännössä kesälomamme selkeästi selvittää, minä aikana kansanedustajat kesälomaa viettävät. Tämän vuoksi korostan, en taloudellisessa mielessä, että tällaisia aloitteita ei pidä tehdä kabinetin hämärässä parissa kolmessa minuutissa, koska sitten kun populistinen vaahto pyyhkäistään pois, alle jäävät selkeät ongelmat kuten tässäkin tapauksessa se, mikä tulee olemaan Eta- ja EY-järjestelmän aikana eduskunnan kesäloma vai onko sitä ollenkaan. Ei tällä tavalla voida lakeja tehdä, vaikka kohta voidaan osoittaa, että maassa on työttömiä ja muita, vaan niissä täytyy asioita aprikoida kaikilta kanteilta. Tässä tapauksessa toivon, että valiokunta katsoo, mikä on oleva kesäloman asema kansanedustajille. Muuten ihan hyvä, pis-

tetään pois valiokunnasta nämä mitättömät maksut, niillä ei ole taloudellista merkitystä.

Herra puhemies! Lopuksi, kun en tiedä, halutaanko tällä lailla säästää vai kosia kansaa vai mitä sillä halutaan tehdä, esitän erinomaiset säästösysteemit.

Niiltä, jotka ovat poissa istunnoista, ovat muuten kuin sairauden tai eduskunnan heille antaman tehtävän perusteella täältä pois, palkasta vähennetään se aika, jolloin he eivät osallistu istuntoihin. Katsotaan myös yöaikana silloin, kun istunto jatkuu. Täällä pitäisi olla täysmiehitys lukuun ottamatta niitä, jotka ovat sairaita taikka sitten eduskunnan päätöksellä, jonka pitää perustua virkatehtävään, ovat poissa tästä salista. Siis tuntikorttijärjestelmä, jossa seurataan asiaa, ja palkasta pois aina se osuus, mikä laskennallisesti kuuluu.

Toinen asia on se, että valiokunnissa, jos ei olla paikalla muusta syystä kuin sairauden ja eduskunnan hyväksymän virkatehtävän vuoksi, palkasta pois se tuntipalkka, mikä kuuluu valiokuntatyöhön. Jos ei ole paikalla, tosiaan tämä systeemi silloin. Minä uskon, että ei tarvitse niin usein huudella noista kovaäänisistä: "Ulkoasiainvaliokunta kokoontuu välittömästi" jne. Taustalla on aina se, että valiokuntaa ei saada täysimääräiseksi.

Kolmas systeemi on se, että taksilappujen takapuolelle selvitysosa, jossa lukee selkeästi, mikä on ollut matkan tarkoitus, missä tarkoituksessa tehty, ja jos jää kiinni valheellisesta ilmoituksesta, sitten puoleksi vuotta linnaan petoksesta. Siinähän se on selvä systeemi. Ei kansanedustaja saa olla sen enemmän suojattu yleisen lain edessä rikoksilta. Silloin meillä säästyy, herra puhemies, kymmeniä miljoonia markkoja tässä eduskunnassa.

Nyt minut varmaan tehdään pirunmoiseksi rahan himoitsijaksi, kun minä olen uskaltanut puhua tästä asiasta, mitä ed. Kääriäisen populistinen ehdotus tarkoittaa, puhua siitä vähän syvällisemmin ja päätynyt siihen, että kaikki on ihan kunnossa, kunhan selvitetään kesälomaasia. Nyt minua sanotaan tietysti populistiksi taas, koska olen puhunut näistä kolmesta asiasta täällä eduskunnassa. Mutta on hyvä puhua, kun ketään ei ole kuulemassa: Lehtimiehet ovat lähteneet pois, herra puhemies ei varmasti kenellekään kerro. Tällaisen yksinpuhelun kautta sain purkaa itseäni ja minäkin olen jollakin tavalla hyödyksi tässä eduskunnassa. Kymmeniä miljoonia markkoja säästyy, kun tehdään tästä eduskunnasta työpaikka. Minulle se on ollut kuusi vuotta työpaikka, ja olen yrittänyt tehdä työtä sen mukaisesti. Laatu on ollut heikko, mutta ahkeruus on ollut ankara.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21 (HE 196)

23) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 254)

24) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42 (HE 265)

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 46 (HE 215)

26) Talousvaliokunnan mietintö n:o 48 (HE 238)

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 106)

28) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 271)

29) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 234)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.55.

Täysistunto lopetetaan kello 17.49.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen